

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Διπλωματική Εργασία

**«Η Σημασία της Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας της
Ελλάδας στην Νοτιο-ανατολική Μεσόγειο. Πολυμερές και Διμερές
επίπεδο»**

του Δημήτριου Ν. Μηνιωτάκη

Επιβλέπουσα καθηγήτρια κ. Μπέλλου Φωτεινή

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Στους γονείς μου

που έχασα μέσα σε έναν χρόνο

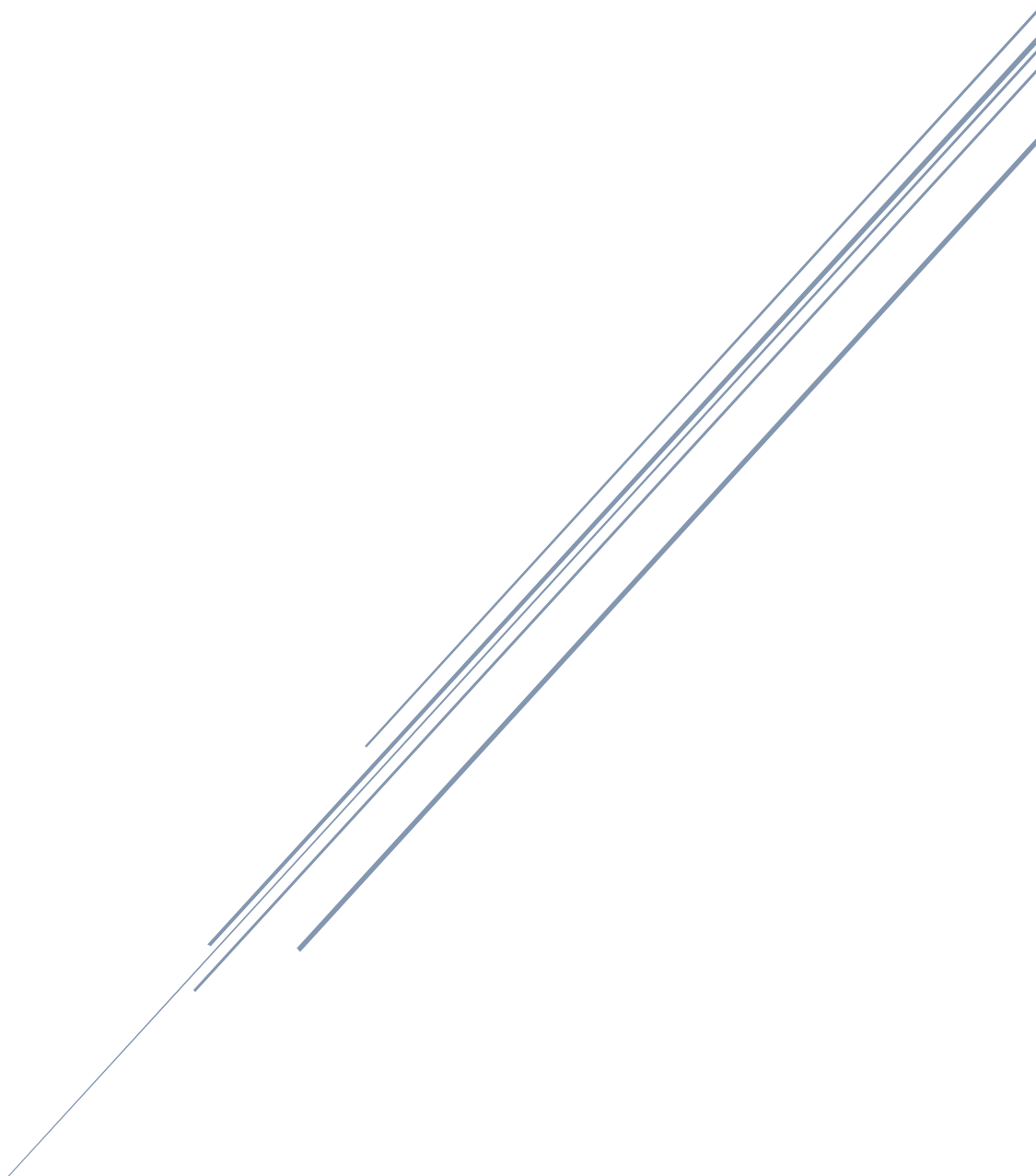
στην σύζυγό μου Ελένη που με ενθάρρυνε να κάνω αυτό το μεταπτυχιακό

στην κόρη μου Ιωάννα για την υπομονή και κατανόησή της τον τελευταίο ενάμιση χρόνο

στην επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Μπέλλου Φωτεινή για την πολύτιμη καθοδήγηση και συνεργασία.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ
ΠΟΛΥΜΕΡΕΣ ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ	7
1 ΓΕΝΙΚΑ- ΟΡΙΣΜΟΙ.....	7
1.1 ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ	7
1.2 ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ	8
1.3 ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ.....	8
1.4 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ	13
1.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	21
2 Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	21
2.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ	22
2.1.1 ΝΑΤΟ.....	23
2.1.2 ΟΗΕ	24
2.1.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ.....	30
3 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ.....	30
3.1 Η ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : ΟΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ.....	35
4 ΓΕΝΙΚΑ	35
4.1 ΚΥΠΡΟΣ.....	35
4.2 ΙΣΡΑΗΛ	37
4.3 ΤΟΥΡΚΙΑ.....	37
4.4 ΑΙΓΥΠΤΟΣ	38
4.5 ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ	40
4.5.1 ΗΠΑ.....	40
4.5.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ.....	42
5 ΓΕΝΙΚΑ	42
5.1 ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	42
5.1.1 ΕΛΛΑΔΑ-ΤΟΥΡΚΙΑ	42

5.1.2	ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ	45
5.1.3	ΕΛΛΑΔΑ-ΙΣΡΑΗΛ	45
5.2	ΠΟΛΥΜΕΡΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ	48
5.2.1	Η ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΕ	49
5.2.2	ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ	54
5.2.3	Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΗΕ	57
5.2.4	ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ- ΙΣΡΑΗΛ	58
5.2.5	ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ- ΑΙΓΥΠΤΟΣ	61
5.3	ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο : ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ		71
6	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ	71
6.1	ΠΩΣ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ	72
6.2	ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ	76
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		79
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		82

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Καθημερινά, στο διεθνές περιβάλλον, οι χώρες έρχονται αντιμέτωπες με φαινόμενα που απαιτούν συνεργασία και συσχετισμούς με άλλες χώρες, όπως είναι οι φυσικές καταστροφές, η ενέργεια, οι υδάτινοι και φυσικοί πόροι, η μετανάστευση, η διεθνής τρομοκρατία αλλά και η οικονομική συνεργασία. Τα φαινόμενα αυτά καθιστούν απαραίτητη την ανάληψη δράσης από την πλευρά των κρατών, προκειμένου αυτά να είναι σε θέση να διαμορφώσουν τις εξελίξεις και να μην παραμείνουν απλοί θεατές.

Τα τελευταία χρόνια, η χώρα μας έχει κληθεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο παγκόσμιο γίγνεσθαι και πιο συγκεκριμένα στην Ευρώπη και την περιοχή της Μεσογείου. Πιο συγκεκριμένα, η περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου είναι μια περιοχή όπου έχουν παρατηρηθεί ανακατατάξεις στις γεωπολιτικές ισορροπίες και χαρακτηρίζεται από ιδιαιτερότητες στις σχέσεις μεταξύ των κρατών, μεγάλο βαθμό αλληλεξάρτησης και συνεργασιών.

Η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα με έντονη παρουσία τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο, μέσα από την άσκηση της εξωτερικής και αμυντικής της πολιτικής. Η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας σε συνδυασμό με τη στρατηγική της θέση ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ καθιστούν τη χώρα μας ως χώρα που μπορεί να πρωταγωνιστήσει στις εξελίξεις που συμβαίνουν στην περιοχή αυτή.

Βασικός στόχος της άσκησης της Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας για μια χώρα είναι η δυνατότητα να συμμετάσχει στη λήψη αποφάσεων και να επηρεάσει τις διεθνείς εξελίξεις. Εκμεταλλευόμενη, λοιπόν, μία χώρα τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων σε διεθνείς ειρηνευτικές αποστολές αλλά και στην καταπολέμηση απειλών όπως η τρομοκρατία αποσκοπεί να διασφαλίσει διεθνή αναγνώριση. (Remunta & Tabenyang, 2016, p. 297)

Η αξία, λοιπόν, της Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας είναι τεράστια καθώς μέσα από αυτές, η Ελλάδα είναι σε θέση να προωθήσει τους εθνικούς της στόχους και τα εθνικά της συμφέροντα, να συμβάλλει στη

διατήρηση της ειρήνης, να εξασφαλίσει την ασφάλεια της χώρας και την ευημερία των πολιτών της και να επιτύχει τη διαμόρφωση ενός πλαισίου στο οποίο θα κατέχει ενισχυμένη θέση στο διεθνές σύστημα.

Η παρούσα εργασία, λοιπόν, έχει ως θέμα την ανάλυση της Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας της Ελλάδας στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά θα γίνει προσπάθεια επεξήγησης των βασικών όρων, προκειμένου να γίνει κατανοητό τι είναι Στρατιωτική και Αμυντική Διπλωματία και κατ' επέκταση γιατί αυτές είναι σημαντικές για την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας. Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στο τι συμβαίνει στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου και ποιες οι σχέσεις ανάμεσα στις χώρες της περιοχής. Παράλληλα, θα γίνει αναφορά σε σημαντικές συνθήκες και σύμφωνα που έχουν υπογραφεί. Τέλος, θα εντοπίσουμε τον ρόλο της Ελλάδας στην περιοχή και θα γίνει προσπάθεια να καθορίσουμε τη σημασία της Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας στην προώθηση των εθνικών συμφερόντων και την επίτευξη των εθνικών στόχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ

1 ΓΕΝΙΚΑ- ΟΡΙΣΜΟΙ

Αδιαμφισβήτητα, οι διεθνείς σχέσεις χαρακτηρίζονται από τις μεταβαλλόμενες συνθήκες λόγω της παγκοσμιοποίησης, της ανάπτυξης της τεχνολογίας αλλά και την επικοινωνίας μεταξύ των χωρών, γεγονότα που επιφέρουν πολλές κοινωνικοοικονομικές αλλαγές. Προκειμένου να γίνει απόλυτα κατανοητό το πώς η Ελλάδα δρα ως μέλος ενός συνόλου και διεκδικεί να ενδυναμώσει τη θέση της γεωπολιτικά και γεωστρατηγικά, θεωρήσαμε ορθό να προβούμε σε αποσαφήνιση των όρων που θα μας βοηθήσουν να οδηγηθούμε σε ορισμένα συμπεράσματα καθώς και σε μια σύντομη ιστορική αναδρομή προκειμένου να αναπτυχθούν τα βασικά χαρακτηριστικά της Αμυντικής και Στρατιωτικής Διπλωματίας.

1.1 ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Διπλωματία ονομάζεται η πρακτική της διεξαγωγής διαπραγματεύσεων μεταξύ εκπροσώπων ομάδων ή κρατών και συνήθως αναφέρεται στην διεθνή διπλωματία σε θέματα που αφορούν την ειρήνη, τον πόλεμο, τον πολιτισμό, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την οικονομία. (Barston, 2006)

Πιο συγκεκριμένα, η διπλωματία είναι η διαδικασία μέσα από την οποία ασκείται η εξωτερική πολιτική μιας χώρας και ρυθμίζονται οι σχέσεις μεταξύ των χωρών. Εκφράζει τους εθνικούς στόχους αλλά και τις μεθόδους και τις στρατηγικές επιδιώξεις τους.

Θεωρείται ως εναλλακτική λύση του πολέμου και ως εργαλείο στα χέρια των χωρών εκείνων που επιθυμούν να επιτύχουν συμφωνίες σε διεθνές επίπεδο, εκπροσωπώντας τους στόχους και τις επιδιώξεις της εξωτερικής πολιτικής της εκάστοτε χώρας. Οι τελευταίες επηρεάζονται από οικονομικούς παράγοντες, πολιτικούς παράγοντες αλλά και γεωπολιτικούς παράγοντες.

Τα κράτη μπορούν να διεξάγουν διάλογο ή κοινές πράξεις και συναντήσεις είτε σε διμερές είτε σε πολυμερές επίπεδο είτε γιατί έχουν κοινά συμφέροντα, είτε γιατί τα συμφέροντά τους συγκρούονται. (Κουλουμπής, 1995) Πιο συγκεκριμένα, τα συμφέροντα της εκάστοτε χώρας εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες: την ασφάλεια, την ευημερία και την ανθρωπότητα. (Χριστογιάννης, 2002, σ. 89)

Μέσω της διπλωματίας, λοιπόν, γίνεται προσέγγιση των διεθνών σχέσεων ώστε να επιτευχθεί συνεργασία των συμμετεχόντων στο διεθνές σύστημα αλλά και η ανάδειξη ορισμένων σε κυρίαρχες δυνάμεις. Όλα τα κράτη προσπαθούν μέσω της διπλωματίας, επομένως, να επιτύχουν τους στόχους τους και να προωθήσουν τα συμφέροντά τους.

1.2 ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Οι έννοιες της Αμυντικής και της Στρατιωτικής Διπλωματίας δεν είναι σαφώς διαχωρισμένες, οπότε υπάρχει και δυσκολία στην εννοιολόγησή τους. Προκειμένου να διαχωριστούν οι δυο έννοιες θα πρέπει να προσδιοριστεί η στρατιωτική ισχύς και η στρατιωτική δύναμη. Η στρατιωτική ισχύς δίνει έμφαση πιο πολύ στις πολιτικές σχέσεις που έχουν οι δυνητικοί αντίπαλοι, παρά στο να απαριθμούνται οι στρατιωτικές δυνατότητες που χαρακτηρίζουν κάθε μία από αυτές. Μέσω της στρατιωτικής ισχύος μια χώρα μπορεί να «πείσει» για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της και μέσω της στρατιωτικής δύναμης παίρνει αυτό που επιθυμεί χρησιμοποιώντας τις στρατιωτικές της δυνατότητες.

Οι Βρετανοί πολιτικοί επιστήμονες, Andrew Cottey και Anthony Forster, πιστεύουν σωστά, ωστόσο, ότι οι πηγές της Αμυντικής Διπλωματίας πρέπει να αναζητηθούν στη Στρατιωτική Διπλωματία. (Cottey & Forstey, 2004, pp. 7-15)

1.3 ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Η Αμυντική Διπλωματία είναι ένας σχετικά νέος όρος που εμφανίστηκε μετά τον μεταψυχροπολεμικό πόλεμο προκειμένου να περιγράψει νέα καθήκοντα των Ενόπλων Δυνάμεων σε συνεργασία με την ηγεσία των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας αλλά και νέες λειτουργίες στο διεθνές περιβάλλον. Ο όρος Αμυντική Διπλωματία δημιουργήθηκε, λοιπόν, από την ανάγκη να αναφερθούν οι διευρυμένοι ρόλοι των δομών που υπόκεινται στην αρμοδιότητα των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας και να επισημανθούν οι στόχοι τους στο νέο «αποστρατιωτικοποιημένο» διεθνές περιβάλλον.

Θα λέγαμε, λοιπόν, πως η διπλωματία της άμυνας ως έννοια της διεθνούς δραστηριότητας προέρχεται από τις επανεκτιμήσεις των Δυτικών αμυντικών ιδρυμάτων μετά τον Ψυχρό Πόλεμο και στην ανάγκη για ονοματοδοσία νέων διεθνών λειτουργιών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας των χωρών. (Drab, 2018) Αρχικά, χρησιμοποιήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο προκειμένου να ασκηθεί επιρροή σε άλλα κράτη και να ελαχιστοποιηθούν οι εντάσεις πριν την εξέλιξή τους. (Ραγιές, 2014, σ. 70)

Παρόλο που ο όρος προέρχεται από τη Δύση, η διεξαγωγή της διπλωματίας στον τομέα της άμυνας δεν περιορίζεται καθόλου στις δυτικές χώρες. Ο κύριος στόχος της διπλωματίας της άμυνας είναι η επιδίωξη και η εφαρμογή της κρατικής ασφάλειας και καθήκον της είναι να δημιουργήσει σταθερές και μακροπρόθεσμες διεθνείς σχέσεις στον τομέα της άμυνας.

Επομένως, με τον όρο Αμυντική Διπλωματία στη διεθνή πολιτική εννοούμε την επιδίωξη στόχων εξωτερικής πολιτικής μέσω της ειρηνικής χρήσης των αμυντικών πόρων και δυνατοτήτων. Αποτελεί ένα αποτελεσματικό όπλο για την αλλαγή των αντιλήψεων που έχουν διαμορφώσει τα κράτη σχετικά με τη χρήση βίας αλλά και τη μείωση των εχθροτήτων. (Baldino & Carr, 2016, σ. 148)

Η Αμυντική Διπλωματία καλύπτει όλες τις δραστηριότητες και τις σχέσεις που συνάπτει μια χώρα σε διμερές αλλά και πολυμερές επίπεδο, προκειμένου να διασφαλιστούν τα κυριαρχικά της δικαιώματα και η ασφάλεια των πολιτών της αλλά και να αυξήσει την επιρροή της σε μια περιοχή και να δημιουργήσει συνθήκες συνεργασίας με άλλες χώρες. (Ο Ρόλος της Άμυνας στη Νέα Εποχή, 2001)

Η Αμυντική Διπλωματία απαιτεί να υπάρχουν συντονισμένες προσπάθειες και στηρίζεται στο ότι σήμερα δεν υφίσταται ένα περιβάλλον ασφάλειας και σταθερότητας. Μέσα από την Αμυντική Διπλωματία επιδιώκεται να αντιμετωπιστούν προβλήματα διεθνούς ασφαλείας παγκοσμίως, ιδίως σε χώρες του Τρίτου Κόσμου. Όσοι υποστηρίζουν την Αμυντική Διπλωματία θεωρούν πως είναι η πιο αποτελεσματική και λιγότερο δαπανηρή πολιτική σήμερα για να περιοριστούν οι συγκρούσεις αλλά και για να μειωθεί η πιθανότητα να υπάρξουν συγκρούσεις στο μέλλον.

Η χρησιμότητα της Αμυντικής Διπλωματίας αναγνωρίζεται από πολλά κράτη στο επίπεδο της περιφερειακής ασφάλειας. (Carie & Taylor, 2010, p. 360) Στόχος της Αμυντικής Διπλωματίας είναι η αποτροπή συγκρούσεων και η διασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας, η καταστολή των εντάσεων και η καταπολέμηση των αιτιών που οδηγούν σε καταστάσεις σύγκρουσης. Μέσω της Αμυντικής Διπλωματίας (εφεξής ΑΔ), διευρύνονται οι σχέσεις μεταξύ των χωρών ενώ δημιουργείται και το κατάλληλο έδαφος προκειμένου οι χώρες να δράσουν από κοινού, να ανταλλάξουν πληροφορίες και να λάβουν αποφάσεις.

Η ΑΔ αποτελεί την έκφραση επιρροής, ισχύος και στρατηγικής μια χώρας σε διεθνές επίπεδο. (Ντόκος, Εγχειρίδιο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής, 2002, σ. 524) Τα τελευταία χρόνια, η ΑΔ έχει λάβει πολύ μεγάλες διαστάσεις καθώς αποτελεί έναν τρόπο σύναψης σχέσεων μεταξύ των διαφόρων χωρών, διεύρυνσης των επαφών και συζητήσεων αλλά και σταθεροποίησης των ισορροπιών.

Στην πραγματικότητα, η ΑΔ επικεντρώνεται στην αποφυγή της εχθρότητας και κάθε είδους συγκρούσεις και επιδιώκει την ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών. Σε αντίθεση με την κλασσική Στρατιωτική Διπλωματία εμβαθύνει όσο το δυνατόν περισσότερο στην αξιοποίηση των πολιτισμικών επιτευγμάτων προκειμένου να επιτευχθεί η ανταλλαγή πληροφοριών και η σύναψη διαπροσωπικών σχέσεων.

. Η ΑΔ απαιτεί οι κυβερνητικές υπηρεσίες να συνεργάζονται εντός της συνολικής εθνικής στρατηγικής. (Ραγιές, 2014, σ. 70) Η ΑΔ χρησιμοποιεί τη στρατιωτική ισχύ, είναι πηγή ήπιας ισχύος μιας χώρας και σημαντικό εργαλείο για την εξωτερική της πολιτική προκειμένου να αυξήσει τη διεθνή της επιρροή.

Επομένως, καλύπτει τις διεθνείς σχέσεις και τις δραστηριότητες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας μιας χώρας που ασκεί αυτή τη μορφή διπλωματίας, σε διμερές επίπεδο αλλά και σε επίπεδο διεθνών οργανισμών ασφαλείας στους οποίους είναι μέλος η χώρα. (Ηλιόπουλος, 2012)

Οι στόχοι της είναι:

α. Να κατοχυρώσει την ασφάλεια και τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας.

β. Να δημιουργήσει συνθήκες ειρήνης, ασφαλείας και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή.

γ. Να αναβαθμίσει το ρόλο και την επιρροή της χώρας στην ευρύτερη περιοχή της και στο περιβάλλον των διεθνών οργανισμών ασφαλείας στους οποίους είναι μέλος.

Με την ΑΔ μια χώρα προβάλλει την επιρροή και την ισχύ της και εκφράζει την εθνική στρατηγική της σε διεθνές επίπεδο, λειτουργώντας συνδυαστικά με άλλες μορφές διπλωματίας (κλασική, οικονομική ή πολιτιστική), οπότε θα πρέπει να συνυπάρχουν όλες μαζί και να εφαρμόζονται παράλληλα, με αποτέλεσμα να συντονίζονται μεταξύ τους.

Η ΑΔ πραγματοποιείται μέσα από προγράμματα για την εξωτερική βοήθεια, συνήθως βάσει των νόμων και των συμφωνιών για την εξαγωγή οπλικών συστημάτων και την παροχή υπηρεσιών στον αμυντικό και τεχνολογικό τομέα, μέσα από αγορές, δάνεια, πιστώσεις ή δωρεάν βοήθεια σε άλλα κράτη (Ραγιές, 2014, σ. 70). Οπότε η ΑΔ στοχεύει να πραγματοποιήσει δράσεις που παράγουν αποτελέσματα αμυντικού ενδιαφέροντος.

Για να ασκηθεί η ΑΔ απαιτείται να υπάρχουν οι κατάλληλοι πόροι για να υπάρξει η στρατιωτική ισχύς. Λόγω του ότι τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί τα κονδύλια για να ασκείται η ΑΔ, θα πρέπει μια χώρα να έχει αυτούς τους πόρους. Οι πιο οικονομικά ισχυρές χώρες ασκούν την ΑΔ πιο εκτεταμένα και διαθέτουν προγράμματα ΑΔ που είναι πιο λεπτομερή. Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει και την ΑΔ της Ελλάδας, καθώς τα τελευταία χρόνια έχει περιορίσει τα αντίστοιχα προγράμματα μόνο σε εκείνα από τα οποία έχει το μεγαλύτερο όφελος. (Bellou, 2017)

Η πρακτική της ΑΔ αντιμετωπίζεται ως ένα μέσο στρατηγικής πειθούς και διαμόρφωσης των διακρατικών σχέσεων και συμπεριφοράς καθώς και χρήσης της στρατιωτικής δύναμη των ξένων κρατών. (Baldino & Carr, 2016)

Η ΑΔ ακολουθείται κυρίως από χώρες που αποτελούν μεγάλες δυνάμεις διεθνώς και έχουν τους απαραίτητους πόρους για να τη διαμορφώσουν, όπως οι ΗΠΑ. Μέσω της ΑΔ ενισχύονται οι σχέσεις στα διάφορα κράτη στον τομέα της άμυνας με τα ακόλουθα εργαλεία εξωτερικής πολιτικής. (Ραγιάς, 2014, pp. 71-72)

1. Μέσω προγραμμάτων βοήθειας στον τομέα της ασφάλειας.
2. Μέσω προγραμμάτων στρατιωτικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης.
3. Μέσω της μεταφοράς οπλικών συστημάτων
4. Μέσω συνομιλιών στον τομέα της ασφάλειας.
5. Μέσω οικοδόμησης της εμπιστοσύνης.

Η ΑΔ έχει γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές προεκτάσεις και αυτό φαίνεται και από τα έγγραφα σχεδιασμού - άσκησης εξωτερικής πολιτικής και υψηλής στρατηγικής που εφαρμόζουν πολλές χώρες. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της εφαρμογής της ΑΔ μετά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου είναι και η Σύμπραξη για την Ειρήνη (Partnership for Peace- PfP) μετά από πρωτοβουλία του NATO προκειμένου να αυξηθεί η σταθερότητα, να μειωθούν οι απειλές κατά της ειρήνης και να οικοδομηθούν σχέσεις ασφάλειας ανάμεσα στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και η αλληλεπίδρασή τους με το NATO (NATO, 2005). Η συμμετοχή των κρατών στη Σύμπραξη για την Ειρήνη βοηθά να ενισχυθούν οι σχέσεις των κρατών αυτών με άλλα κράτη και παράγει αποτελέσματα αμυντικού ενδιαφέροντος.

Από τα παραπάνω, φαίνεται πως η άσκηση της ΑΔ εφαρμόζεται από τις χώρες που έχουν τους οικονομικούς πόρους και δυνατότητες, ενώ οι χώρες που δεν έχουν τους οικονομικούς πόρους και τις δυνατότητες και τις προϋποθέσεις για να διαμορφώσουν την ΑΔ, περιορίζονται στους στόχους της Στρατιωτικής Διπλωματίας.

1.4 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Παρότι τα όρια ανάμεσα στην Αμυντική και Στρατιωτική Διπλωματία είναι ασαφή, εντούτοις μπορούμε να αναφερθούμε σε ορισμένα χαρακτηριστικά της Στρατιωτικής Διπλωματίας. Αναλυτικότερα, η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες της διεθνούς διπλωματίας και μία αποτελεσματική μέθοδο για την οικοδόμηση διμερών και περιφερειακών σχέσεων. (Sachar, 2004, p. 290)

Αναμφίβολα, ο στρατός αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο έκφρασης της εξωτερικής πολιτικής (Sachar, 2004, σ. 290) ενώ βοηθά την έκφραση της εθνικής ισχύος μιας χώρας με στόχο την προώθηση των διμερών και πολυμερών συνεργασιών και την ενίσχυση των διεθνών οργανισμών προκειμένου να γίνονται διαβουλεύσεις για σοβαρά θέματα και να χαράσσονται κοινές πολιτικές.

Η Στρατιωτική Διπλωματία ως ειδικό πεδίο διπλωματίας που επικεντρώνεται πρωτίστως στην επιδίωξη συμφερόντων εξωτερικής πολιτικής του κράτους στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας, αποσκοπεί στο να επιτύχει στενότερες σχέσεις μεταξύ των κρατών. (Sachar, 2004, σ. 290)

Στην τρέχουσα πρακτική των διεθνών σχέσεων αντιπροσωπεύει μία από τις σημαντικότερες μορφές δραστηριοτήτων της εξωτερικής πολιτικής των περισσότερων κρατών, καθώς τα τελευταία συχνά σχηματίζουν στρατιωτικές συμμαχίες και σχηματισμούς. (Wolford & Ritter, 2016, p. 540)

Σε ένα διεθνές περιβάλλον στο οποίο τα θέματα ασφαλείας αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, η Στρατιωτική Διπλωματία προσθέτει μια νέα και χρήσιμη διάσταση. Εκτός από τον στρατιωτικό εξοπλισμό και τα όπλα, περιλαμβάνει και μια σειρά στρατιωτικές δεσμεύσεις που έχουν μακροπρόθεσμες συνέπειες για την εκάστοτε χώρα. (Sachar, 2004, σ. 290)

Απαιτεί χρόνο προκειμένου να αναπτυχθεί ενώ απαιτεί από τις χώρες να επενδύσουν στη σύναψη σχέσεων με άλλες χώρες. Η στρατιωτική συνεργασία μεταξύ των χωρών επικεντρώνεται στη σύναψη συμμαχιών προκειμένου να αγωνιστούν μαζί σε ενδεχόμενους πολέμους. (Wolford & Ritter, 2016, σ. 540)

Η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί μια προσέγγιση διαφορετικού τύπου στην άσκηση επιρροής και στην επίλυση των πιθανών συγκρούσεων και αφορά κυρίως τη χρήση στρατιωτικής δύναμης των Ενόπλων Δυνάμεων των χωρών, μέσα από συμμαχίες ή συνασπισμούς κρατών. Η στρατιωτική δράση στα πλαίσια της Στρατιωτικής Διπλωματίας έχει να κάνει με τη συντονισμένη συμμαχική ισχύ και στοχεύει να υποστηρίξει τη διπλωματική δραστηριότητα. (Ραγιές, 2014, σ. 72)

Στις διεθνείς υποθέσεις, η διπλωματία έχει υπάρξει πρωταρχικό μέσο με το οποίο οι χώρες έχουν προωθήσει τα εθνικά τους συμφέροντα. Η Στρατιωτική Διπλωματία, λοιπόν, είναι η διπλωματία εκείνη που συμμετέχει σε ειρηνευτικές αποστολές και διασφαλίζει την ασφάλεια μιας χώρας, ενισχύει την ευημερία της και συνεργάζεται με την πολιτική ηγεσία μιας χώρας. Είναι πολύ σημαντικό να βρεθεί η σωστή ισορροπία ανάμεσα στην εξωτερική πολιτική μιας χώρας και στον τομέα της ασφάλειας και προς αυτήν την κατεύθυνση συντελεί η χρήση εργαλείων όπως τα προγράμματα στρατιωτικής εκπαίδευσης, η μεταφορά όπλων, η διεξαγωγή διαλόγων για την ασφάλεια αλλά και τα μέτρα οικοδόμησης στρατιωτικής εμπιστοσύνης. (Sachar, 2004, σ. 290)

Αυτό που διαχωρίζει την ΑΔ από τη Στρατιωτική Διπλωματία είναι η ανάληψη στρατιωτικής δράσης. Η σύνδεση ανάμεσα στις έννοιες της στρατιωτικής δράσης και της Στρατιωτικής Διπλωματίας και ότι διαχωρίζονται από την ΑΔ, φαίνεται και από το ότι η Κίνα εφαρμόζει τη Στρατιωτική και την Αμυντική Διπλωματία εκτεταμένα και συσχετίζει άμεσα τη Στρατιωτική Διπλωματία με τις στρατιωτικές δραστηριότητες. (Matsuda, 2006)

Η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί απόρροια της Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και στοχεύει να ορίσει τις αποστολές και να καθορίσει τα έργα των Ενόπλων Δυνάμεων ενώ συνακόλουθα ορίζει το πώς θα χρησιμοποιηθούν οι δυνάμεις αυτές προκειμένου η χώρα να είναι προστατευμένη απέναντι σε κάθε είδους στρατιωτική απειλή. Αφορά τόσο στη στρατιωτική παρουσία, σε περιοχές αστάθειας, όσο και στη στρατιωτική δράση, την εμπλοκή, δηλαδή, της στρατιωτικής δύναμης (βίας), καθώς και την παρακολούθηση των επιπτώσεων που η χρήση της συνεπάγεται. (Ραγιές, 2014, σ. 69)

Στην ουσία, η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο μεταξύ της διπλωματίας και της στρατιωτικής ισχύος, λειτουργώντας ως παράγοντας ανάπτυξης της εξωτερικής πολιτικής και εκπροσώπησης των εθνικών συμφερόντων.

Στην επιστημονική βιβλιογραφία καθώς και στα επίσημα έγγραφα εντοπίζονται τουλάχιστον πέντε διαφορετικές ερμηνείες του όρου Στρατιωτική Διπλωματία, οι οποίες διαφέρουν μεταξύ τους, ειδικότερα όσον αφορά το πεδίο καθορισμού των στρατιωτικο-διπλωματικών δραστηριοτήτων που εξαρτώνται κυρίως από το επίπεδο εξειδίκευσης των κριτηρίων βάσει των οποίων χαρακτηρίζονται οι στρατιωτικο-διπλωματικές δραστηριότητες. Σε ορισμένες πηγές, ο όρος Στρατιωτική Διπλωματία νοείται με την ευρύτερη έννοια ως σύνολο όλων των μη βίαιων δραστηριοτήτων και / ή προγραμμάτων εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους, η εφαρμογή των οποίων είναι σημαντική για την εξασφάλιση της εξωτερικής του ασφάλειας. (Matsuda, 2006)

Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο οι Ένοπλες Δυνάμεις συμμετέχουν σε νέες αποστολές προκειμένου να επηρεάσουν άλλα κράτη και να προλαμβάνουν, να εμπλέκονται και να διαχειρίζονται καταστάσεις έντασης, κρίσης και χαμηλού επιπέδου ή έντασης συγκρούσεων. Πρόκειται για απαιτητικές καταστάσεις για τις Ένοπλες Δυνάμεις και απαιτείται να εφαρμόζεται η Στρατιωτική Διπλωματία, η οποία αποτελεί ένα ad hoc καθήκον. Οι Ένοπλες Δυνάμεις θα πρέπει να αντιδρούν κατά τη διάρκεια της ειρηνικής περιόδου, για να επηρεάσουν, κατά τη διάρκεια μιας περιόδου έντασης/ κρίσης για να προβάλλουν την ισχύ τους και κατά τη διάρκεια πολεμικών συγκρούσεων, για να εφαρμόσουν τη στρατιωτική ισχύ. (Matsuda, 2006, pp. 72-73)

Κατά τη διάρκεια της ειρηνικής περιόδου η Στρατιωτική Διπλωματία εφαρμόζεται με τη στρατιωτική παρουσία σε διάφορες περιοχές ενδιαφέροντος ή δυνητικής αστάθειας. Οι Ένοπλες Δυνάμεις ενδυναμώνουν την ικανότητά τους να παρέχουν σταθερότητα σε μια περιοχή και να επιβεβαιώνουν και να μεταπείθουν τα εμπλεκόμενα μέρη. Επίσης, η μετακίνηση στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων συνεισφέρει στη διατήρηση των στρατιωτικών δεσμών μεταξύ των χωρών. (Sachar, 2004, σ. 291)

Κατά τη διάρκεια της έντασης/ κρίσης, η Στρατιωτική Διπλωματία εφαρμόζεται με τη μετακίνηση των στρατιωτικών δυνάμεων σε επιχειρήσεις που έχουν σχεδιαστεί ειδικά και έχουν συγκροτηθεί για τη συγκεκριμένη περίπτωση για να αποκλιμακωθεί η ένταση και να επιλυθεί μια κρίση. Οι συγκεκριμένες στρατιωτικές δυνάμεις δείχνουν ότι ένας συνασπισμός κρατών μπορεί να επιβάλλει σε όποιον αρνείται να συμμορφωθεί μη αποδεκτό τίμημα. (Ντόκος, Εγχειρίδιο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής, 2002, p. 525)

Μέσω της Στρατιωτικής Διπλωματίας, παρέχεται συμβουλευτική υποστήριξη στην πολιτική ηγεσία από τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων προκειμένου να αξιοποιηθεί η στρατιωτική ισχύς της χώρας σε διεθνές επίπεδο. Στο πλαίσιο της Στρατιωτικής Διπλωματίας, διοργανώνονται συναντήσεις, διεξάγονται διαπραγματεύσεις και πραγματοποιούνται προγράμματα συνεργασίας προκειμένου να υπάρξει βοήθεια, εκπαίδευση και συνεργασία, να επιτευχθεί ανάπτυξη και να υποστηριχθεί ο ανθρωπισμός. (Ήφαιστος, 2009)

Πολλές φορές, η συμμετοχή στρατιωτικών στη διπλωματία μπορεί να προξενεί έκπληξη αλλά σε διεθνές επίπεδο, τα στελέχη της Στρατιωτικής Διπλωματίας έχουν περάσει από εκπαίδευση και έχουν διαμορφώσει μια κοινή κουλτούρα και επαγγελματική προσέγγιση που στηρίζεται στις κοινές εμπειρίες και στόχους. Τα στελέχη της Στρατιωτικής Διπλωματίας κατανοούν τους κινδύνους του πολέμου και είναι πρόθυμοι να αναλάβουν δράση προκειμένου να οικοδομήσουν την ειρήνη και να διασφαλίσουν την ασφάλεια, αποτρέποντας τις διαμάχες και τις συγκρούσεις. (Leahy, 2014)

Σε διεθνές επίπεδο, υπάρχει συνεργασία μεταξύ των χωρών. Μέσω των συμμαχιών, οι χώρες προσφέρουν βοήθεια, ανταλλάσσουν τεχνολογία και πληροφορίες, ενισχύουν την εκπαίδευση και μοιράζονται εμπειρίες. Η Στρατιωτική Διπλωματία αποτελεί ένα μέρος της ΑΔ, χρησιμοποιείται η στρατιωτική δράση και είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής αλλά σε συμμαχικό επίπεδο. Είναι μια έκφραση ισχύος για να αντισταθμιστεί η φυσική έκφραση ισχύος σε εθνικό επίπεδο. (Ντόκος, Εγχειρίδιο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής, 2002, σ. 525)

Η Στρατιωτική Διπλωματία απαιτεί χρόνο προκειμένου να αναπτυχθεί. Οι χώρες πρέπει να επενδύσουν σε αυτήν και να αφιερώσουν πόρους προκειμένου να αποδώσει.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που έχει υιοθετήσει αμυντική πολιτική όσον αφορά την αντιμετώπιση των εξωτερικών απειλών. Στόχος είναι η αποτροπή των συγκρούσεων και η ετοιμότητα των Ενόπλων Δυνάμεων προς αυτήν την κατεύθυνση.

Ως εκ τούτου, οι Ένοπλες Δυνάμεις της Ελλάδας αποκτούν διευρυμένο ρόλο και έχουν καθιερωθεί ως φορείς άσκησης της Εθνικής Πολιτικής. Πλέον δεν άπτονται μόνο των στρατιωτικών θεμάτων αλλά συμμετέχουν σε διεθνείς επιτροπές και διασκέψεις και αναλαμβάνουν διπλωματικό ρόλο για την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με τα άλλα κράτη, τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με το περιφερειακό περιβάλλον και τη συνεργασία.

Θα έλεγε κανείς, λοιπόν, ότι σε περιόδους ειρήνης, η Στρατιωτική Διπλωματία εκδηλώνεται με στρατιωτική παρουσία σε περιοχές του περιφερειακού περιβάλλοντος που παρουσιάζουν ενδιαφέρον και προσπαθεί να λειτουργεί συμβουλευτικά και εκπαιδευτικά. Σε περιόδους κρίσεων, η Στρατιωτική Διπλωματία κάνει έντονη την παρουσία της με παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων προκειμένου να υποστηριχθεί η διπλωματική δραστηριότητα και να επιλυθεί η όποια κρίση.

1.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Οι Ένοπλες Δυνάμεις μιας χώρας συνιστούν βασικό παράγοντα της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής της χώρας στην οποία υπηρετούν και αποσκοπούν μεταξύ άλλων στην προστασία του έθνους που αντιπροσωπεύουν από εξωτερικούς και εσωτερικούς κινδύνους. Αναμφίβολα, η ασφάλεια κάθε κράτους αποτελεί προτεραιότητα, καθιστώντας τις Ένοπλες Δυνάμεις ως υπέρτατη εγγύηση της συλλογικής και ατομικής ελευθερίας των πολιτών. (Ηφαιστος, 2009)

Συνακόλουθα, οι Ένοπλες Δυνάμεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις διεθνείς εξελίξεις, καθώς συμμετέχουν μαζί με τα πολιτικά κλιμάκια στη σύναψη Διεθνών Συνθηκών και Συμφώνων, όπως επίσης και σε διεθνείς οργανισμούς, θεσμούς και επιτροπές. Συμβάλλουν στη διεξαγωγή συζητήσεων, στην ανταλλαγή και τη συλλογή πληροφοριών, ενώ δίνουν και συμβουλές για κρίσιμα εθνικά θέματα, αποδεικνύοντας συνεχώς πως η Ελλάδα είναι υπέρμαχος της ειρήνης, της ισορροπίας και της ασφάλειας.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις, λοιπόν, αποτελούν εγγύηση για την προάσπιση της εθνικής κυριαρχίας και της ασφάλειας κάθε χώρας. Ο εξοπλισμός αλλά και το ανθρώπινο δυναμικό μπορούν να αναδείξουν τη χώρα ως περιφερειακό παίκτη μέσα από τη συμμετοχή σε αποστολές για την καταπολέμηση των συγκρούσεων. (Pemunta & Tabenyang, 2016, σ. 309)

Ιδίως η Ελλάδα λόγω της κρισιμότητας της γεωπολιτικής της θέσης και των εξελίξεων που συμβαίνουν, δίνει τεράστια σημασία στην ανάπτυξη των Ενόπλων Δυνάμεων προκειμένου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις προκλήσεις που ανακύπτουν.

Γενικότερα, οι όροι «ένοπλες δυνάμεις» και «στρατός» θεωρούνται πολλές φορές ως συνώνυμοι, αν και ο στρατός συνδέεται κυρίως με τις δυνάμεις ξηράς, ενώ οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούνται από ένα συνδυασμό επίγειων, θαλάσσιων και εναέριων μέσων. Οι Ένοπλες Δυνάμεις μέσα από την αδιάλειπτη παρουσία τους σε όλη την Ελληνική Επικράτεια, επιτηρούν και διασφαλίζουν τα χερσαία, εναέρια και θαλάσσια σύνορα της χώρας. (Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας) Ο στρατός είναι ένας πολύ ιδιόμορφος πολιτικός

θεσμός καθώς διαθέτει ουσιαστικά το μονοπώλιο του οπλοστασίου και είναι σε θέση να στηρίζει ή να ανατρέπεται ένα καθεστώς. Οι γενικεύσεις σχετικά με τη σημασία και την ιδιοσυγκρασία του στρατού ποικίλουν, λόγω των πολύ διαφορετικών ρόλων που μπορεί να διαδραματίζει στην πολιτική ζωή. Έχει τον ρόλο του εγγυητή της πολιτικής τάξης αλλά και της σταθερότητας, είναι αδιαμφισβήτητο το όργανο του πολέμου και τέλος είναι μια ομάδα συμφερόντων η οποία αποτελεί την εναλλακτική λύση στην πολιτική εξουσία. (Heywood, 2000)

Η παρουσία των Ενόπλων Δυνάμεων εξασφαλίζεται με την επάνδρωση φυλακίων, την εκτέλεση περιπολιών και πτήσεων σε όλη την Ελληνική Επικράτεια αλλά και στην διοργάνωση ασκήσεων από κοινού με άλλες χώρες. (Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, σ. 8) Διαθέτουν σύγχρονα μέσα υψηλής τεχνολογίας για την καλύτερη αντιμετώπιση κάποιας ενδεχόμενης απειλής καλύπτοντας τον χερσαίο, τον θαλάσσιο αλλά και τον εναέριο χώρο της χώρας. Η στρατιωτική ισχύς, η ετοιμότητα και η δυνατότητα έγκαιρης προειδοποίησης καθιστούν την εκάστοτε χώρα ικανή να εξασφαλίσει αξιόπιστη αντίδραση και να προλάβει ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες. Για τον σκοπό αυτό, οι Ένοπλες Δυνάμεις προβαίνουν σε επιτήρηση των συνόρων της χώρας, συλλέγουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και στοιχεία, ενώ συνεργάζονται και με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς για θέματα πληροφοριών.

Πρωταρχικός στόχος των Ενόπλων Δυνάμεων είναι η Εθνική Άμυνα της χώρας. Κατά το παρελθόν, οι Ένοπλες Δυνάμεις δεν είχαν μόνο αμυντικό ρόλο αλλά πολλές ήταν οι φορές που διεξήγαγαν επεκτατικούς και επιθετικούς πολέμους. Πλέον, στη σύγχρονη εποχή, υπάρχει έντονη διεθνής προσπάθεια ούτως ώστε να σταματήσουν οι εχθρικές πράξεις καθώς είναι παράνομες σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

Οι αρμοδιότητες των Ενόπλων Δυνάμεων σήμερα δεν περιορίζονται μονάχα σε στρατιωτικά ζητήματα αλλά επεκτείνονται σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής. Αποτελούν επίσης συνοδοιπόρο της πολιτικής ηγεσίας της χώρας καθώς συμμετέχουν σε διαβουλεύσεις, διαλόγους και συζητήσεις και συνδιαμορφώνουν την πολιτική που σχετίζεται με την εθνική ασφάλεια. Έτσι, στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, εκτιμούν τους κινδύνους και τις απειλές,

μελετούν τα δεδομένα, υπολογίζουν τα αναγκαία μέσα για την αντιμετώπισή τους και εισηγούνται σχετικά με τις δράσεις, τις δυνάμεις προς ανάπτυξη και τον εξοπλισμό που απαιτείται. (Ήφαιστος, 2009)

Ακόμη, πέρα από την επιβολή της δημοσίας τάξης και των έλεγχο των συνόρων και την Εθνική Άμυνα της χώρας, απασχολούνται και με ζητήματα που σχετίζονται με φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας όπως τα ναρκωτικά και το έγκλημα, αλλά και με θέματα όπως η τρομοκρατία και το ηλεκτρονικό έγκλημα.

Παρεμβαίνουν επίσης σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα όπως η προστασία του περιβάλλοντος, μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων ενώ συνδράμουν και σε θέματα φυσικών καταστροφών, είτε μέσω της φυσικής τους παρουσίας, είτε μέσω υγειονομικής υποστήριξης, είτε μέσω της διεξαγωγής επιχειρήσεων διάσωσης ή εντοπισμού όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο. (John Baylis, 2013).

Στο σημείο αυτό, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε την προσφορά εκπαίδευσης στις ένοπλες δυνάμεις άλλων χωρών και η οργάνωση κοινών επιχειρήσεων ανθρωπιστικού χαρακτήρα, οι οποίες μπορούν επίσης να συνδράμουν στην ισχυροποίηση της χώρας σε διπλωματικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

2 Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Η ιδιαίτερη γεωγραφική θέση της Ελλάδας την καθιστά σύνδεσμο της Ευρώπης με την Ασία αλλά και την Αφρική και γι' αυτό άλλωστε ονομάστηκε το σταυροδρόμι των τριών ηπείρων. Οι μεταφορές των προϊόντων ανάμεσα στις τρεις αυτές ηπείρους αλλά και οι χερσαίες και θαλάσσιες συγκοινωνίες πραγματοποιούνται είτε μέσω της ηπειρωτικής Ελλάδας είτε διαμέσου των θαλασσών της. Οι κάτοικοι των γειτονικών χωρών παρουσιάζουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως η γλώσσα και η θρησκεία, ενώ υιοθετούν διαφορετικές συνήθειες και έχουν διαφορετικό πολιτισμό. Στο πέρασμα των αιώνων και έπειτα από πολλά ιστορικά γεγονότα και διπλωματικές συμφωνίες, αναπτύξαμε σχέσεις συνεργασίας με τους λαούς αυτούς επιδιώκοντας την μακροπρόθεσμη διατήρηση της ασφάλειάς μας.

Τον ρόλο της διατήρησης και της προώθησης των καλών σχέσεων αναλαμβάνει η ΑΔ της χώρας με σκοπό την επίλυση των προβλημάτων με ειρηνευτικά μέσα και την υγιή συνεργασία μεταξύ των κρατών. Η Ελληνική ΑΔ λειτουργεί στα πλαίσια του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ.

Η Ελλάδα του σήμερα αποτελεί πλέον ένα ισχυρό οικονομικά και στρατιωτικά Έθνος και πέρα από την ειρηνική συνύπαρξη επιζητεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη της παγκόσμιας ειρήνης. Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα έχει ενεργή συμμετοχή σε διεθνείς προσπάθειες για την προώθηση της ειρήνης αλλά και σε ενέργειες για την εξάλειψη της τρομοκρατίας.

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και οι Ένοπλες Δυνάμεις καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε η χώρα μέσω της Αμυντικής της Διπλωματίας να συμβάλλει στην αποτροπή των συγκρούσεων και την πρόληψη των κρίσεων.

Οι κρίσεις που προκύπτουν χρήζουν άμεσης αντίδρασης και στοχευμένων δράσεων προκειμένου αυτές να μην κλιμακώνονται και να αποφεύγονται οι επιπτώσεις στους πολίτες. Αυτός ο συντονισμός κινήσεων από πλευράς πολιτικών, στρατιωτικών και διπλωματικών φορέων οδηγεί στην απόκτηση επαρκών απαντήσεων και στοιχείων ώστε να επιτευχθεί ο έλεγχος της κατάστασης. Ο έλεγχος αυτός βρίσκεται στο επίκεντρο του αμυντικού σχεδιασμού και της Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας και απαιτεί λεπτούς χειρισμούς προκειμένου η χώρα να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

2.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Η ΑΔ αναφέρεται σε όλες τις διεθνείς σχέσεις, συνεργασίες και στις δραστηριότητες που αναπτύσσει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Στόχος της ΑΔ είναι η διασφάλιση της ασφάλειας και η προάσπιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας. Παράλληλα, η ΑΔ στοχεύει να δημιουργήσει το κατάλληλο έδαφος για την επικράτηση συνθηκών ειρήνης, ασφάλειας και συνεργασίας με άλλες χώρες και καταβάλλει προσπάθειες προκειμένου να αναβαθμιστεί ο διεθνής ρόλος της χώρας αλλά και να αυξηθεί η επιρροή που αυτή ασκεί τόσο στην ευρύτερη περιοχή της όσο και στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών όπου ανήκει.

Η διπλωματία της άμυνας περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη ασχολούνται με την αμυντική συνεργασία και με την παροχή στρατιωτικών υπηρεσιών σε άλλα κράτη προκειμένου να αντισταθμίσουν ή να αποτρέψουν τους εχθρούς, διατηρούν σφαίρες επιρροής, υποστηρίζουν φιλικά καθεστώτα και προωθούν τις εμπορικές σχέσεις.

Εκτός από τα κράτη που ασχολούνται με την αμυντική τους πολιτική, υπάρχουν και οργανισμοί που ορίζουν τις διεθνείς σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών με σκοπό την εξασφάλιση της διεθνούς ειρήνης.

2.1.1 NATO

Το NATO αποτελεί συμμαχία ευρωπαϊκών χωρών αλλά και χωρών από τη Βόρεια Αμερική και αποτελείται από 29 κράτη-μέλη. Το NATO αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ Ευρώπης και Αμερικής, καθιστώντας εφικτή τη διαβούλευση και τη συνεργασία σε διάφορους τομείς όπως η ασφάλεια και η άμυνα ενώ διευκολύνει και την οργάνωση κοινών εγχειρημάτων και επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων. Η Ελλάδα εισχώρησε στο NATO το 1952, όταν πραγματοποιήθηκε η δεύτερη διεύρυνση του οργανισμού και πρωθυπουργός της Ελλάδας ήταν ο Νικόλαος Πλαστήρας. Πρόκειται για την εποχή μετά τον εμφύλιο και κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

Με την υιοθέτηση του νέου στρατηγικού δόγματος το 2010 έχει εξελιχθεί σε έναν πολιτικό-στρατιωτικό οργανισμό ασφάλειας που θέτει ως βασικούς στόχους, πέραν της συλλογικής άμυνας και τη διαχείριση κρίσεων και την καλλιέργεια ισχυρών δεσμών με άλλες χώρες. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 15) Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το NATO προετοιμάζει μια σειρά δομών αλλά και δυνάμεων προκειμένου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις υφιστάμενες και τις αναδυόμενες απειλές.

Πιο συγκεκριμένα, το NATO ασχολείται με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του διεθνούς εγκλήματος και της διασποράς όπλων μαζικής καταστροφής. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015) Πρόκειται για απειλές που θέτουν εμπόδια στις θαλάσσιες και ενεργειακές οδούς αλλά και προωθούν την εξάπλωση μεταναστευτικών ροών προς τον δυτικό κόσμο.

Το NATO προσδίδει ισχύ στην Αμυντική Πολιτική της χώρας σε μεγάλο βαθμό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μέσω του NATO, ισχυροποιείται η συνεργασία και η σχέση μεταξύ της Ελλάδας και των ΗΠΑ. Το NATO αποτελεί σε πολλές περιπτώσεις ασπίδα της Ελλάδας έναντι στρατιωτικών απειλών ή ακόμη και πυρηνικών απειλών καθώς ενισχύει την αποτροπή τους.

Η συνεργασία και η σταθερότητα στις σχέσεις με τις ΗΠΑ που αποτελούν παγκόσμια υπερδύναμη επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό μέσα από την κοινή συμμετοχή των δύο χωρών στο NATO. Η σύμπραξη αυτή αποτελεί

ακρογωνιαίο λίθο της σταθερότητας σε διεθνές επίπεδο ενώ στο επίκεντρο αυτής της σύμπραξης βρίσκονται οι αξίες της ελευθερίας και της δημοκρατίας.

Πιο συγκεκριμένα, το NATO αναπτύσσει ναυτικές δυνάμεις στο Αιγαίο Πέλαγος, γεγονός που ανεβάζει σε μεγάλο βαθμό την αξία των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και της Αμυντικής και Στρατιωτικής Διπλωματίας της χώρας. Η Ελλάδα, επομένως, είναι ισότιμο μέλος του φορέα που εξασφαλίζει τη σταθερότητα σε διεθνές επίπεδο και είναι ο κύριος ρυθμιστής των κρίσεων και χαρακτήρας των διεθνών εξελίξεων.

Επίσης, η συμμετοχή της Ελλάδας στο NATO έχει πέραν όλων των άλλων πλεονεκτημάτων και την εξασφάλιση της ισορροπίας στη σχέση της χώρας με τις γειτονικές χώρες, όπως η Τουρκία. Στο σημείο αυτό, δεν θα πρέπει να αγνοήσουμε και τη συνεισφορά του NATO σε θέματα εκπαίδευσης των Ενόπλων Δυνάμεων της Ελλάδας, απόκτησης τεχνογνωσίας και οργανωτικών δομών αλλά και στην προσφορά πληροφόρησης πάνω σε διάφορα θέματα που άπτονται προσοχής.

2.1.2 ΟΗΕ

Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε το 1945 από 51 χώρες οι οποίες δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την ειρήνη μέσα από τη διεθνή συνεργασία και τη συλλογική ασφάλεια. (Τα Ηνωμένα Έθνη, 2019) Ευθύνη του οργανισμού ήταν να διασφαλίσει τη διατήρηση της ειρήνης σε διεθνές επίπεδο ενώ κατείχε και την εξουσία να παρέμβει στις διενέξεις μεταξύ των κρατών. Μπορούσε επίσης να παρέμβει και να αναλάβει στρατιωτική δράση αν αυτό θεωρούνταν απαραίτητο για την επιβολή της διεθνούς τάξης. Για την διατήρηση της ειρήνης χρησιμοποιούνταν διπλωματικά ή οικονομικά μέτρα με σκοπό να περιοριστεί ο όποιος τυχόν ήθελε να κλονίσει το ειρηνευτικό περιβάλλον (Burns, 2006). Ομοίως, ο ΟΗΕ παραμένει βασικός πυλώνας ανάπτυξης ανθρωπιστικών και ειρηνευτικών επιχειρήσεων σε όλον τον κόσμο. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 17)

Σήμερα, ο ΟΗΕ απαριθμεί 193 μέλη. Κάθε φορά που μία χώρα γίνεται μέλος του ΟΗΕ, συμφωνεί να αναλάβει τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ. Πρόκειται για μια διεθνή σύμβαση που περιγράφει τις βασικές αρχές των διεθνών σχέσεων. Όπως ορίζεται από τον Χάρτη, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν τέσσερις σκοπούς: Τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, τη συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων, την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εναρμόνιση των δράσεων των κρατών. Παρότι ο ΟΗΕ δεν μπορεί να νομοθετήσει, παρέχει ωστόσο τα μέσα για την επίλυση διεθνών συγκρούσεων και διαμορφώνει πολιτικές σε μια πληθώρα θεμάτων. Στα Ηνωμένα Έθνη, όλα τα κράτη-μέλη, ανεξαρτήτως μεγέθους ή πλούτου, με διαφορετικές πολιτικές απόψεις και κοινωνικά συστήματα, έχουν μια φωνή και μια ψήφο σε αυτή τη διαδικασία. Η Ελλάδα έγινε μέλος του ΟΗΕ το 1945.

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς διακρατικούς οργανισμούς για την διαφύλαξη της ασφαλείας σε διεθνές επίπεδο. Η ίδρυσή του πραγματοποιήθηκε το 1975 στο Ελσίνκι και το όνομά του ήταν Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη ενώ το παρόν όνομά του δόθηκε το 1995. Ο οργανισμός σήμερα συμμετέχει έντονα στη δημιουργία μιας κοινότητας με αξίες όπως τη δημοκρατία και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

2.1.3 ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ιδρύθηκε το 1993 και θεωρείται ως μια από τις ισχυρότερες ενώσεις κρατών έως και σήμερα. Σκοπός των κρατών μελών της είναι να διασφαλίζουν την ειρήνη και την ευημερία των πολιτών τους και κατ' επέκταση την παγκόσμια ειρήνη. Στο εσωτερικό της Ένωσης κυριαρχούν αξίες όπως η ελευθερία, η ισότητα και η δικαιοσύνη ενώ καταργούνται τα εσωτερικά σύνορα. Μέλημα των κρατών-μελών της είναι η οικονομική ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος, η κοινωνική πρόοδος και συνοχή.

Υπάρχει επίσης πολιτική δέσμευση όλων των κρατών μελών για την πρόληψη των βίαιων συγκρούσεων, γεγονός που αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της Ευρωπαϊκής ένωσης με σκοπό την θέσπιση ενός μηχανισμού σταθερότητας και αναπτυξιακής συνεργασίας. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται μέσω της παρέμβασης σε καταστάσεις κρίσης ή επερχόμενης κρίσης, επιβάλλοντας την σταθερότητα με την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών ανάπτυξης και συνεργασίας της Ένωσης. Ένας άλλος στόχος είναι ταυτόχρονα η οικοδόμηση ικανοτήτων ώστε η κάθε χώρα να καταστεί ικανή να αντιμετωπίσει παγκόσμιες και διαπεριφερειακές απειλές και να διασφαλίζει την ετοιμότητα πριν και μετά την κρίση. (Μούσης, 2013)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μοναδικό φαινόμενο καθώς ενώ κάθε κράτος-μέλος ακολουθεί τη δική του πολιτική, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταφέρει να χαράσσει πολιτική που να ανταποκρίνεται στις πολιτικές των μελών της. Μετά από έντονες περιόδους πολέμων και εχθροπραξιών στην επικράτεια της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταφέρει να επιφέρει ένα κλίμα συνεργασίας και ειρήνης, επιλύοντας τις όποιες κρίσεις παρουσιάζονται μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνει επίσης έντονο ενδιαφέρον και για τις γειτονικές χώρες και περιοχές. Μέσα από την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας που αναπτύχθηκε το 2003, η Ένωση αποσκοπεί να εξομαλύνει τις διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών της και των γειτόνων της, να ενισχύσει την ασφάλεια και την ευημερία και να εδραιώσει την σταθερότητα, οικοδομώντας ένα μέρος που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και πρεσβεύει τις αρχές της δημοκρατίας. (Lerch, 2019)

Συνακόλουθα, η Κοινή Εξωτερική Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) ενισχύει σε μεγάλο βαθμό την ελληνική Εθνική Αμυντική Πολιτική, καθώς επιδιώκει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών, διέπεται από τις αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου. (Nugent, 2003) Σύμφωνα με την ΚΕΠΠΑ, τα κράτη-μέλη δεσμεύονται να ακολουθούν πολιτικές που είναι συμβατές με τις θέσεις της ΕΕ και να συντονίζουν τη δράση τους με τους διεθνείς οργανισμούς,

συμμετέχοντας σε διασκέψεις και λαμβάνοντας μέρος στη λήψη των αποφάσεων.

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΠΑΑ) άπτεται στρατιωτικών θεμάτων και στοχεύει στο να αναπτύξει ένα στρατιωτικό δυναμικό, κατάλληλο να προλαμβάνει την εκδήλωση κρίσεων και συγκρούσεων, να διαχειρίζεται καταστάσεις κρίσεως όταν αυτές εκδηλώνονται και να προασπίζουν την παγκόσμια ειρήνη. Παράλληλα, το στρατιωτικό δυναμικό της Ένωσης, θα πρέπει να αντιμετωπίζει απειλές όπως η τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα, τα ναρκωτικά και τα όπλα μαζικού ολέθρου και οι περιφερειακές συγκρούσεις. (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της ΕΕ, 2009)

Συγχρόνως, η ΕΕ αναλαμβάνει τη διεξαγωγή αποστολών εκτός του γεωγραφικού χώρου της Ένωσης προκειμένου να ενισχύσει την ειρήνη και την ασφάλεια και να συμβάλλει στην πρόληψη συγκρούσεων.

Ο τομέας της ενέργειας και η ενεργειακή ασφάλεια αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα ασφάλειας της ΕΕ αλλά και των εθνικών κυβερνήσεων καθώς μπορεί να προκαλέσει ανακατατάξεις στο διεθνές στερέωμα και να προκαλέσει τη σύναψη συμμαχιών ή να οδηγήσει σε διακρατικές εντάσεις. Η ΕΕ αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις τις οποίες προσπαθεί να αποφύγει ή να ξεπεράσει.

Η έννοια της ενεργειακής ασφάλειας συνεπάγεται πολλές φορές την εξασφάλιση επαρκούς ενεργειακού εφοδιασμού σε λογικές και σταθερές τιμές έτσι ώστε να διατηρηθεί η οικονομική ανάπτυξη. (Ciuta, 2010) Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η μεταφορά της ενέργειας στον τομέα της ασφάλειας να επιφέρει και τις ανάλογες πολιτικές συνέπειες.

Για την ΕΕ, μέλημα είναι η εξασφάλιση ενεργειακού εφοδιασμού με ασφάλεια και στόχος είναι και η εξασφάλιση της βιωσιμότητας. Με τη Ρωσία να εμφανίζεται ως αναξιόπιστος προμηθευτής ενέργειας, η ΕΕ ξεκίνησε να τοποθετεί το θέμα της ενέργειας πολύ ψηλά στις προτεραιότητές της, καθώς ορισμένα μέλη της βασίζονται εξ ολοκλήρου στην Ρωσία και το αέριό της. Οι συγκρούσεις με την Ουκρανία επέφεραν αστάθεια στην αγορά φυσικού αερίου, η οποία με τη σειρά της προκάλεσε κρίση σε ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη.

Αναμφίβολα, υπάρχει αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην ΕΕ και τη Ρωσία. Η τελευταία προσπαθεί να εξασφαλίσει την ενεργειακή ζήτηση που παρουσιάζεται στην αγορά της ΕΕ ενώ η ΕΕ με τη σειρά της έχει ανάγκη τους ρωσικούς πόρους για την ενεργειακή της ασφάλεια. Ωστόσο, αυτή η σχέση αλληλεξάρτησης δοκιμάζεται τα τελευταία χρόνια κυρίως λόγω των πολιτικών διαστάσεων που έχει λάβει το θέμα της ενέργειας. Έτσι, η διεύρυνση του ΝΑΤΟ και της ΕΕ το 2004 θεωρήθηκε ως απειλή από τη Ρωσία. (Ciuta, 2010) Από την άλλη πλευρά, η εθνικοποίηση της ενέργειας στη Ρωσία και ο αποκλεισμός δυτικών εταιρειών από το σχέδιο Sakhalin 2 πυροδότησε την ανασφάλεια της ΕΕ, η οποία επιδεινώθηκε το 2006 με τις αναταραχές στην περιοχή της Ουκρανίας. Επιπλέον, καθώς νέα μέλη με μεγάλη εξάρτηση από τη Ρωσία προστέθηκαν στην Ε.Ε. το 2004, η μέση εξάρτηση της Ένωσης αυξήθηκε κατά περίπου 20%, ενώ οι νέες εσωτερικές διαιρέσεις εντός της Ε.Ε. εμφανίστηκαν λόγω των διαφορετικών ευαισθησιών και τρωτών σημείων μεταξύ των μελών. Αυτό συνέβαλε περαιτέρω στην αντίληψη της ενέργειας ως ζήτημα ασφάλειας. (Casier, 2011)

Ερμηνεύοντας κανείς τις σχέσεις Ε.Ε.-Ρωσίας από γεωπολιτική σκοπιά, μπορεί να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι πολιτικές για την ενεργειακή ασφάλεια. Στην τρίτη εσωτερική δέσμη μέτρων για την ενέργεια (2011) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προώθησε την απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Στόχος αυτής της ενέργειας ήταν να διατηρηθούν σταθερές και χαμηλές οι τιμές της ενέργειας αλλά και να διασφαλιστεί ασφάλεια μέσω της δημιουργίας ενιαίας εσωτερικής αγοράς και τον περιορισμό της ισχύος της Gazprom στις αγορές της ΕΕ. Οι πολιτικές για την ενέργεια του 2020 και του 2030 κινήθηκαν στα ίδια επίπεδα καθώς η εξάρτηση από τη Ρωσία εξακολουθεί να θεωρείται ευάλωτη. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενεργειακή ασφάλεια (2014), η οποία χρησιμεύει ως καθοδήγηση για αυτές τις πολιτικές, τονίζει την ανάγκη να εξαρτάται λιγότερο από τις ρωσικές εισαγωγές. (Fabra & Moraga, 2015)

Η ΕΕ ανέπτυξε μια σειρά πολιτικών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση του ζητήματος της ενεργειακής ανασφάλειας. Ενώ η επιτυχία του σχεδίου για τη μείωση του άνθρακα σχετίζεται περισσότερο με την οικονομική ύφεση παρά με τις πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα, η ΕΕ έχει ενισχύσει περισσότερο

τις πολιτικές της για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης αγοράς ενέργειας με στόχο την ενεργειακή ασφάλεια (Fabra & Moraga, 2015).

Η Ελλάδα ως κράτος μέλος όλων των προαναφερθέντων Διεθνών Οργανισμών συμβάλλει στην προώθηση και διασφάλιση της διεθνούς σταθερότητας, στην καλλιέργεια κλίματος ασφάλειας και συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης και Μεσογείου. Σημαντικό ρόλο στην παρουσία της Ελλάδας στο εσωτερικό των οργανισμών αυτών διαδραματίζουν οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας με τον ενεργό τους ρόλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο : ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ

3 Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

«Η Μεσόγειος πρέπει να θεωρείται ως αυτοκινητόδρομος για την ανάπτυξη στρατιωτικής ισχύος στην καρδιά της Ευρασίας και της Αφρικής» ήταν η τοποθέτηση του F. Sherman αξιωματούχου του Αμερικάνικου Στόλου το 1946 σε συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΠΑ. (Enriviades, 1998)

Η Μεσόγειος βρίσκεται γεωγραφικά ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Στα ανατολικά της βρίσκεται η Ερυθρά Θάλασσα ενώ στα δυτικά ο Ατλαντικός Ωκεανός. Διαιρείται σε Δυτική και Ανατολική, χαρακτηρισμοί που αφορούν αφενός τα στενά του Γιβραλτάρ έως την Αδριατική Θάλασσα και αντιστοίχως το Ιόνιο Πέλαγος ως τα παράλια της Συρίας, του Λιβάνου και του Ισραήλ. Η έκταση της φτάνει περίπου τα 2.500.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και συμπεριλαμβανομένου του Εύξεινου Πόντου ανέρχεται στα 2.966.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα. (McIntosh & Pantius, 2017)

Η διαίρεση της Μεσογείου σε Δυτική και Ανατολική γίνεται μέσω της νοητής γραμμής από την Κέρκυρα έως τη Λιβύη. Έτσι, η Δυτική Μεσόγειος ξεκινά από τα στενά του Γιβραλτάρ και φτάνει έως την Αδριατική Θάλασσα, ενώ η Ανατολική Μεσόγειος ξεκινά από το Ιόνιο Πέλαγος και φτάνει μέχρι τα παράλια της Συρίας- Λιβάνου – Ισραήλ.

Οι δύο θαλάσσιες πύλες της Ανατολικής Μεσογείου μέσω των οποίων επικοινωνεί με άλλες θάλασσες την καθιστούν τεράστιας οικονομικής και στρατηγικής σημασίας. Από τη μία, μέσα από τα στενά των Δαρδανελίων, οι χώρες της ευρύτερης περιοχής επικοινωνούν με τον Εύξεινο Πόντο και τις παρευξείνιες χώρες. Από την άλλη, μέσα από τη διώρυγα του Σουέζ, η Μεσόγειος επικοινωνεί με την Ερυθρά Θάλασσα, τον Περσικό Κόλπο και τον Ινδικό Ωκεανό. Με αυτόν τον τρόπο, η Μεσόγειος αποτελεί μονόδρομο για τον ανεφοδιασμό ολόκληρης της Ευρώπης με πετρέλαιο από τον Περσικό Κόλπο

ενώ έντονη είναι και η εμπορική δραστηριότητα με την Ασία και την Ανατολική Αφρική.

Ήδη από τον 5ο αιώνα, η Μεσόγειος διαδραμάτιζε πολύ σημαντικό ρόλο για τον έλεγχο των εμπορικών δραστηριοτήτων, τον έλεγχο των συγκοινωνιών και της επικοινωνίας μεταξύ των χωρών. (Dumont, 2001, p. 22) Σήμερα, η περιοχή εξακολουθεί να πρωταγωνιστεί στα γεωστρατηγικά ενδιαφέροντα των χωρών λόγω του ενεργειακού της πλούτου αλλά και στα οικονομικά συμφέροντα λόγω της κομβικής της θέσης.

Η Μεσόγειος φέρνει σε επαφή τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης με τη Βόρειο Αφρική ενώ εύκολη είναι και η σύνδεση των δύο χερσονήσων, Βαλκανικής και Ιταλικής. Δεν θα πρέπει να αγνοήσουμε επίσης την εγγύτητα της Μεσογείου με τη Μέση Ανατολή καθώς και με τις πετρελαιοπαραγωγικές περιοχές των χωρών του Περσικού Κόλπου.

Επομένως, η περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και αποτελεί ίσως τον κορυφαίο γεωστρατηγικό και γεωοικονομικό κόμβο παγκοσμίως. Οι παγκόσμιες ανάγκες για ενέργεια διαρκώς αυξάνονται, ωθώντας τις χώρες να αναζητήσουν λύση στο πρόβλημα της αυξανόμενης ζήτησης και της μη επαρκούς προσφοράς. Η αναζήτηση εναλλακτικών πηγών ενέργειας και τα οφέλη που παρουσιάζει το φυσικό αέριο, καθώς είναι φιλικό προς το περιβάλλον και μπορεί να μεταφερθεί μέσω αγωγών, το καθιστά ιδιαίτερα δημοφιλές.

Συνακόλουθα, το γεγονός της εύρεσης κοιτασμάτων στον χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, καθιστά την περιοχή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος. Μπορεί, λοιπόν, η Μεσόγειος να εξακολουθήσει να αποτελεί το επίκεντρο του εμπορικού και ενεργειακού ενδιαφέροντος. (Dumont, 2001, σ. 27)

Αδιαμφισβήτητα, η Ανατολική Μεσόγειος είναι το τμήμα εκείνο της Μεσογείου που αποτελεί το σημαντικότερο από οικονομικής, γεωπολιτικής και στρατηγικής άποψης. Παρουσιάζει ιδιαιτερότητες και αποτελεί πάντοτε μια εστία όπου η κρίση είναι εύκολο να εκδηλωθεί. Τρομοκρατία, πυρηνικά όπλα, ενεργειακός πλούτος και ασταθείς σχέσεις μεταξύ των κρατών είναι μερικά μόνο σημεία που καθιστούν το έργο της Αμυντικής και Στρατιωτικής Διπλωματίας της Ελλάδας πολύ σημαντικό και δύσκολο.

Παράλληλα, οι οικονομικές συνθήκες χαρακτηρίζονται από ρευστότητα, γεγονός που με τη σειρά του επηρεάζει την ασφάλεια και τη σταθερότητα. Η διέλευση των ενεργειακών δρόμων από την περιοχή καθώς επίσης και οι δρόμοι του διεθνούς εμπορίου ανεβάζουν σε μεγάλο βαθμό τη γεωστρατηγική σημασία της περιοχής. Στις ιδιαιτερότητες της περιοχής, έρχεται να προστεθεί η κρίση στη Συρία, το Κυπριακό ζήτημα αλλά και η οικονομική κρίση της ίδιας της Ελλάδας.

3.1 Η ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή και μεσογειακή χώρα που βρίσκεται στο σταυροδρόμι εμπορικών δρόμων και πολιτισμών. Είναι ιστορικά ενταγμένη στο ευρύτερο ευρωπαϊκό γεωπολιτικό περιβάλλον ενώ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο, γεωγραφικές περιοχές στις οποίες η επιρροή της Ελλάδας είναι μεγάλη. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 21)

Η στρατηγική αξία της Ελλάδας συνεπώς προσδιορίζεται από την κεντρική της θέση σε μια περιοχή τεράστιου γεωστρατηγικού ενδιαφέροντος και από το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί συνδετικό κρίκο της Ευρώπης με την ασιατική και την αφρικανική ήπειρο. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 21) Αυτή η ιδιάζουσα θέση της Ελλάδας, σε συνδυασμό με τις ιδιαιτερότητες που αυτή παρουσιάζει καθώς διαθέτει περισσότερα από 3000 νησιά και βραχονησίδες, εξηγεί τη στάση της Ελλάδας σε θέματα ασφάλειας και αμυντικής πολιτικής.

Η πολιτική που υιοθετεί κάθε χώρα καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωγραφική της θέση ενώ οι αποφάσεις που λαμβάνει κάθε φορά επηρεάζονται από τη γεωπολιτική. Το περιφερειακό περιβάλλον της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από έντονη ρευστότητα και μεγάλη γεωστρατηγική σημασία, κυρίως λόγω των ενεργειακών και υδάτινων πόρων του, την παρουσία πετρελαϊκών πηγών και τους θαλάσσιους εμπορικούς δρόμους διακίνησης εμπορευμάτων.

Ο γεωγραφικός χώρος της Νοτιοανατολικής Μεσογείου συγκεντρώνει τόσο γεωπολιτικά όσο και γεωστρατηγικά και ενεργειακά συμφέροντα που συγκρούονται και καθιστούν αναγκαία τη δράση της Αμυντικής και Στρατιωτικής Διπλωματίας προκειμένου να επέλθει ισορροπία στην περιοχή. Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο ενεργειακό παιχνίδι. Ισραήλ, Αίγυπτος, Συρία, Λίβανος, Τουρκία, Κύπρος και φυσικά η Ελλάδα προωθούν τα συμφέροντά τους και προσπαθούν να διαφυλάξουν την εθνική τους κυριαρχία και τα δικαιώματα εκμετάλλευσης των φυσικών τους πόρων.

Η Μεσόγειος, όπως προαναφέρθηκε, βρίσκεται γεωγραφικά ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου υπάρχουν διενέξεις λόγω των αντικρουόμενων συμφερόντων των μεγάλων και των περιφερειακών δυνάμεων.

Η Μέση Ανατολή περιλαμβάνει χώρες όπως η Συρία, ο Λίβανος, η Κύπρος, το Ιράν, το Ιράκ, η Τουρκία, η Αίγυπτος, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Κουβέιτ και το Μπαχρέιν. Στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, η Κύπρος βρίσκεται στο επίκεντρο των διεθνών εξελίξεων, με την Τουρκία να προσβλέπει στα κοιτάσματα της περιοχής και την Ελλάδα και τις Μεγάλες Δυνάμεις να βρίσκονται σε επιφυλακή προκειμένου να διαφυλάξουν τη σταθερότητα στην περιοχή.

Συνεπώς, η χώρα ανήκει σε ένα γεωγραφικό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από απουσία ισορροπιών και μεγάλη αστάθεια ενώ αρκετοί είναι και οι κίνδυνοι που εμφανίζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Το περιβάλλον αυτό έχει τεράστια γεωστρατηγική σημασία λόγω των ενεργειακών και υδάτινων αποθεμάτων της αλλά και λόγω της θέσης του που διευκολύνει τη διεξαγωγή εμπορικών και ενεργειακών μεταφορών.

Η ασφάλεια της Ελλάδας και κατ' επέκταση ολόκληρης της Ευρώπης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εξασφάλιση της ισορροπίας στην περιοχή, γεγονός που εξηγεί γιατί οι διεθνείς οργανισμοί εκδηλώνουν τόσο έντονο ενδιαφέρον. Η Ελλάδα μέσω της Αμυντικής και Στρατιωτικής της διπλωματίας μπορεί να διεκδικήσει κεντρικό ρόλο στην ευρύτερη περιοχή ως δύναμη σταθερότητας και ασφάλειας.

Επίσης, το γεγονός ότι οι βαλκανικές χώρες χαρακτηρίζονται από αστάθεια και εσωτερικές προστριβές, καθιστά επίσης τη χώρα ως παράγοντα και φορέα σταθερότητας στη βαλκανική χερσόνησο.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα που βρίσκεται πάνω στους κυριότερους γεωστρατηγικούς κόμβους. Αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, της Μαύρης Θάλασσας, της Μέσης Ανατολής και της Βορειοανατολικής Αφρικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : ΟΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

4 ΓΕΝΙΚΑ

4.1 ΚΥΠΡΟΣ

Η Κύπρος είναι μία χώρα με εξίσου τεράστια γεωστρατηγική και γεωπολιτική σημασία. Αποτελεί κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω πολιτικών, οικονομικών αλλά και γεωστρατηγικών λόγων και προκειμένου να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή ασφάλεια. (Θεοφάνους, 2000)

Η Κυπριακή Κυβέρνηση έχει θέσει πέντε στόχους όσον αφορά την εξωτερική της πολιτική. Αρχικά, την εξεύρεση λύσης στο Κυπριακό, γεγονός που θα συνέβαλλε τα μέγιστα όχι μόνο για την Κύπρο αλλά και για την περιφερειακή σταθερότητα. Έπειτα, την αξιοποίηση του εθνικού πλούτου της που θα επέφερε οικονομικά και πολιτικά οφέλη. Συνακόλουθα, την ενίσχυση της συμμετοχής στους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τη συνεισφορά στην προώθηση της ειρήνης και της ασφάλειας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου μέσω της ισχυροποίησης των διμερών σχέσεων με τις χώρες της περιοχής. Τέλος, την αναβάθμιση των διπλωματικών σχέσεων με τις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Ισραήλ χωρίς όμως να απομακρυνθεί από χώρες όπως η Ρωσία, η Κίνα και ο Αραβικός κόσμος. Οι συμμαχίες αυτές θα βοηθήσουν τη χώρα να επιτύχει τους στόχους της σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο. (Pedi & Kouskouvelis, 2019, p. 154)

Η Κύπρος στο πλαίσιο της ΕΕ προσφέρει τη βοήθειά της στις αποστολές της Ένωσης ενώ ενστερνίζεται και τις προοπτικές που προσφέρει η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. (Κέντας, 2005) Συνακόλουθα, διαθέτει τη στρατιωτική αεροπορική της βάση στις δυνάμεις της ΕΕ και συμμετέχει σε στρατιωτικούς ευρωπαϊκούς σχηματισμούς.

Τις πρώτες έρευνες για ανακάλυψη πετρελαίου στην Κύπρο πραγματοποίησε η αγγλικών συμφερόντων εταιρεία Irak Petroleum Co στο χρονικό διάστημα από το 1937-1938, χωρίς αποτέλεσμα.

Έπειτα, η Delta Exploration Ltd προέβη από το 1970- 74 σε γεωφυσικές σειсмоγραφικές έρευνες σε θαλάσσια περιοχή μέχρι την ισοβαθή των 200 μέτρων. Το διάστημα 1985-87 η Σοβιετική Ακαδημία Επιστημών συνέλεξε στοιχεία που αφορούσαν στο θαλάσσιο ανάγλυφο, στο θαλάσσιο πυθμένα, στην τεκτονική δομή, στη στρωματολογία και στη γεωχημεία των πετρωμάτων. Η τεχνολογία της εποχής δεν επέτρεπε σε ασφαλείς προβλέψεις, ώσπου το 2000 η Αίγυπτος με την εταιρεία Shell μετά από δοκιμαστικές γεωτρήσεις βορείως του Δέλτα του Νείλου κατέληξαν στην εκτίμηση για τον υποθαλάσσιο πλούτο της ευρύτερης θαλάσσιας περιοχής (Λεκάνη Λεβαντίνης-Λεκάνη Δέλτα του Νείλου), ενημερώνοντας επί τούτου την Κυπριακή Δημοκρατία.

Δεν θα πρέπει να μας ξενίζει η παρέμβαση της τελευταίας στιγμής το 2004 από τη Βρετανία στο τελικό κείμενο του Σχεδίου Ανάν-5, σύμφωνα με το οποίο οι Βρετανικές Βάσεις θα αποκτούσαν, όχι τυχαία, αιγιαλίτιδα ζώνη και ΑΟΖ στη νότια θαλάσσια προέκταση των βάσεων τους. Η απόρριψη του Σχεδίου όμως από τους Έλληνες Κυπρίους στο δημοψήφισμα της 24ης Απριλίου του 2004 ανέτρεψε πλήρως τους σχεδιασμούς και προσδοκίες των Βρετανών, για απόκτηση μεριδίου στο διαφαινόμενο ενεργειακό πλούτο της Λεκάνης της Λεβαντίνης. Έτσι με συντονισμένες και μεθοδικές κινήσεις των κυβερνήσεων Κληρίδη-Παπαδόπουλου-Χριστόφια-Αναστασιάδη, υπογράφηκαν συμφωνίες οριοθέτησης της ΑΟΖ με Αίγυπτο-Ισραήλ και Λίβανο (δεν επικυρώθηκε από το Λιβανικό Κοινοβούλιο) και σήμερα βρισκόμαστε στην επιτυχή ολοκλήρωση και του 3ου γύρου αδειοδοτήσεων εταιρειών για έρευνες στα θαλάσσια τεμάχια της ΑΟΖ.

Επί του παρόντος επιβεβαιώθηκε με γεώτρηση το κοίτασμα φυσικού αερίου «Αφροδίτη» στο θαλάσσιο τεμάχιο 12 με αποθέματα 127 bcm, ενώ αναμένεται η επιβεβαίωση των προβλέψεων για ύπαρξη γιγαντιαίου κοιτάσματος, στο θαλάσσιο τεμάχιο 11, το οποίο συνορεύει με το αιγυπτιακό κοίτασμα Zohr. Υλοποιήθηκαν οι τριμερείς συνεργασίες Κύπρου- Ισραήλ-

Ελλάδας και Κύπρου- Αιγύπτου- Ελλάδα και αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος στην κατασκευή του υποθαλάσσιου αγωγού EASTMED.

4.2 ΙΣΡΑΗΛ

Το Ισραήλ θεωρεί τη Μεσόγειο ως απαραίτητο στοιχείο για την επιβίωσή του ως κράτος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Μεσόγειος αποτελεί τη μόνη διέξοδο του Ισραήλ να ξεφύγει από τα εχθρικά εδάφη. Είναι αυτό που ενώνει το Ισραήλ με τη Δύση.

Το Ισραήλ σύμφωνα με την περιφερειακή του στρατηγική, είχε καλές σχέσεις με την Τουρκία, προκειμένου να έχει τρόπο διαφυγής από ένα αμιγώς αραβικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής εντάσσεται η Συμφωνία της Τρίαινας μεταξύ Ισραήλ και μη Αραβικών κρατών (Τουρκία, Ιράν, Αιθιοπία).

Τα τελευταία χρόνια, η σχέση αυτή δεν διανύει την καλύτερή της περίοδο. Πλέον, το Ισραήλ προσεγγίζει όλο και περισσότερο την Ελλάδα.

4.3 ΤΟΥΡΚΙΑ

Η Τουρκία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας που προσπαθεί με κάθε τρόπο να εξασφαλίζει την ισχύ της σε στρατιωτικό επίπεδο. Ως κύριο συνάλλαγμα ισχύος στις διεθνείς της σχέσεις χρησιμοποιεί την γεωγραφική της θέση και τη δημογραφική της ισχύ αλλά κυρίως τις πολύ ισχυρές Ένοπλες Δυνάμεις της. (Μάζης, 2006, σσ. 121-122) Από τη μία, λοιπόν, η γεωγραφική της θέση εξασφαλίζει στις συμμαχικές προς αυτήν χώρες την ευκαιρία να βελτιώσουν την ναυτική τους ισχύ και από την άλλη ο πληθυσμός της αποτελεί μια τεράστια μάζα που εσωτερικά αποτελείται κυρίως από άτομα νεαρής ηλικίας.

Η Τουρκία έχει απομονωθεί πλήρως από το σύμπλοκο Ισραήλ και Αιγύπτου, λόγω της προβολής της ως προασπιστής των δικαιωμάτων των

Παλαιστινίων. Οι διαχρονικά τεταμένες σχέσεις της με Ελλάδα και Κύπρο, η ένταση στις σχέσεις της με την κυβέρνηση Άσαντ, η διαρκής και υποβόσκουσα αναταραχή στο εσωτερικό της με αποκορύφωμα το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 2016, την βρίσκουν απομονωμένη στη δίνη των δυσμενών για τα συμφέροντά της εξελίξεων.

Επιπλέον, οι προσδοκίες της να καταστεί «Ουκρανία του Νότου» πέφτουν στο κενό με τον νέο αγωγό EASTMED, οι εξωτερικές της σχέσεις με ΗΠΑ και Ρωσία αμφιταλαντεύονται και η ρήξη στις σχέσεις της με την ΕΕ γίνεται ολοένα και πιο μη αναστρέψιμη. Η διατήρηση στενών σχέσεων και η υποστήριξη στο Κατάρ, ιδιαίτερα μετά την απομόνωση και τη λήψη μέτρων εναντίον του για την εμπλοκή του στη χρηματοδότηση του ISIS από μεγάλο αριθμό αραβικών κρατών επιδεινώνουν περισσότερο τη θέση της Τουρκίας στον Αραβικό κόσμο και ιδιαίτερα με τις ηγέτιδες δυνάμεις της Ισλαμικής Διάσκεψης.

4.4 ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Η Αίγυπτος, διέθετε και πριν την επίσημη ανακάλυψη των κοιτασμάτων της νοτιοανατολικής Μεσογείου εγχώρια αποθέματα φυσικού αερίου σε μέγεθος που της επέτρεπε όχι μόνο να καλύψει τις δικές της ενεργειακές ανάγκες αλλά να εξάγει αντίστοιχα σημαντικές ποσότητες. (El Ayouty, 1985)

Ο ενεργειακός τομέας της χώρας και οι ενεργειακές της διεκδικήσεις έχουν αλλάξει κατά την τελευταία δεκαετία. Η παραγωγή και εξαγωγή φυσικού αερίου, ρυθμίζεται από τις κρατικές εταιρείες Egyptian General Petroleum Corporation και Egyptian Natural Gas Holding Company.

Το μεγαλύτερο ποσοστό της αιγυπτιακής παραγωγής φυσικού αερίου (70%), προέρχεται από τα υπεράκτια κοιτάσματα του Κωνικού Πεδίου, στα ανοικτά του Δέλτα του Νείλου. Μεγάλο μέρος της παραγωγής φυσικού αερίου εξάγεται τόσο στη Λιβύη, τη Συρία, το Ισραήλ και την Ιορδανία, όσο και προς τρίτα κράτη.

Οι εξαγωγές γίνονται κατά ένα μικρό ποσοστό, περίπου του 30% μέσω αγωγών (π.χ. Arab Gas Pipeline), αλλά και με τη μορφή υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), το οποίο τροφοδοτεί τις ΗΠΑ, την Ισπανία και τη Γαλλία. (Hegazy, 2015, p. 8)

Η ανακάλυψη τον Αύγουστο του 2015 του κοιτάσματος Zohr, το οποίο σύμφωνα με τις εκτιμήσεις διαθέτει αποθέματα 30 tcf, το μεγαλύτερο στη Μεσόγειο και το εικοστό μεγαλύτερο στον κόσμο, προσδίδει νέα δυναμική για συμμετοχή και της Αιγύπτου στον αγωγό EAST MED.

Η Αίγυπτος τα τελευταία χρόνια έχει εντατικοποιήσει τις προσπάθειες ανεύρεσης κοιτασμάτων δίνοντας κίνητρα στις εταιρίες. Η πολιτική της αστάθεια, όμως, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την περαιτέρω ανάπτυξη της χώρας, ενώ την εμποδίζει από το να διαδραματίσει ρόλο ως εγγυητή σταθερότητας στην περιοχή.

Φιλοδοξεί, λοιπόν, να γίνει ηγέτης στην περιφερειακή αγορά φυσικού αερίου και για τον λόγο αυτόν, δρομολογεί ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για να καταστεί περιφερειακός ενεργειακός κόμβος, με το αέριο ως τον σημαντικότερο πυλώνα. Η προσπάθεια δεν στρέφεται μόνο στους πόρους και τις εγκαταστάσεις της Αιγύπτου αλλά σε όλη την Ανατολική Μεσόγειο, ώστε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να έχουν πρόσβαση σε πιθανές αγορές. Η επιθυμία της αιγυπτιακής κυβέρνησης να μετατραπεί η χώρα σε πραγματικό κόμβο ενέργειας της περιοχής είναι σαφής, αν και άλλοι σημαντικοί παράγοντες - πρωτίστως η Τουρκία - είναι επίσης υποψήφιοι γι' αυτό το ρόλο.

Αυτή η φιλοδοξία βασίζεται επίσης στην παρουσία αξιοσημείωτων υποδομών ενέργειας που είναι ήδη διαθέσιμες στη χώρα. Η πιθανή ευκαιρία, η οποία δεν έχει ακόμα επαληθευθεί, για τη χρησιμοποίηση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων υγροποίησης των Idku και Damietta στις αιγυπτιακές ακτές, καθώς και δύο υφιστάμενων αγωγών εξαγωγής φυσικού αερίου από την Αίγυπτο στο Ισραήλ, την Ιορδανία, τη Συρία και το Λίβανο - κανένα από τα οποία δε χρησιμοποιείται σήμερα, έχει μεγάλο ενδιαφέρον.

Μια τέτοια εξέλιξη θα μπορούσε να βοηθήσει την Αίγυπτο να ξεφύγει από την εξάρτησή της από τη Σαουδική Αραβία και τις μοναρχίες του Κόλπου, οι οποίες σήμερα είναι οι κύριοι πολιτικοί και οικονομικοί υποστηρικτές του

αιγυπτιακού καθεστώτος, ανοίγοντας έτσι έναν καινούργιο δρόμο για την άσκηση της εξωτερικής της πολιτικής.

Οι σχέσεις της Αιγύπτου με το ελληνικό τμήμα της Κύπρου είναι παραδοσιακά πολύ καλές και οι σχέσεις Αιγύπτου-Ισραήλ εισήλθαν πρόσφατα σε ιδιαίτερα εντατική φάση. (Andrikorou & al., 2012) Στο πλαίσιο αυτής της φιλοδοξίας, η Αίγυπτος τηρεί την προεδρεία του EMGF, που ιδρύθηκε το 2019 από την Αίγυπτο, την Κύπρο, την Ελλάδα, το Ισραήλ, την Ιταλία, την Παλαιστινιακή Αρχή και την Ιορδανία. Στόχος του φόρουμ είναι η δημιουργία μιας περιφερειακής αγοράς φυσικού αερίου μέσω στενότερης συνεργασίας και ανάπτυξης υποδομών για την υδροποίηση και τη μεταφορά αερίου. (Mathioulakis & Bellou, 2018)

Η συμμετοχή της Αιγύπτου στο EMGF, οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις υδροποίησης, οι αγωγοί και το δίκτυο αποθήκευσης, η εμπειρία στο εμπόριο αερίου και η στρατηγική θέση αυξάνουν τις πιθανότητες της χώρας να επωφεληθεί από το περιφερειακό εμπόριο φυσικού αερίου. Έτσι, η Αίγυπτος φαίνεται να κατέχει τα κλειδιά του μέλλοντος φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η δημιουργία ενός νέου κόμβου φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο θα αποφέρει οφέλη για όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες, επιτρέποντας στην Αίγυπτο να ενισχύσει τον ρόλο της στην περιοχή και να εξασφαλίσει έσοδα από ένα καθεστώς διαμετακόμισης και το Ισραήλ και την Κύπρο να αξιοποιήσουν πλήρως τα αποθέματα φυσικού αερίου. Θα αποτελέσει επίσης μια ευκαιρία για την Ευρώπη και κατ' επέκταση για την Ελλάδα.

4.5 ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

4.5.1 ΗΠΑ

Η δυναμική της στρατηγικής προβολής ισχύος των ΗΠΑ στην νοτιοανατολική Μεσόγειο διαφαίνεται επίσης στον άξονα Ισραήλ-Κύπρος-Κρήτη-Μάλτα-Γιβραλτάρ. Οι ΗΠΑ επιδιώκουν στενή στρατιωτική συνεργασία με την Ελλάδα τόσο σε διμερές επίπεδο όσο και στο πλαίσιο του NATO. Πιο

συγκεκριμένα, η ναυτική βάση της Σούδας διαδραματίζει πολύ σπουδαίο ρόλο, όπως και άλλες στρατιωτικές βάσεις στην Ελληνική Επικράτεια που χρησιμοποιούνται από το ΝΑΤΟ όπως η αεροπορική βάση της Καλαμάτας.

Διαχρονικά, πρόθεση των ΗΠΑ ήταν η δημιουργία στρατηγικών ερεισμάτων στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, ώστε να διασφαλίσει την απεξάρτηση της Ευρώπης από το ρωσικό φυσικό αέριο. Πιθανή ενίσχυση του Ισραήλ στην περιοχή, δίνει στις ΗΠΑ μεγάλο στρατηγικό πλεονέκτημα. Έτσι, οι ΗΠΑ στηρίζουν τον υποθαλάσσιο αγωγό EASTMED, αντιμετωπίζοντας πλέον θετικά και την Αίγυπτο. Η στάση αυτή των ΗΠΑ θα έχει θετικό αντίκτυπο και στην Κύπρο και Ελλάδα.

4.5.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ προσανατολίζεται στην απεξάρτηση από τη Ρωσία. Η αναζήτηση εναλλακτικών προμηθευτών φυσικού αερίου από την Κασπία θάλασσα απέτυχαν, λόγω περιορισμένης δυναμικότητας των κοιτασμάτων του Αζερμπαϊτζάν. Έτσι οι σχεδιασθέντες και χρηματοδοτηθέντες, από αυτήν και κυρίως τη Γερμανία, αγωγοί TAP –TANAP και NABUCCO δεν προσφέρουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Η επιβεβαίωση της ύπαρξης κοιτασμάτων φυσικού αερίου στην ΑΟΖ της Κύπρου και στο εγγύς μέλλον η επιβεβαίωση για τα πλούσια κοιτάσματα στην ΑΟΖ της Ελλάδας, τα οποία μαζί με τα κοιτάσματα του Ισραήλ αλλά και της Αιγύπτου, προσφέρουν άμεσα μια αξιόπιστη εναλλακτική πηγή προμήθειας φυσικού αερίου για τα επόμενα τουλάχιστον 25 χρόνια, απαλλάσσοντάς την από το ρωσικό μονοπώλιο αλλά και από την ασταθή και οπισθοδρομική Τουρκία ως ενεργειακού κόμβου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

5 ΓΕΝΙΚΑ

Η Ελλάδα μέσα από τη Στρατιωτική και Αμυντική της Διπλωματία διεκδικεί να αποκτήσει μια θέση ισχύος απέναντι στους εταίρους στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Μέσα από την δυναμική της παρουσία επιδιώκει να συνομιλεί με τις άλλες χώρες και τις Μεγάλες Δυνάμεις ως ίση. (Remunta & Tabenyang, 2016, σ. 390) Για τον λόγο αυτό καταβάλλει προσπάθεια τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο προκειμένου να ισχυροποιήσει τη θέση της σε διεθνές επίπεδο αλλά και να διασφαλίσει την ανάπτυξη σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο.

5.1 ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

5.1.1 ΕΛΛΑΔΑ-ΤΟΥΡΚΙΑ

Η δομή του διεθνούς συστήματος αλλά και του περιφερειακού διεθνούς συστήματος στο οποίο είναι η Ελλάδα και η Τουρκία γεωγραφικά ενσωματωμένες αποτελεί το πρωταρχικό πολιτικό πλαίσιο για την εθνική τους ασφάλεια.

Αν και οι δύο χώρες συμμετέχουν σε πολιτικές και στρατιωτικές συμμαχίες, θεσμικοί περιορισμοί και η ύπαρξη αποκλινόντων συμφερόντων μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν σε αυτές τις συμμαχίες ωθούν τις δύο χώρες να πρέπει συνεχώς να μεριμνούν για την αντιμετώπιση των απειλών που θέτουν η μία στην άλλη.

Στην πραγματικότητα, ιστορικά, οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών χαρακτηρίζονται τόσο από συγκρούσεις όσο και από συνεργασία. Επειδή η δυναμική της εθνικής τους ασφάλειας είναι αλληλένδετη, η ιδέα της ελληνικής και της τουρκικής ασφάλειας αναφέρεται στις συστημικές και άλλες συνθήκες

που επηρεάζουν τους τρόπους με τους οποίους τα δύο κράτη κάνουν το ένα το άλλο ασφαλές ή ανασφαλές. Ωστόσο, επειδή η έννοια της ασφάλειας κατασκευάζεται σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, η ασφάλεια της Ελλάδας και της Τουρκίας μπορεί να είναι σχετική. (Wheeler & Booth, 1992, p. 138)

Η στρατιωτική δύναμη που έχει αποκτήσει τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία για αμυντικούς σκοπούς, αποτελεί, ταυτόχρονα, και τη μεγαλύτερη απειλή για την ασφάλεια της εκάστοτε χώρας. Με άλλα λόγια, η ασφάλεια είναι επιθυμητή και από τις δύο χώρες, αλλά δεν μπορεί ποτέ να επιτευχθεί. Όσο περισσότερο οι χώρες αυτές επιδιώκουν ασφάλεια και ενίσχυση της άμυνάς τους, τόσο μεγαλύτερα είναι τα προβλήματα διατήρησης των όποιων επιπέδων ισχύος ή ασφάλειας είναι επιθυμητά. Η ανάπτυξη στρατιωτικών μέσων από τις δύο χώρες έχουν συμβάλει στην άνοδο των διλημάτων τους όσον αφορά την άμυνα και την ασφάλεια. (Wheeler & Booth, 1992, σ. 164)

Η ΑΟΖ, διακηρύσσεται από κάθε κράτος σε αντίθεση με την υφαλοκρηπίδα η οποία αναγνωρίζεται στο παράκτιο *ipso facto* και *ab initio* (αυτοδίκαια και εξ αρχής). Η Ελλάδα δεν έχει προβεί σε διακήρυξη της ΑΟΖ. Η Τουρκία αντιτίθεται στον καθορισμό τόσο της υφαλοκρηπίδας όσο και της ΑΟΖ προκειμένου να παρεμποδίσει την Ελλάδα και την Κύπρο από την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Η ΑΟΖ σε συνδυασμό με την υφαλοκρηπίδα, κατοχυρώνουν αναμφισβήτητα και χωρίς δυνατότητα νομικής αντίδρασης από την Τουρκία, τα ελληνικά οικονομικά συμφέροντα.

Από το 1999 άρχισε μια νέα εποχή στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η οποία χαρακτηρίστηκε από την καθιέρωση διάφορων μηχανισμών διαλόγου, όπως οι τακτικές πολιτικές διαβουλεύσεις, οι διερευνητικές επαφές για τα θέματα του Αιγαίου, οι συνεδριάσεις του Συμβουλίου Υψηλού Επιπέδου, καθώς και επισκέψεις και επαφές υψηλού επιπέδου. Επιδιώκοντας την επίλυση μακροχρόνιων προβλημάτων με την Ελλάδα μέσω μηχανισμών διμερούς διαλόγου, η Τουρκία επιδιώκει να ενισχύσει τις διμερείς σχέσεις σε κάθε πιθανό τομέα και αποδίδει σημασία στην υλοποίηση απτών έργων προς όφελος δύο χωρών. (Andrikopoulos & al., 2012)

Το 2010, το Συμβούλιο Συνεργασίας Υψηλού Επιπέδου (HLCC) μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας δημιουργήθηκε χάρη σε μια τουρκική πρωτοβουλία. Το

HLCC στοχεύει στην επίλυση διαφόρων θεμάτων των ελληνοτουρκικών σχέσεων σε υψηλό επίπεδο, συμβάλλοντας έτσι στην πρόοδο σε υφιστάμενους και μελλοντικούς τομείς συνεργασίας και καθιστώντας ένα «θεσμικό» έδαφος για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Μέχρι στιγμής έχουν πραγματοποιηθεί τέσσερις συνεδριάσεις της HLCC. Κατά τις συναντήσεις αυτές υπεγράφησαν 54 συμφωνίες / πρωτόκολλα / ΜΣ. Τα επιχειρηματικά φόρουμ διεξάγονται επίσης στις πλευρές των συναντήσεων της HLCC. (Ντόκος, Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο: Το γεωπολιτικό "Τετράγωνο" Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας, 2011)

Οι επισκέψεις υψηλού επιπέδου έχουν επίσης επιταχυνθεί τα τελευταία δύο χρόνια. Ο Πρόεδρος Erdoğan πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης της Αθήνας και της Κομοτηνής, στις 7 και 8 Δεκεμβρίου 2017. Αυτή ήταν η πρώτη επίσημη επίσκεψη σε επίπεδο αρχηγών κρατών μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας από το 1952. (Ντόκος, Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο: Το γεωπολιτικό "Τετράγωνο" Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας, 2011)

Το 2018, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών και άλλων Υπουργών σε περιόδους επισκέψεων και στο περιθώριο διεθνών εκδηλώσεων. Εκτός αυτού, ο Πρόεδρος Erdoğan έλαβε τον Έλληνα Πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα στο περιθώριο της Συνόδου Κορυφής του NATO στις 11-12 Ιουλίου 2018 και της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στις 25 Σεπτεμβρίου 2018. (Ντόκος, Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο: Το γεωπολιτικό "Τετράγωνο" Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας, 2011)

Συνοπτικά, τα κυριότερα θέματα που θέτει ή αμφισβητεί η Τουρκία, είναι:

- α. Η διμερής διαπραγμάτευση για νησιά και βραχονησίδες στο Αιγαίο, το καθεστώς των οποίων θεωρεί ότι είναι αδιευκρίνιστο από νομικής πλευράς.
- β. Η στρατιωτική παρουσία της Ελλάδας στις νήσους Λήμνο, Σαμοθράκη, Μυτιλήνη, Χίο, Σάμο, Ικαρία, Άγιο Ευστράτιο και τα Δωδεκάνησα.
- γ. Το Κυπριακό
- δ. Η οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών και τα δικαιώματα εκμεταλλεύσεως των θαλάσσιων πόρων
- ε. Το εύρος του Ελληνικού Εναέριου Χώρου σε συνδυασμό με την αμφισβήτηση του ελληνικού FIR και τα

δικαιώματα SAR. (Ντόκος, Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο: Το γεωπολιτικό "Τετράγωνο" Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας, 2011)

5.1.2 ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ

Η σχέση της Ελλάδας με την Κύπρο έχει μεγάλη σημασία για τη διατήρηση της εδαφικής κυριαρχίας της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς η Ελλάδα κατέχει πολύ σημαντική θέση στο διεθνές στερέωμα λόγω της συμμετοχής της σε ΕΕ και ΝΑΤΟ αλλά και λόγω των καλών διπλωματικών σχέσεων με τις ΗΠΑ.

Ελλάδα και Κύπρος συνεργάζονται στενά τόσο σε πολιτικό όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην στρατιωτική εκπαίδευση των ελληνοκύπριων εφέδρων αξιωματικών ενώ οι δύο χώρες έχουν ιδρύσει Δόγμα Ενιαίου Αμυντικού χώρου Ελλάδας- Κύπρου.

Επιπλέον, μεταξύ των δύο χωρών έχουν υπογραφεί διακρατικές συμφωνίες στρατιωτικής συνεργασίας όπως το Κοινό Μνημόνιο Χειρισμού Κρίσεων το 2014, προκειμένου να υπάρξει κοινός συντονισμός των οργάνων χειρισμού κρίσεων σε όλα τα επίπεδα. Παράλληλα, έχουν υπογραφεί και άλλα μνημόνια όπως ανταλλαγής πληροφοριών αεράμυνας και αεροπορικών επιχειρήσεων.

5.1.3 ΕΛΛΑΔΑ-ΙΣΡΑΗΛ

Κατά το παρελθόν, οι σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και το Ισραήλ, παρότι δεν ήταν ποτέ εχθρικές, δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως στρατηγικής σημασίας, κυρίως λόγω της σχέσης της Ελλάδας με τις αραβικές χώρες. Η Ελλάδα δεν διατηρούσε πρεσβεία στο Ισραήλ μέχρι το 1990 από φόβο για την επιβίωση των ελληνικών κοινοτήτων στην αραβική Μέση Ανατολή και την Αίγυπτο.

Στη σύγχρονη εποχή, αυτό έχει αλλάξει καθώς η Ελλάδα έχει έρθει πιο κοντά στο Ισραήλ και πλέον έχει καλλιεργηθεί το έδαφος συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Σε αυτήν την προσέγγιση, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και η Τουρκία, η οποία έχει διαταράξει τις σχέσεις της με το Ισραήλ.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα και το Ισραήλ αποτελούν τις μοναδικές μη μουσουλμανικές χώρες της περιοχής. Επίσης, συνδέονται ιστορικά και πολιτιστικά καθώς έχουν βιώσει δραματικά γεγονότα με τη διασπορά να διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο και τους δύο λαούς να επιβιώνουν παρά τα όσα πέρασαν. Ο πολιτισμός των δύο χωρών είναι τεράστιας σημασίας καθώς και η συμβολή των δύο λαών στην τέχνη και στην επιστήμη.

Όσον αφορά την οικονομία, Ελλάδα και Ισραήλ είναι μικρά κράτη που περιστοιχίζονται από άλλα ισχυρότερα, ενώ ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος να βρεθούν σε σχέση εξάρτησης. Ελλάδα και Ισραήλ αποτελούν επίσης χώρες που βρίσκονται στο επίκεντρο συγκρούσεων. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο του Κυπριακού ενώ το Ισραήλ βρίσκεται σε κρίση με την Παλαιστίνη.

Παρόλα αυτά, το Ισραήλ κατά το παρελθόν στήριζε εντόνως την Τουρκική πλευρά, γεγονός που ήταν σε βάρος της Ελλάδας. (Σοφοκλέους, Τόσο κοντά και τόσο μακριά. Μελέτη για τις σχέσεις Ισραήλ Ελλάδας, 2007) Από την άλλη, η Ελλάδα δεν αναγνώριζε τη σημασία του Ισραήλ και τους κινδύνους που έκρυβε μια πιθανή κακή σχέση μαζί του αλλά ούτε και τις ευκαιρίες που επεφύλασσε η σύναψη συμμαχίας. Η πολιτική που ακολουθούσε η χώρα μας χαρακτηριζόταν από στερεότυπα και φοβίες, προσδίδοντας στην ελληνική εσωστρέφεια ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις. (Σοφοκλέους, Τόσο κοντά και τόσο μακριά. Μελέτη για τις σχέσεις Ισραήλ-Ελλάδα., 2007)

Τα τελευταία χρόνια, έχουν υπογραφεί συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Ως εκ τούτου, η ΑΔ της Ελλάδας στρέφεται γύρω από τη διατήρηση των καλών σχέσεων και την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Απώτερος στόχος της ΑΔ της Ελλάδας είναι η προώθηση των στρατηγικών συμφερόντων της χώρας και η διασφάλιση της σταθερότητας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.

Οι σχέσεις των δύο χωρών ενισχύθηκαν επίσης και από τις εξελίξεις στη Συρία και την αστάθεια που επικρατεί στην περιοχή. Η Ελλάδα είναι μια χώρα που επιδιώκει την παγκόσμια ειρήνη ενώ πολλές είναι οι φορές που στέλνει ανθρωπιστική βοήθεια. Χαρακτηριστική είναι η πρωτοβουλία της χώρας για τη συμμετοχή των χωρών του «Μεσογειακού διαλόγου» σε ασκήσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και διάσωσης σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως οι ασκήσεις «DOLPHIN». Επίσης, μέσω της Στρατιωτικής και Αμυντικής Διπλωματίας, η Ελλάδα προσφέρει στρατιωτική βοήθεια, εκπαίδευση των Ενόπλων Δυνάμεων και έλεγχο των εξοπλισμών. Οι επισκέψεις στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και η διεκπεραίωση κοινών στρατιωτικών ασκήσεων συνδράμουν με τη σειρά τους στη σύσφιξη των διπλωματικών σχέσεων των δύο χωρών.

Το Ισραήλ βλέπει την Ελλάδα ως έναν σταθερό εταίρο της περιοχής καθώς η χώρα μας είναι σημαντικό μέλος της ΕΕ και μπορεί να εγγυηθεί σταθερότητα αλλά και συμμετοχή στο ενεργειακό παιχνίδι.

Επιπλέον, η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με θέματα τρομοκρατίας και οργανωμένου εγκλήματος αλλά και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και η αγοραπωλησία οπλικών συστημάτων είναι στο επίκεντρο του ελληνικού ενδιαφέροντος.

Μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα και το Ισραήλ έχουν υπογράψει την Ευρω—μεσογειακή συμφωνία. Το Ισραήλ αποτελεί μεγάλη εμπορική δύναμη στην περιοχή της Μεσογείου και τα προϊόντα του εξάγονται χωρίς δασμούς, πράγμα που ισχύει και για τα ευρωπαϊκά προϊόντα που εισάγονται στο Ισραήλ.

Μέσα από το Πρόγραμμα Αμυντικής Συνεργασίας που υπάρχει μεταξύ των δύο χωρών, υπάρχει ένα κοινό πρόγραμμα δράσεων και ασκήσεων στον αεροναυτικό χώρο, συνεκπαιδεύσεις με μονάδες επιθετικών ελικοπτέρων και ειδικών δυνάμεων και συνεργασία της πολεμικής αεροπορίας των δύο χωρών.

Παράδειγμα κοινών ασκήσεων είναι η «Noble Dina» και ο «Ηνίοχος» στον εναέριο χώρο. Η αεροναυτική Άσκηση «Noble Dina 17» ξεκίνησε από την Ελλάδα και κατέληξε στη Χάιφα του Ισραήλ, διαρκώντας δύο εβδομάδες. Στόχος της ήταν η δραστηριοποίηση ελληνικών μέσων στην Ανατολική

Μεσόγειο. Παράλληλα, ο «Ηνίοχος 2017» αποσκοπούσε στη διεξαγωγή αεροπορικών επιχειρήσεων στην Αθήνα, με τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού αεροπορικών, ναυτικών και στρατιωτικών δυνάμεων. Πρόκειται για μια Πολυεθνική Αεροπορική Διακλαδική Άσκηση Μεσαίας Κλίμακας στην οποία έλαβαν μέρος αεροπορικές δυνάμεις του Ισραήλ, των ΗΠΑ και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων αλλά και της Ιταλίας.

Το Ισραήλ χρησιμοποιεί επίσης το FIR των Αθηνών για την εκπαίδευση των πιλότων του ενώ μεταφέρεται επίσης και τεχνογνωσία. Στρατιωτικά, η χώρα μας βοήθησε το Ισραήλ να παρεμποδίσει στόλο με προορισμό τη Γάζα στο πλαίσιο της διμερούς αμυντικής συνεργασίας.

Συνεπώς, μέσω της Αμυντικής και Στρατιωτικής Διπλωματίας, η Ελλάδα μπορεί να επιτύχει διεύρυνση της συνεργασίας με το Ισραήλ και να αποκτήσει προηγμένα οπτικά συστήματα, τεχνογνωσία σε αεροναυτικές ασκήσεις αλλά και την ευκαιρία να πραγματοποιηθούν ασκήσεις σε μεγαλύτερη εναέρια έκταση. Πολιτικά, προσβλέπει στην προσέγγιση του Ισραήλ και της ισχυρής παρουσίας του στις ΗΠΑ προκειμένου να επιτύχει ευνοϊκότερης μεταχείρισης σε ζητήματα εθνικού συμφέροντος.

Τέλος, υπάρχουν βλέψεις για διεύρυνση των σχέσεων των δύο χωρών σε επίπεδο εταιριών, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ερευνητικών κέντρων για τη δημιουργία καινοτομιών σε προϊόντα και υπηρεσίες. Αναλυτικότερα, προωθείται η από κοινού έρευνα σε επιστήμες της υγείας, μοριακή βιολογία, νανοτεχνολογία και στη φαρμακοβιομηχανία. Επίσης, ενισχύεται η τεχνολογία των επικοινωνιών και των μεταφορών αλλά και η πολιτιστική και τουριστική βιομηχανία.

5.2 ΠΟΛΥΜΕΡΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η Ελλάδα είναι πλήρως ενταγμένη στο διεθνές σύστημα και αποδέχεται πλήρως τον ρόλο του ΟΗΕ στη διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης,

υποστηρίζοντας την ειρηνική επίλυση των όποιων διαφορών, πάντα πιστή στο Διεθνές Δίκαιο.

Η Ελλάδα αποτελεί μια χώρα που επιδιώκει τη συνεργασία μεταξύ των χωρών προκειμένου να αντιμετωπίζονται από κοινού οι κίνδυνοι και οι κρίσεις. Έτσι, στην Αθήνα λειτουργεί το Πολυεθνικό Συντονιστικό Κέντρο Στρατηγικών Θαλασσιών Μεταφορών με κύρια αποστολή την ανεύρεση μέσων σε συμφέρουσες τιμές για λογαριασμό κρατών και οργανισμών στον τομέα των στρατηγικών θαλάσσιων μεταφορών. Το Κέντρο διαθέτει στόλο εμπορικών πλοίων για την αντιμετώπιση καταστροφών και τη συμμετοχή σε επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας. Το Κέντρο έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με δέκα ευρωπαϊκές χώρες και δύο διεθνείς οργανισμούς. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 80)

Αναμφίβολα, η πορεία της χώρας μας όλα αυτά τα χρόνια έχει δείξει ότι επιδιώκει την σταθερότητα και την ασφάλεια της περιοχής πάντα με σεβασμό στις αρχές της διεθνούς έννομης τάξης σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ.

Έτσι, συμμετέχει στην ετήσια σύνοδο των Υπουργών Άμυνας των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μέσα σε αυτό το κλίμα συνεργασίας, γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης της σταθερότητας και της ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή.

Στο ίδιο πλαίσιο, η Ελλάδα συνάπτει περιφερειακές συνεργασίες και πρωτοβουλίες όπως η Διαβαλκανική Σύνοδος και η Αδριατική-Ιόνια Πρωτοβουλία. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 85)

5.2.1 Η ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η Ελλάδα στο πλαίσιο της ΕΕ έχει ξεκάθαρη θέση και υποστηρίζει την προσπάθεια για ενιαία αμυντική πολιτική. Η συνεισφορά της Ελλάδας συγκαταλέγεται στις μεγαλύτερες συνεισφορές στρατιωτικών δυνάμεων μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ.

Παράλληλα, ο ρόλος της χώρας στο εσωτερικό της ΕΕ είναι έντονος καθώς πολλοί Έλληνες κατέχουν κομβικές θέσεις. Η Στρατιωτική Αντιπροσωπεία της Χώρας μας συμμετέχει στις συνεδριάσεις της Στρατιωτικής Επιτροπής της ΕΕ, όπου συζητούνται θέματα όπως η αναθεώρηση του Σχεδίου Ανάπτυξης Δυνατοτήτων της ΕΕ, οι αποστολές και επιχειρήσεις της ΕΕ και άλλα που αφορούν την ασφάλεια και την άμυνα της ΕΕ. Η χώρα συμμετέχει ενεργά στα όργανα λήψης αποφάσεων και χάραξης της ευρωπαϊκής πολιτικής. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 55)

Η Ελλάδα συμμετέχει στην Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία (PESCO), που ιδρύθηκε από το Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2017 και έθεσε ένα νέο επίπεδο συνεργασίας για την άμυνα μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών της ΕΕ.

Η PESCO, που θεσπίστηκε με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας για την Ευρωπαϊκή Ένωση (άρθρο 42.6, 46 και πρωτόκολλο αριθ. 10), αποτελεί πλαίσιο και διαδικασία για την εμβάθυνση της αμυντικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ που είναι ικανά και πρόθυμα να το πράξουν. 25 κράτη μέλη της ΕΕ προσχώρησαν στην PESCO και ενέκριναν πιο δεσμευτικές υποχρεώσεις για να επενδύσουν, να σχεδιάσουν, να αναπτύξουν και να λειτουργήσουν περισσότερες αμυντικές δυνατότητες, στο πλαίσιο της Ένωσης. Στόχος είναι να επιτευχθεί από κοινού ένα συνεκτικό πλήρες φάσμα αμυντικών δυνατοτήτων που διατίθενται στα κράτη μέλη για τις εθνικές και πολυεθνικές αποστολές και επιχειρήσεις (ΕΕ, NATO, ΟΗΕ κ.λπ.). Αυτό θα ενισχύσει την ικανότητα της ΕΕ ως διεθνούς παράγοντα ασφαλείας, θα συμβάλει στην προστασία των πολιτών της ΕΕ και θα μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα των αμυντικών δαπανών.

Ένας πρώτος κατάλογος 17 έργων – προγραμμάτων που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο της PESCO εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 6 Μαρτίου 2018. Μια δεύτερη ομάδα 17 έργων – προγραμμάτων εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 19 Νοεμβρίου 2018. Και τελικά μια τρίτη ομάδα 13 πρόσθετων έργων – προγραμμάτων εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο στις 12 Νοεμβρίου 2019.

Κάθε ένα από τα έργα υλοποιείται από διαφορετική ομάδα κρατών μελών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα PESCO (μέλη του σχεδίου) και συντονίζεται από ένα ή περισσότερα συμμετέχοντα κράτη μέλη της PESCO (συντονιστές έργων). Τα μέλη του έργου μπορούν να συμφωνήσουν μεταξύ τους να επιτρέψουν σε άλλα συμμετέχοντα κράτη μέλη να συμμετάσχουν ως μέλη του έργου ή να γίνουν παρατηρητές στο έργο.

Το σύνολο των 47 έργων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της PESCO καλύπτει τομείς όπως η εκπαίδευση, η γη, η ναυτιλία, ο αέρας, ο κυβερνοχώρος και τα συνεργαζόμενα έθνη

Η χώρα μας συμμετέχει ως έθνος επικεφαλής σε πέντε προγράμματα της PESCO, ως συμμετέχουσα χώρα σε επτά και σε έξι ως παρατηρητής.

Επίσης, η Ελλάδα συμμετέχει στις συζητήσεις και στον Ευρω-Μεσογειακό διάλογο και θεωρεί πως μέσα από τη σταθερότητα μπορεί να επέλθει ανάπτυξη και να οικοδομηθούν σχέσεις ασφαλείας.

Η χώρα μας παρέχει τρία στρατιωτικά αεροδρόμια και δύο λιμένες στη σχεδίαση της Ευρωπαϊκής Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης. Επίσης, συνεισφέρει με εξοπλισμό αλλά και ανθρώπινο δυναμικό όπως στρατιωτικά ελικόπτερα, πυροσβεστικά αεροπλάνα αλλά και ομάδες υγειονομικού για την αντιμετώπιση κρίσεων από φυσικές καταστροφές.

Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο της ΕΕ πραγματοποιείται επίσης το «Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Ελικοπτέρων» και ο «Ευρωπαϊκός Στόλος Αεροπορικών Μεταφορών» αλλά και τα «Τηλεκατευθυνόμενα Αεροπορικά Συστήματα» (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σσ. 56-57) Σκοπός των εν λόγω προγραμμάτων είναι η κοινή εκπαίδευση και η από κοινού πραγματοποίηση ασκήσεων για την ανάπτυξη των δυνατοτήτων των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων προκειμένου να είναι πιο αποτελεσματικά στην διαχείριση κρίσεων της ΕΕ αλλά και η ευρωπαϊκή στρατιωτική συνεργασία.

Συνακόλουθα, η ανάπτυξη του «Δικτύου Θαλάσσιας Επιτήρησης» (πρόγραμμα PESCO με έθνος επικεφαλής τη Χώρα μας) αποσκοπεί στην ανάπτυξη λογισμικού και την παροχή εξοπλισμού και υποδομών για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με ύποπτες κινήσεις πλοίων σε ευρωπαϊκό

επίπεδο. Ομοίως, η «Στρατιωτική Συνεργασία στην Ανάπτυξη και Εκμετάλλευση Εικονικών Δικτύων για Εκπαίδευση και Ασκήσεις στον Κυβερνοχώρο στην ΕΕ» αποτελεί μια ομάδα εμπειρογνομόνων και ειδικών σε θέματα κυβερνοάμυνας προκειμένου να αναπτυχθεί περαιτέρω η έρευνα σε θέματα κυβερνοασφάλειας. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 57)

Οι «Πολυεθνικές Διαρθρωμένες Υγειονομικές Μονάδες» στο πλαίσιο της ΕΕ αποσκοπούν στο να αναπτυχθούν μονάδες υγειονομικής περίθαλψης προκειμένου αυτές να χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση κρίσεων.

Αναλύοντας διεξοδικότερα το θέμα, η Ελλάδα συμμετέχει στην επιχείρηση της ΕΕ «EUNAVFOR ATALANTA». Πρόκειται για μια προσπάθεια καταπολέμησης της πειρατείας στο Κέρασ της Αφρικής. Η Ελλάδα παραχώρησε για την επιχείρηση αυτή μια φρεγάτα και το οργανικό της ελικόπτερο ενώ συμμετείχαν και στελέχη του στρατιωτικού και ναυτικού επιτελείου της. (ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ, 2015, σ. 77) Η επιχείρηση αυτή ξεκίνησε στις 8 Δεκεμβρίου 2008 και διεξάγεται σύμφωνα με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Η δράση επεκτάθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μέχρι το Δεκέμβριο του 2020 και στόχο έχει την προστασία των πλοίων του Παγκόσμιου Επισιτιστικού Προγράμματος (WFP) και άλλων ευάλωτων πλοίων. Πρόκειται για μια προσπάθεια καταστολής και αποτροπής της πειρατείας και των ένοπλων ληστειών στη θάλασσα. Στο πλαίσιο της επιχείρησης αυτής, γίνεται παρακολούθηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων και προσφέρεται υποστήριξη σε άλλες ευρωπαϊκές αποστολές ή αποστολές διεθνών οργανισμών που εργάζονται για την ενίσχυση της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας. Η Ελλάδα συμμετείχε από την έναρξή της με μέσα και προσωπικό.

Το 2015, η ΕΕ αποφάσισε να ενισχύσει τη ναυτική της παρουσία στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Έτσι, προέκυψαν οι επιχειρήσεις «Ποσειδών» και «Τρίτων». Αρχικά, η επιχείρηση «Ποσειδών» παρέχει στην Ελλάδα τεχνική υποστήριξη προκειμένου να ισχυροποιηθούν οι επιτηρήσεις των συνόρων της και να ενισχυθεί η ικανότητά της να σώζει ζωές στη θάλασσα. Ομοίως, προσφέρεται τεχνογνωσία προκειμένου να βελτιωθούν οι διαδικασίες

αναγνώρισης και καταγραφής. (Commission, 2019) Ο «Τρίτων» αποτελεί αντίστοιχη επιχείρηση στα θαλάσσια χωρικά ύδατα της Ιταλίας και της Μάλτας.

Το 2015, με απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ, ξεκίνησε η επιχείρηση της ΕΕ «EUNAVFORMED – Operation Sophia» (Mogherini, 2019) με αποστολή τη «διάρρηξη» του μοντέλου παράνομης διακίνησης ατόμων από την Κεντρική Μεσόγειο στην ΕΕ. Την 20η Ιουν 2016 η εντολή της επιχείρησης συμπεριέλαβε την εκπαίδευση της Ακτοφυλακής και του Πολεμικού ναυτικού της Λιβύης (LCGN) καθώς και την εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου ασφαλείας του ΟΗΕ για εμπάργκο όπλων στη Λιβύη (απόφαση UNSCR 2292/2016, η οποία ανανεώθηκε με την UNSCR 2357/2017). Την 24η Ιουλίου 2017 εγκρίθηκε από την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας η παράταση εντολής της επιχείρησης μέχρι τον Δεκ 2018, καθώς και η προσθήκη υποστηρικτικής δράσης για την επίτευξη θαλάσσιας ασφάλειας, την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών με διάφορους φορείς επιβολής νόμου και οργανισμούς, την ενίσχυση των δυνατοτήτων της LCGN μέσω της εκπαίδευσης και την ίδρυση του μηχανισμού παρακολούθησης προς ενίσχυση προσπάθειών οικοδόμησης δυνατοτήτων της LCGN.

Στις 25-26 Σεπ 19, η επιχείρηση φιλοξένησε στη Ρώμη, την 8η διάσκεψη SHADE Med όπου οι 211 συμμετέχοντες από 31 χώρες και 106 οργανισμούς, αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με τα ενδιαφέροντά τους στη Μεσόγειο. Το 2019 επεκτάθηκε η εντολή της επιχείρησης μέχρι την 31 Μαρ 2020, με προσωρινή αναστολή ανάπτυξης ναυτικών μέσων. Για την εκτέλεση της αποστολής της η επιχείρηση συνεργάζεται, μεταξύ άλλων, με τη Frontex, την EUROJUST, την EUBAM Libya, το EU DEL Libya, κ-μ της ΕΕ, τον OSCE, το NATO's MARCOM, το UNODC, το UNSMIL, IOM, την Interpol, το UNHCR, την US AFRICOM, NGOs και την EUROPOL.

Η Χώρα μας συμμετέχει στην επιχείρηση ως εξής:

- α. Με διάθεση Ναυτικών Μονάδων (Υποβρύχια).
- β. Έναν (1) Αξκό επιτελή του ΓΕΝ, στο Επιχειρησιακό Στρατηγείο (OHQ).
- γ. Έναν (1) Αξκό επιτελή του ΓΕΝ, στο Στρατηγείο (FHQ).

δ. Το Κέντρο Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής (ΚΕΝΑΠ) στην Σούδα για παροχή προσαρμοσμένων εκπαιδεύσεων σε στελέχη της LCGN και σε προσωπικό/μονάδες που συμμετέχουν στην επιχείρηση.

ε. Τη Ναυτική Βάση Σούδας ως Προκεχωρημένου Σημείου Υποστήριξης (FLS).

στ. Την 115 ΠΜ ως προωθημένη Βάση Επιχειρήσεων (FOB), λόγω γειννιάσης με τη Joint Operation Area (JOA).

5.2.2 ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

Η Ελλάδα επιδεικνύει ενεργή συμμετοχή σε όλες τις δραστηριότητες, τις ασκήσεις και τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων του ΝΑΤΟ. Πολλά από τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων συμμετέχουν σε ασκήσεις του ΝΑΤΟ, ενώ είναι δυνατόν να παρακολουθούν εκπαιδεύσεις και μετεκπαιδεύσεις στο εξωτερικό.

Αναμφίβολα, απώτερος στόχος της Ελληνικής ΑΔ είναι να καταστήσει τη χώρα εγγυητή ασφαλείας και σταθερότητας της περιοχής και πρωταγωνιστή στη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση κρίσεων.

Αναλυτικότερα, η χώρα μας συμμετέχει σε πολλές επιχειρήσεις του ΝΑΤΟ στο πλαίσιο άσκησης της Αμυντικής της Διπλωματίας. Η επιχείρηση του ΝΑΤΟ «Active Endeavour» υποστηρίζει τις ενέργειες κατά της τρομοκρατίας από τις Ναυτικές Δυνάμεις της Συμμαχίας που εκτελούν περιπολίες στη Μεσόγειο.

Παράλληλα, η Ελλάδα προσφέρει την τεχνογνωσία της αλλά και τις δομές της προκειμένου να πραγματοποιηθούν εκπαιδεύσεις στελεχών του ΝΑΤΟ. Το Κέντρο Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής του ΝΑΤΟ που εδρεύει στην Κρήτη προσφέρει εκπαίδευση σε μονάδες του ΝΑΤΟ. Το ίδιο συμβαίνει και με το Πεδίο Βολής Κρήτης που εδρεύει στα Χανιά. Στόχος είναι να βελτιωθεί η εξειδίκευση των ναυτικών και στρατιωτικών μονάδων και να προαχθεί η συνεργασία και η διαλειτουργικότητα μεταξύ των στρατιωτικών μονάδων των χωρών. Επίσης, στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού αυτού κέντρου πραγματοποιούνται ερευνητικές δραστηριότητες και προσομοιώσεις επιχειρήσεων αποτροπής.

Από το 2014, το NATO έχει εφαρμόσει Μέτρα Διασφάλισης (AM) που περιλαμβάνουν μια σειρά από χερσαίες, θαλάσσιες και εναέριες δραστηριότητες στην περιοχή που βρίσκεται γύρω από το ανατολικό τμήμα της επικράτειας της Συμμαχίας. Τα εν λόγω Μέτρα διασφάλισης έχουν σχεδιαστεί δίνοντας έμφαση σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Αναλυτικότερα, τα Μέτρα διασφάλισης περιλαμβάνουν: την εμπλοκή του Airbone Warning and Control System του NATO (AWACS) για τη διατήρηση της ακεραιότητας του εναέριου χώρου, αλλά και την επιτήρηση κατά μήκος των ανατολικών συνόρων. Παράλληλα, ενισχύεται η υπηρεσία ανταλλαγής πληροφοριών και εδραιώνεται μια ενιαία πολιτική εναέριας κυκλοφορίας για την ενίσχυση των εθνικών δυνατοτήτων αστυνόμευσης, ενώ παρέχεται και βοήθεια στις χώρες ώστε να βελτιώσουν τις ικανότητες των ειδικών επιχειρησιακών δυνάμεών τους. Παράλληλα, προβλέπεται χρήση των αεροσκαφών και των μόνιμων ναυτικών δυνάμεων για την αναγνώριση των θαλάσσιων συνθηκών και πραγματοποιούνται ασκήσεις στα ανατολικά σύνορα για τη βελτίωση της διαλειτουργικότητας.

Στα τέλη του 2015, το NATO προχώρησε σε μια δέσμη μέτρων Tailored Assurance για την Τουρκία (TAMT) (Dursun-Ozkanca, 2019) προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες προκλήσεις ασφάλειας στα σύνορα της Τουρκίας. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν πρόσθετη παρουσία του AWACS στην περιοχή, αύξηση των θαλάσσιων δραστηριοτήτων στην Ανατολική Μεσόγειο και δραστηριότητες επιτήρησης και ανασκόπησης και ανταλλαγή πληροφοριών. Στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιούνται τα αεροσκάφη επιτήρησης AWACS του NATO και ενισχυμένη αεροπορική αστυνόμευση και αυξημένη ναυτική παρουσία, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων αεροσκαφών περιπολίας.

Ειδική μέριμνα υπάρχει προκειμένου να αντιμετωπιστεί το προσφυγικό στην Ανατολική Μεσόγειο. Πρόκειται για την μεγαλύτερη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση που έχει βιώσει η Ευρώπη μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Τα μέλη του NATO, λοιπόν, παρέχουν υποστήριξη προκειμένου να ξεπεραστούν οι συνέπειες αυτής της διεθνούς ανθρωπιστικής κρίσης. Αιτία του προσφυγικού και μεταναστευτικού ρεύματος είναι το συγκρουσιακό κλίμα και η

αστάθεια που επικρατεί στα νότια σύνορα του NATO. Τροφοδοτείται από την εμπορία ανθρώπων και τα εγκληματικά δίκτυα.

Το Φεβρουάριο του 2016, κατόπιν αιτήματος της Γερμανίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας, το NATO αποφάσισε να συμμετάσχει σε διεθνείς προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτής της κρίσης. Στόχος αυτών των προσπαθειών είναι η εξάλειψη της παράνομης διακίνησης και της παράνομης μετανάστευσης στο Αιγαίο. Έτσι, ενισχύεται η συλλογή και η ανταλλαγή πληροφοριών κι η επιτήρηση στο Αιγαίο και τα σύνορα Τουρκίας-Συρίας. Για το σκοπό αυτό, το NATO συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαχείρισης Συνόρων Frontex, σε πλήρη συμμόρφωση με το Διεθνές Δίκαιο και το Δίκαιο της Θάλασσας.

Οι Υπουργοί Άμυνας του NATO έλαβαν αποφάσεις στις 11 Φεβρουαρίου του 2016 για την ανάπτυξη πλοίων στο Αιγαίο ώστε να υποστηρίξουν την Ελλάδα και την Τουρκία, καθώς και τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με τη Frontex προκειμένου να αντιμετωπιστεί η προσφυγική και μεταναστευτική κρίση. Πιο συγκεκριμένα, η Μόνιμη Ναυτιλιακή Ομάδα 2 του NATO (SNMG2) έφτασε στο Αιγαίο Πέλαγος εντός 48 ωρών από την έναρξη της απόφασης των εργασιών των Υπουργών ώστε να γίνει αναγνωριστικός έλεγχος, παρακολούθηση και επιτήρηση στα χωρικά ύδατα της Ελλάδας και της Τουρκίας, καθώς και στα διεθνή ύδατα.

Τα πλοία του NATO παρέχουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο στις ακτοφυλακές και τις αρμόδιες εθνικές αρχές της Ελλάδας και της Τουρκίας, καθώς και στη Frontex, βοηθώντας τους στις προσπάθειές τους να αντιμετωπίσουν αυτήν την κρίση. 31 σκάφη από 8 διαφορετικά έθνη συμμετείχαν στις δραστηριότητες του NATO στο Αιγαίο. Από τον Φεβρουάριο του 2016, τα πλοία του NATO διεξάγουν περιπολίες περισσότερες από 10.000 ώρες. (Commission, 2019) Χάρη στις πληροφορίες που συλλέγονται από τα πλοία του NATO, η Ελλάδα, η Τουρκία και η Frontex αναλαμβάνουν πιο αποτελεσματική δράση για να καταπολεμηθεί το εμπόριο διακίνησης ανθρώπων και να σώζουν ζωές. Ο αριθμός των μεταναστών που διασχίζουν το Αιγαίο έχει μειωθεί σημαντικά. Στο Αιγαίο υπάρχουν σήμερα στην ομάδα SNMG2 έξι πλοία:

HNLMS DE RUYTER (Κάτω Χώρες).

HMS MERSEY (Ηνωμένο Βασίλειο).

TCG BEYKOZ (Τουρκία).

HS ROUSSEN (Ελλάδα).

HS NIKIFOROS (Ελλάδα).

HS MACHTIS (Ελλάδα).

5.2.3 Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΗΕ

Η Ελλάδα συμμετέχει στις παρεμβάσεις για τη διατήρηση της ειρήνης και παίρνει μέρος στις ανθρωπιστικές αποστολές για την παροχή βοήθειας προς άλλες χώρες.

Πιο συγκεκριμένα, συμμετέχει στην επιχείρηση του ΟΗΕ «UNIFIL». Πρόκειται για τη συνεργατική συμμετοχή ναυτικών δυνάμεων των χωρών που εκτελούν περιπολίες στο θαλάσσιο και εναέριο χώρο έξω από τα χωρικά ύδατα του Λιβάνου προκειμένου να αποτραπεί η παράνομη διακίνηση οπλισμού. (ΥΠΕΘΑ, ΓΕΕΘΑ, ΓΕΣ, ΓΕΑ, ΓΕΝ, 2015, σ. 79) Μετά το τέλος των εχθροπραξιών στο Λίβανο το 2006, οι Ισραηλινοί άρχισαν να αποχωρούν και τη θέση τους πήραν λιβανέζικες Ένοπλες Δυνάμεις, με τη βοήθεια των ΗΕ, ενώ παράλληλα ο Λίβανος αποκλείστηκε ναυτικά και αεροπορικά. Ο ΟΗΕ έλαβε την απόφαση να απαγορευτεί στη Χεζμπολάχ να επανεξοπλιστεί και δημιουργήθηκε μια διεθνής ναυτική δύναμη για να εκτελεί περιπολίες και να ελέγχει το θαλάσσιο και εναέριο χώρο εκτός των χωρικών υδάτων του Λιβάνου (12 ναυτικά μίλια) προκειμένου να απαγορευθεί η διακίνηση του παράνομου οπλισμού και συναφών υλικών προς το Λίβανο, συνεργαζόμενος με αρχές και υποβοηθώντας τες. Η Ελλάδα συμμετείχε σε αυτή την επιχείρηση με μια τορπιλάκατο ή κανονιοφόρο, ένα Α/Γ (κατόπιν απαίτησης και το Επιτελείο της UNIFIL (Narqma). Την παρούσα περίοδο συμμετέχει με μία φρεγάτα.

Έως και σήμερα, στο Κιλκίς, λειτουργεί επίσης το Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης. Εκεί παρέχεται εκπαίδευση

σε θεωρητικό αλλά και πρακτικό επίπεδο σχετικά με θέματα ειρήνης και ειρηνευτικών αποστολών.

5.2.4 ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ- ΙΣΡΑΗΛ

Αν ανατρέξουμε στο παρελθόν, θα διαπιστώσουμε ότι Κύπρος και Ισραήλ διατηρούν φιλικές σχέσεις λόγω της στάσης που κράτησε η Κύπρος κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν διευκόλυνε την διέλευση των επιζησάντων του ολοκαυτώματος. Μετά το 19601, οι δύο χώρες απέκτησαν διπλωματικές σχέσεις.

Ως προς το διμερές εμπόριο, τα στοιχεία δείχνουν ότι από το 2010 έως και το 2014 υπάρχει μια σταθερά αυξητική τάση των εξαγωγών της Κύπρου αλλά και των εισαγωγών της από το Ισραήλ. Το 2014 έγινε ξεκάθαρη η επιδίωξη από πλευράς των δύο χωρών για ενίσχυση των σχέσεών τους σε διάφορους τομείς: τουρισμός, γεωργία, οικονομία, επιχειρήσεις και βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας, πολιτισμός.

Η Κύπρος αποτελεί, επίσης, τον συνδετικό κρίκο μεταξύ του Ισραήλ και της Αιγύπτου. Οι δύο χώρες αντιλαμβάνομενες τις κοινές απειλές για την ασφάλεια στην περιοχή (κρίση στη Συρία, οι μάχες κατά του ISIS), εξέφρασαν τη βούλησή τους να συνεργαστούν για τη διασφάλιση της ειρήνης, της ευημερίας και της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Ιδιαίτερης μνείας χρήζει η προοπτική συνεργασίας στον ενεργειακό τομέα, ιδίως μετά την ανεύρεση υδρογονανθράκων στην περιοχή, όπως η συμφωνία για συνεκμετάλλευση φυσικών πόρων που βρίσκονται σε γειτονικούς ή και κοινούς ταμιευτήρες των ΑΟΖ τους και κυρίως η συνεργασία στην κατασκευή του υποθαλάσσιου αγωγού EASTMED. (Andrikorou & al., 2012)

Από την άλλη, οι σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Ελλάδας έχουν ενισχυθεί εδώ και πολύ καιρό σε πολλούς τομείς και οι δύο χώρες έχουν πλησιάσει σε μια

¹ Έτος ανακήρυξης Κυπριακής Δημοκρατίας.

πρωτοφανή πολιτική, στρατιωτική και ενεργειακή σχέση. Οι στενότερες σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Ελλάδας έχουν αλλάξει το γεωπολιτικό status quo της υπάρχουσας ισορροπίας δυνάμεων στη Μεσόγειο Θάλασσα δημιουργώντας μια περιφερειακή ισχυρή συμμαχία στους τομείς της πολιτικής και της άμυνας. (Bellou, 2017)

Η ιστορική μετατόπιση των περιφερειακών πολιτικών της Τουρκίας και ο ισχυρισμός της να ανακτήσει την οθωμανική κληρονομιά της στη Μουσουλμανική Μέση Ανατολή απειλούν την ισραηλινή εθνική ασφάλεια. Παράλληλα, στον τομέα της ενέργειας, το Ισραήλ επιδιώκει να εξάγει φυσικό αέριο στην Ευρώπη. Η κύρια πτυχή της τριμερούς συνεργασίας, λοιπόν, είναι το ενεργειακό. Πρόκειται για μια πτυχή που εξυπηρετεί τα συμφέροντα των τριών χωρών. Ο ενεργειακός πλούτος της Μεσογείου μπορεί και πρέπει να συμβάλλει στη σταθερότητα της περιοχής. Η Ελλάδα μπορεί να γίνει διαμετακομιστικό ενεργειακό κέντρο του ισραηλινού και του κυπριακού φυσικού αερίου.

Η συμμαχία μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ, μιας περιφερειακής εξουσίας, εξυπηρετεί το εθνικό ενδιαφέρον την Ελλάδα. Στον τομέα της ενέργειας τα αποθέματα φυσικού αερίου που έχουν ανακαλυφθεί στην ΑΟΖ της Κύπρου αυξάνουν τη δυνατότητα της Αθήνας να εκμεταλλευτεί τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου της.

Πέρα από τις τριμερείς σχέσεις μεταξύ του Ισραήλ, της Κύπρου και της Ελλάδας, το Ισραήλ και η Κύπρος έχουν επίσης θέσει τις βάσεις για περιφερειακή ολοκλήρωση με την Αίγυπτο. Το Ισραήλ, η Κύπρος και η Ελλάδα έχουν αρχίσει να συμμετέχουν με την Αίγυπτο στον περιφερειακό σχεδιασμό για την ανάπτυξη και εκμετάλλευση πεδίων φυσικού αερίου. Το φυσικό αέριο που ανακαλύφθηκε στην Ανατολική Μεσόγειο στις ακτές του Ισραήλ και της Κύπρου παρέχει ευκαιρίες και κίνητρα για την αύξηση της στρατιωτικής και της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ του Ισραήλ και της Κύπρου. Η εξερεύνηση φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο και η συνεργασία του Ισραήλ με την Κύπρο δεν υπήρξε χωρίς αμφισβήτηση. (Bellou, 2017)

Η Τουρκία θορυβήθηκε με την απόφαση της Κύπρου να ξεκινήσει στην ανοικτή θάλασσα δραστηριότητες γεώτρησης στο νότο της Κύπρου και ήθελε

τους Έλληνες Κυπρίους να σταματήσουν τις μονομερείς γεωτρήσεις και τις δραστηριότητες εξερεύνησης. Η Τουρκία ισχυρίστηκε ότι η ελληνοκυπριακή κυβέρνηση στο νότιο τμήμα του νησιού δεν έχει την εξουσία να υπογράψει συμφωνίες με το Ισραήλ. Η Τουρκία επέκρινε αυτές τις κινήσεις με το σκεπτικό ότι αγνοούσαν τα δικαιώματα και τη δικαιοδοσία των Τούρκων Κυπρίων στο νησί και ήθελαν οι Ελληνοκύπριοι να αρχίσουν να συνεργάζονται με το Ψευδοκράτος της Βόρειας Κύπρου υπό την εποπτεία των ΗΕ. Η Τουρκία έχει αντιπαχθεί σε στενότερη συνεργασία μεταξύ του Ισραήλ και της Κύπρου στην ανάπτυξη των πόρων. (Stavris, 2012)

Το Ισραήλ αποσκοπεί να σχηματίσει ένα νέο περιφερειακό μπλοκ στην Ανατολική Μεσόγειο που αποτελείται από την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Κύπρο και την Ελλάδα. Η σχέση μεταξύ Ισραήλ, Κύπρου και Ελλάδας αλλάζει το υφιστάμενο status quo της Μεσογείου. Η πολιτική, η άμυνα και η ενέργεια δημιουργούν δρόμους για συνεργασία για τις προαναφερθείσες χώρες. Αφενός, το Ισραήλ χρειάζεται την Ελλάδα για να αποκτήσει πρόσβαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, αφετέρου, η Ελλάδα βασίζεται στο Ισραήλ για την προώθηση του εθνικού της ενδιαφέροντος στο Αιγαίο Πέλαγος. Η Ελλάδα πρέπει να υιοθετήσει μια ρεαλιστική εξωτερική πολιτική που εξετάζει τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή μετά την «Αραβική Άνοιξη» και παρατηρώντας το ρόλο της Τουρκίας στην πραγματικότητα. (Andrikopoulos & al., 2012)

Η πλέον στενή συνεργασία Ελλάδας- Κύπρου- Ισραήλ επισφραγίστηκε με συμφωνίες που υπογράφηκαν αλλά και με την τριμερή συνάντηση Κορυφής, που πραγματοποιήθηκε σε μια πόλη με ιδιαίτερο συμβολισμό, τη Θεσσαλονίκη. Στο πλαίσιο αυτής της Συνόδου Κορυφής, η συνεργασία επικεντρώθηκε σε ερευνητικά θέματα όπως η καινοτομία στην αγορά, το περιβάλλον και η ανάπτυξη της τεχνολογίας αλλά και η δυνατότητα συνεργασιών σε επίπεδο πανεπιστημίων, ερευνητικών ιδρυμάτων και εταιριών.

Τέλος, οι τρεις χώρες συγκρότησαν διακρατικό κέντρο συνεργασίας Πολιτικής Προστασίας. Πρόκειται για μια συνεργασία που είχε ήδη ξεκινήσει με την αποστολή πυροσβεστών στην Κύπρο και το Ισραήλ για τη διάσωση της πόλης Χάιφα. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα έστειλε πυροσβεστικά αεροσκάφη προκειμένου να προσφέρει βοήθεια.

5.2.5 ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ- ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ήδη από την αρχαιότητα, η Ελλάδα και η Αίγυπτος είχαν φιλικές σχέσεις, τις οποίες διατηρούν έως και σήμερα, έχοντας εξαιρετη συνεργασία. Αυτό οφείλεται αρχικά στο γεγονός ότι τα δύο κράτη είχαν πολλά κοινά σημεία καθώς είχαν από τους μεγαλύτερους αρχαίους πολιτισμούς. Η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Αιγύπτου, η Αλεξάνδρεια ιδρύθηκε από τον βασιλιά της Μακεδονίας τον Μέγα Αλέξανδρο και παραμένει έως και σήμερα ένα από τα κύρια λιμάνια της Αιγύπτου.

Οι διπλωματικές σχέσεις Ελλάδας-Αιγύπτου χρονολογούνται από το 1833. Το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, η Ελληνική Κοινότητα Αιγύπτου και η αξιόλογη δραστηριότητα σημαντικού αριθμού ελληνικών επιχειρήσεων καθιστούν τις δύο χώρες στρατηγικούς εταίρους. Μέχρι τέλη της δεκαετίας του 1980 η Ελλάδα διατήρησε ένα σαφή φιλοαραβικό προσανατολισμό.

Οι οικονομικές και πολιτικές σχέσεις διατηρήθηκαν σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο, ακόμα και κατά την περίοδο της προεδρίας του Νάσερ, όπου στα πλαίσια των εθνικοποιήσεων οι ελληνικές επιχειρηματικές δραστηριότητες και οι ελληνικές κοινότητες της Αιγύπτου συρρικνώθηκαν. Τα δύο κράτη συνεργάζονται στους τομείς του εμπορίου, της ναυτιλίας, της ενέργειας, του πολιτισμού και του τουρισμού, με την Ελλάδα να είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος επενδυτής της Ευρώπης στην Αίγυπτο, με πάνω από 208 ελληνικές εταιρείες να δραστηριοποιούνται στην αγορά της Αιγύπτου, ενώ η Αίγυπτος είναι ο 6ος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ελλάδας. Στο πλαίσιο της συνεργασίας τους προάγουν και την ειρηνική συνύπαρξη στην Μεσόγειο μέσω αμυντικών συμφωνιών και διεθνών οργανισμών.

Η Κύπρος και η Αίγυπτος εγκατέστησαν διπλωματικές σχέσεις από το 1960. Η Πρεσβεία της Κύπρου στο Κάιρο ήταν μια από τις πρώτες διπλωματικές αποστολές της νεοσύστατης Κυπριακής Δημοκρατίας. Έκτοτε οι σχέσεις Κύπρου - Αιγύπτου αναβαθμίστηκαν σε πάρα πολλούς τομείς οικονομικούς - εμπορικούς, ενώ πλήρης και διαρκής ήταν η υποστήριξη της

Αιγύπτου στο Κυπριακό και η επιρροή που ασκούσε για το θέμα στις υπόλοιπες Αραβικές Χώρες στον Οργανισμό της Ισλαμικής Διάσκεψης.

Το Πρωτόκολλο Συνεργασίας που υπεγράφη στις 3 Μαρτίου 2017 καταγράφει τις μεγάλες δυνατότητες συνεργασίας σε υφιστάμενους τομείς, όπως αυτούς της ενέργειας, του τουρισμού, της εμπορικής ναυτιλίας, των μεταφορών, της γεωργίας, της ιχθυοκαλλιέργειας, του εμπορίου, της εκπαίδευσης, αλλά και σε νέους τομείς, όπως της έρευνας, της προστασίας των αρχαιοτήτων, του περιβάλλοντος και των επενδύσεων. Σημειώνεται ότι η Αίγυπτος έσπευσε να ενημερώσει την Κύπρο, από το 2000, για την ύπαρξη κοιτασμάτων φυσικού αερίου στη περιοχή, γεγονός που επέδρασε καταλυτικά στην επίσπευση διαδικασιών για την υπογραφή συμφωνίας οριοθέτησης των ΑΟΖ τους, εγκαινιάζοντας έτσι την ενεργειακή τους συνεργασία.

Άλλωστε, η Κύπρος λόγω της τοποθεσίας της σε σχέση με την Ελλάδα και την Αίγυπτο, (βρίσκεται βορείως της Αιγύπτου και νοτιανατολικά της Ελλάδας), τηρεί παρόμοια γραμμή διπλωματίας με την Αίγυπτο όπως η Ελλάδα καθώς συνδέονται εξίσου πολιτισμικά αλλά και ιστορικά. Διατηρούν φιλικές σχέσεις τις οποίες εξελίσσουν για τα κοινά τους συμφέροντα και τάσσονται υπέρ της ειρηνικής συνεργασίας στην Μεσόγειο.

Οι τριμερείς σύνοδοι κορυφής μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Αιγύπτου ενισχύουν τη ζωτικότητα και τον εύρωστο χαρακτήρα του τριμερούς μηχανισμού. Οι ηγέτες των χωρών αυτών εκφράζουν τη σταθερή δέσμευσή τους να διευρύνουν και να εμβαθύνουν την τριμερή τους εταιρική σχέση σε διάφορους τομείς κοινού ενδιαφέροντος και να ενισχύσουν τις προσπάθειές τους για την προώθηση της ειρήνης, της σταθερότητας, της ασφάλειας και της ευημερίας στην Ανατολική Μεσόγειο βάσει των κοινών αξιών και συμφερόντων τους.

Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων συμφώνησαν ότι οι κατευθυντήριες αρχές της τριμερούς εταιρικής σχέσης είναι ο σεβασμός του διεθνούς δικαίου και των σκοπών και των αρχών που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένης της δέσμευσης για καλές σχέσεις γειτονίας, διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, κυριαρχία, ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα των κρατών. (Andrikopoulos & al., 2012)

Δεδομένης της γεωπολιτικής της περιοχής και των ιστορικών σχέσεων μεταξύ των τριών χωρών, η σημασία της στενότερης συνεργασίας και συντονισμού των πολιτικών σε πολλούς τομείς είναι μεγάλη. Οι τρεις χώρες προσπαθούν να ενισχύσουν την τριμερή συνεργασία στους τομείς της ενέργειας, της μετανάστευσης, του τουρισμού, του περιβάλλοντος, της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών, της γεωργίας και της διασποράς. (Andrikoroulos & al., 2012)

Ακόμη, οι τρεις χώρες έχουν προβάλλει τη δέσμευσή τους να συνεργαστούν στενά για την περαιτέρω ανάπτυξη διαφόρων πτυχών της εταιρικής σχέσης Ε.Ε.-Αιγύπτου, βάσει αρχών αμοιβαίου σεβασμού, κοινής ιδιοκτησίας, κοινών συμφερόντων και αμοιβαίων δεσμεύσεων. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων τόνισαν τη σημασία της Ένωσης για τη Μεσόγειο για τις χώρες της περιοχής. Οι αρχηγοί των τριών χωρών έχουν προβάλλει τη σημασία της διατήρησης και της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής γενικότερα και τόνισαν τη βούλησή τους να καταπολεμήσουν τη λεηλασία και την παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των πολιτιστικών αγαθών που προέρχονται από περιοχές ένοπλης σύγκρουσης. (Andrikoroulos & al., 2012)

Οι κοινές προκλήσεις στον ενεργειακό τομέα, η ανάγκη διαφοροποίησης των ενεργειακών πόρων και των διαδρομών, η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και η ανάγκη εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης νέων ενεργειακών υποδομών, εμπλουτίζουν τις προοπτικές περαιτέρω προώθησης της τριμερούς ενεργειακής συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτό υφίστανται διαφορετικές πηγές συνεργασίας, ιδίως στους τομείς των υδρογονανθράκων, της ηλεκτρικής ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. (Andrikoroulos & al., 2012)

Αναλυτικότερα, μεταξύ των τριών χωρών έχει υπογραφεί συνθήκη Τριμερούς Συνεργασίας έπειτα από επτά συνόδους κορυφής στο Κάιρο, στη Λευκωσία και στην Αθήνα (Καθημερινή, 2019). Στη διαμόρφωση των άριστων σχέσεων και στην υπογραφή της τριμερούς συμφωνίας μεταξύ των δύο χωρών και της Ελλάδας, συνέβαλαν οι ιδιαίτερα φιλικές σχέσεις του Προέδρου της Κύπρου Ν. Αναστασιάδη με τον Αιγύπτιο Πρόεδρο Αλ Σίσι.

Η συμφωνία προβλέπει την επιδίωξη υγιών και εποικοδομητικών σχέσεων με σκοπό να αποφέρουν τουριστική και αγροτική ανάπτυξη. Παράλληλα κοινό τους συμφέρον είναι η ναυτιλιακή οικονομία, οι εμπορικές δραστηριότητες και η προστασία του θαλάσσιου πλούτου της Μεσογείου. Οικοδομούνται γερές βάσεις εμπιστοσύνης και σεβασμού στην Ανατολική Μεσόγειο τηρώντας μια κοινή γραμμή ενάντια τους καταπατητές των διεθνών σχέσεων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Νοτιοανατολική Μεσόγειος από περιβαλλοντικής και κατ' επέκταση οικονομικής απόψεως αποτελεί τεράστια πηγή φυσικού πλούτου και υδρογονανθράκων. Αυτό σημαίνει πως τα κράτη καλούνται να συνεργαστούν για την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων και την εξόρυξη του μαύρου χρυσού όπως αποκαλείται του πετρελαίου. Για την θέσπιση της διπλωματικής συνεργασίας των κρατών στην εκμετάλλευση των πόρων υπογράφηκε η Διεθνής Συνθήκη του ΟΗΕ της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ). Η συνθήκη οριοθέτησε την δραστηριότητα των κρατών με γνώμονα τα χωρικά τους ύδατα. Η έκταση όπου το κάθε κράτος μπορούσε να δραστηριοποιηθεί εκτείνεται πέραν της ακτογραμμής της εκάστοτε χώρας στα 200 ναυτικά μίλια. Το μελανό σημείο της συνθήκης είναι πως τα χωρικά ύδατα που θεσπίστηκαν σε κάποιες χώρες υπήρχαν κοινά σημεία και δημιουργήθηκαν προβλήματα στην συνεργασία των εμπλεκόμενων χωρών.

Οι χώρες της Τριμερούς συνεργασίας Ελλάδα Κύπρος και Αίγυπτος κατάφεραν να διατηρήσουν σε αυτή την πρόκληση τις σχέσεις τους με σεβασμό προς το Διεθνές Δίκαιο. Μέσω των επαφών των κυβερνητικών εκπροσώπων επιδιώκουν την βιώσιμη ανάπτυξη και την εξελικτική πορεία των ενεργειών. Οι τρεις πλευρές προωθούν την ειρήνη και την ασφάλεια και τάσσονται ενάντια στους καταπατητές της διεθνούς συνθήκης ΑΟΖ. Ταυτόχρονα επιδιώκουν την εξάλειψη εθνικών ζητημάτων στην Μεσόγειο όπως της ανερχόμενης τρομοκρατίας και της έντονης παράνομης μεταναστευτικής δραστηριότητας. Οι τρεις χώρες αλληλοπροωθούν και στηρίζουν τα συμφέροντα και τις θέσεις τους και επιφυλάσσονται για επιπλέον αναπτυξιακές δράσεις στην περιοχή των υδρογονανθράκων.

5.3 ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Τα τελευταία χρόνια μέσα από τις δράσεις διεθνών οργανισμών έχουν σωθεί αμέτρητες ζωές και παράλληλα εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως έχουν βοηθηθεί ώστε να καταφέρουν να ορθοποδήσουν μέσα σε δυσμενείς συνθήκες, όπως για παράδειγμα εμπόλεμες καταστάσεις και φυσικές καταστροφές.

Μέσω των ειρηνευτικών επιχειρήσεων επιδιώκεται η εξάλειψη του διεθνούς εγκλήματος, της τρομοκρατίας, η πάταξη των ολοκληρωτικών, άνομων και αναρχικών κυβερνήσεων και γενικά οποιαδήποτε απειλή μπορεί να κλονίσει το ειρηνευτικό περιβάλλον. Μέσα από σκληρή δουλειά γίνεται συλλογική προσπάθεια για την δημιουργία συνθηκών ειρήνης, ασφάλειας και σταθερότητας. Οι ειρηνευτικές δυνάμεις παράλληλα επιβλέπουν και παρεμβαίνουν εάν αυτό θεωρηθεί αναγκαίο σε περιοχές οι οποίες έχουν συμφωνήσει να διατηρήσουν την ειρήνη την οποία είχαν παραμερίσει όντας σε συγκρουσιακό περιβάλλον.

Η Ελλάδα όντας μέλος διαφόρων διεθνών οργανισμών όπως του ΟΗΕ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του NATO και άλλων έχει συμμετάσχει σε πολλές ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Το NATO το 2016 έπειτα από την σύνοδο κορυφής στην Βαρσοβία πήρε την απόφαση για την διεξαγωγή της ειρηνευτικής επιχείρησης “Sea Guardian” στη Μεσόγειο. Στο πλαίσιο της επιχείρησης επιδιώκεται η πάταξη της τρομοκρατίας στον θαλάσσιο χώρο και του εμπορίου λευκής σαρκός και η καταπολέμηση του πολλαπλασιασμού των όπλων μαζικής καταστροφής. Επίσης προασπίζεται η ελευθερία της ναυσιπλοΐας, η διατήρηση ενός ασφαλούς θαλάσσιου περιβάλλοντος και δημιουργία βάσεων για την προστασία του περιβάλλοντος. (Campana, 2017)

Το NATO πρέπει να είναι έτοιμο και ικανό να υποστηρίξει την αρχή της υποχρεωτικής ελεύθερης ναυσιπλοΐας σε περιόδους ειρήνης και πολέμου. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της επιτήρησης και περιπολίας του θαλάσσιου χώρου της Μεσογείου και της ικανότητας της άμεσης παρέμβασης, μέσω του εξοπλισμού ταχείας αντίδρασης, των ειδικών δυνάμεων και των έμπειρων

στελεχών σε πυρηνικά και χημικά όπλα. Ακόμη η καταπολέμηση του πολλαπλασιασμού των όπλων επιτυγχάνεται μέσω της πρόληψης στην μεταφορά και στην εξάπλωση, αλλά και μέσω της δυνατότητας εντοπισμού, ταυτοποίησης και διασφάλισης παράνομου υλικού που διέρχεται στη θάλασσα. (Campana, 2017)

Η Ελλάδα συμμετέχει στην επιχείρηση “Sea Guardian” όντας μέλος του NATO κάνοντας πτήσεις επιτήρησης με τα αεροσκάφη των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, στελεχώνοντας την επιχείρηση μέσω των ειδικών της δυνάμεων και μέσω της βάσης υποστήριξης στον Ναύσταθμο της Κρήτης (Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (NATO), 2019). Παράλληλα, η Ελλάδα προσέφερε τη φρεγάτα «ΣΑΛΑΜΙΣ» καθώς και οργανικό ελικόπτερο του Πολεμικού Ναυτικού, καθώς και μία ομάδα της Διοίκησης Υποβρύχιων Καταστροφών (ΔΥΚ). Ακόμη συμμετείχαν μία τροπιλάκατος και μια ομάδα ΟΥΚ, ενώ για τις πτήσεις αεροπορικής επιτήρησης χρησιμοποιήθηκε ένα αεροσκάφος C-130 και ένα υποβρύχιο. (Πολλάτος, 2017)

Ακόμη μία επιχείρηση του NATO που συμμετέχει η Ελλάδα είναι η επιχείρηση για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής κρίσης στη Μεσόγειο που έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια και έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις. Από τα παράλια της Τουρκίας και με κάθε τρόπο εκατοντάδες άνθρωποι προσπαθούν να ξεφύγουν από την εμπόλεμη κατάσταση της χώρας τους ψάχνοντας μια διέξοδο στην Ευρώπη για μια καλύτερη ζωή. Αυτό έχει δημιουργήσει τεράστια κρίση στην Μεσόγειο για την διαχείριση των μεταναστευτικών εισροών. Στην συγκεκριμένη επιχείρηση εμπλέκονται και η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΗΕ καθώς τίθεται ζήτημα ασφάλειας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έπειτα από αίτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς το NATO στάλθηκε ισχυρή ναυτική δύναμη για τον έλεγχο των ανεξέλεγκτων ροών μετανάστευσης.

Στόχος του NATO στην περιοχή του Αιγαίου είναι να αποτρέψει τους παράνομους μετανάστες να εισέλθουν στην Ελλάδα, καθιστώντας την με αυτόν τον τρόπο ισχυρή στην περιοχή της Μεσογείου. Το NATO έχει αναλάβει τον ρόλο της διαμεσολάβησης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Τουρκίας, που δεν είναι μέλος της ένωσης με σκοπό τον συντονισμό και την συνεργασία για την αντιμετώπιση του ζητήματος. Παράλληλα το NATO θα συλλέγει

πληροφορίες και από την πλευρά της Ελλάδας αλλά και της Τουρκίας για την καλύτερη επιτήρηση της Ανατολικής Μεσογείου. Τα ναυτικά πλοία του NATO καλούνται να εντοπίζουν τα πλοία των προσφύγων και να τους μεταφέρουν σε ασφαλές περιβάλλον. Ο ρόλος της Ελλάδας στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του NATO είναι αρκετά σημαντικός, καθώς δαπανεί ποσοστό μεγαλύτερο του 2% του ΑΕΠ της για αμυντικές δαπάνες και συγκαταλέγεται στους συμμάχους που συμμετέχουν ενεργά στον στρατηγικό σχεδιασμό του NATO. Η Ελλάδα έχει αναλάβει πρωτοβουλίες στην Μεσόγειο για την αντιμετώπιση του ζητήματος διοργανώνοντας διασκέψεις για την σταθερότητα και ασφάλεια στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου (Καθημερινή, 2019).

Οι διεθνείς οργανισμοί καλούνται να συνεργαστούν για την προάσπιση κοινών συμφερόντων και κοινών στόχων. Η ειρηνευτική δύναμη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), έχει διακριθεί για τις δράσεις της σε παγκόσμιο επίπεδο για την οικοδόμηση της ειρήνης. Μελέτες έχουν δείξει πως υπάρχει αισθητή μείωση του κινδύνου μέσα από την αποτελεσματικότητα της δράσης του ΟΗΕ. Η συνεργασία με το NATO ξεκίνησε στις αρχές του 1990 και τα βασικά σημεία συνεργασίας που έχουν προκύψει και από νέα πολιτικά και κοινωνικά σκηνικά τα μεταγενέστερα χρόνια είναι κυρίως η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας.

Στα πλαίσια αυτού του σκοπού διεξήχθη ακόμη μια ειρηνευτική επιχείρηση με το όνομα Μεσογειακός Διάλογος η οποία ξεκίνησε το 1994 με πρωτοβουλία του NATO με άλλες 7 χώρες μέλη για την δημιουργία ενός σχεδίου δράσης κατά της τρομοκρατίας. Παράλληλα οι δύο διεθνείς οργανισμοί αλληλεξαρτώνται καθώς στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ είναι απαραίτητη η τεχνογνωσία του NATO. Μαζί παίρνουν μέτρα για το θέμα της τρομοκρατίας, επιδιώκοντας τον αφοπλισμό μέσω του ελέγχου του παράνομου εμπορίου όπλων και όπλων μαζικής καταστροφής. Η φύλαξη των συνόρων είναι ένας σημαντικός παράγοντας κατά της τρομοκρατίας, καθώς η εθνική ασφάλεια της κάθε χώρας είναι απαραίτητη. Τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας τους με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος. Ακόμη γίνονται δράσεις για την πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος και της μείωσης σε χρηματοδοτήσεις για τρομοκρατικές επιθέσεις. Έχει στηθεί ένα

ευρωπαϊκό δίκτυο προστασίας αποτελούμενο από εθνικές αστυνομικές υπηρεσίες και άλλες αρμόδιες υπηρεσίες, που έχουν σαν αποστολή τον καθορισμό κοινών προσεγγίσεων και προώθηση ανταλλαγής πληροφοριών (Μούσης, 2013).

Πρόκειται για ένα ζήτημα το οποίο αφορά την ασφάλεια της Ένωσης αλλά έχει πάρει παράλληλα και παγκόσμιες διαστάσεις, ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί στην λεκάνη της Μεσόγειου, στην οποία λαμβάνει χώρα το προσφυγικό και θεωρείται ένα ζήτημα αλληλένδετο με το ζήτημα της τρομοκρατίας.

Η δράση των Ηνωμένων εθνών σε θέματα ειρήνης και ασφάλειας δεν περιορίζεται μονάχα στην πρόληψη και την καταπολέμηση. Ο ρόλος του οργανισμού είναι εξίσου σημαντικός στην υποστήριξη και αποκατάσταση μιας συγκρουσιακής κατάστασης. Από τις πιο πρόσφατες ειρηνευτικές αποστολές του ΟΗΕ στην Ανατολική Μεσόγειο με συμμετοχή της Ελλάδας, η οποία παραμένει προσηλωμένη στον καταστατικό χάρτη του οργανισμού και έχει διαχρονική πορεία συμμετοχής στις αποστολές του, είναι η αποστολή υποστήριξης στην Λιβύη. Έπειτα από τον εμφύλιο πόλεμο της χώρας που σημείωσε σημαντικό αριθμό θανάτων και τραυματισμών δημιουργήθηκε η ανάγκη ανοικοδόμησης του κράτους. Η αποστολή έχει σκοπό σε πρώτο επίπεδο την επαναφορά της δημόσιας τάξης και της εθνικής ασφάλειας του κράτους. Σε δεύτερο επίπεδο θα ξεκινήσει η διαδικασία της εθνικής συμφιλίωσης, της πολιτικής αποκατάστασης και της οικονομικής ανάκαμψης του κράτους. Οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις έλαβαν μέρος στην επιχείρηση υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και βοήθησαν στην σταθεροποίηση της χώρας και στην δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τους πολίτες της.

Αναλυτικότερα, οι πραγματοποιηθείσες αποστολές περιλαμβάνουν επιθεωρήσεις παρακολούθησης στον θαλάσσιο χώρο αλλά και έλεγχο των θαλάσσιων οδών και γραμμών και προστασία των επικοινωνιών. Παράλληλα, οι αποστολές περιλαμβάνουν ανεφοδιασμό τον αεροσκαφών και των μονάδων εφοδιασμού. Τέλος, όπως προαναφέρθηκε πολλές από αυτές τις αποστολές είναι αποστολές έρευνας και διάσωσης. (ΓΕΕΘΑ, 2019)

Στο πλαίσιο των επιχειρήσεων και των αποστολών, η Ελλάδα διαθέτει τις ακόλουθες δυνάμεις, μέσα και διευκολύνσεις (ΓΕΕΘΑ, 2019):

Το Ναυτικό Ναυπηγείο της Σούδας, ενεργοποιήθηκε ως Προωθητική Λογική (FLS) με αυξημένα μέτρα αντιπυρικής άμυνας.

Το αεροδρόμιο της Σούδας έχει διατεθεί για την υποστήριξη συμμαχικών αεροσκαφών.

Έχουν εφαρμοστεί ειδικά μέτρα ασφαλείας για τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν οι δυνάμεις του NATO ή των ΗΠΑ.

Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών, με πλήρη νοσοκομειακή περίθαλψη, εφόσον απαιτείται.

Επιπλέον, ένας Ναυτικός Αξιωματικός έχει διατεθεί στο HQ U.SCENTCOM στην Τάμπα, Φλώριδα, ΗΠΑ.

Πίνακας 1 Συμμετοχή της χώρας μας σε αποστολές και επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης ως μέσο ΑΔ (ΓΕΕΘΑ, 2019)

Α/Α	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ-ΜΕΣΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
1	(Επιχείρηση) "ENDURING FREEDOM" (ΙΡΑΚ-ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ)	Επιτελείο USCENTCOM (TAMPA FL, US)	Επιτελής ΠΝ	
2	(Επιχείρηση) "SEA GUARDIAN" (OSG) ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ	Μία (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ και μία (1) ομάδα ΟΥΚ	ΠΝ	
		Πτήσεις Αεροπορικής Επιτήρησης (1 αεροσκάφος C-130 ή C-27)	ΠΑ	
		Ένα (1) Υ/Β	ΠΝ	
	Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκεχωρημένη Βάση Υποστήριξης ΔΜ (FLS-Forward Logistic Site)		ΠΝ	
3	Δραστηριότητα NATO στο Αιγαίο για την αντιμετώπιση της Μεταναστευτικής Κρίσης (Συμμετοχή SNMG-2)	1 Α/Φ ΑΣΕΠΕ σε ρόλο έρευνας - επιτήρησης	ΠΑ	
		1 Ε/Π Super Puma	ΠΑ	
		1 ΤΠΚ	ΠΝ	
		2 Ναυτ. Μονάδες (Κ/Φ ή Ν/ΘΗ)	ΠΝ	
	3 Κ/Φ και 6 ΠΠ υπό εθνικό έλεγχο για συναφή υποστήριξη		ΠΝ	
4	Δύναμη Κοσόβου (KFOR)/ (Επιχείρηση) "JOINT ENTERPRISE" [Φάση "DETERRENT PRESENCE" (DP PHASE)] (ΕΛΔΥΚΟ 3)	Ένας (1) Λόχος Ελιγμού (Στρώο Film City, Pristina)	ΣΞ	
		Διαταγή LMT's (Στρώο Novoselo, Mitrovica)	ΠΝ	
		Ομάδα JRD-N	ΣΞ	
		KFOR HQ	5 Επιτελείς ΣΞ	
		SPOU - Sea Port Operations Unit (Θεσ/νίκη)	5 Επιτελείς ΣΞ	
		Τακτική Πτήση NATO με C - 130	ΠΑ	
	Λόχος Γενικών Μεταφορών (Θεσ/νίκη)	ΣΞ		
5	(Σύνδεσμος) ΠΓΔΜ	Επιτελείο NLO SKOPJE (εντός Περιοχής Επιχειρήσεων Βαλκανίων - ΒJOA)	Επιτελής ΣΞ	
6	(Αποστολή) ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ - RESOLUTE SUPPORT MISSION (RSM)	Σύμβουλοι Συντήρησης Αεροδρόμιο KABUL (FW MAINTENANCE TAA-AIR/NKAIA)	4 Επιτελείς ΠΑ	
7	(Σύνδεσμος) ΒΕΛΓΡΑΔΙ	MLO/BELGRADE (πλαίσιο ΒJOA)	Επιτελής ΣΞ	
8	(Επιχείρηση) ALTHEA (ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ)	Επιτελείο BH OPS/JOC Σεράγεβο	Επιτελής ΣΞ	
		Επιτελείο EUS OHQ (SHAPE)	Επιτελής ΠΑ	
9	(Αποστολή) EUTM MALI (ΜΑΛΙ)	Τακτική Διοίκηση Συμβούλων στο Επιτελείο MHQ BAMAKO	2 Επιτελείς ΣΞ	
10	(Επιχείρηση) ATALANTA (ΚΕΡΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ)	Επιτελείο OHQ (Northwood UK)	Επιτελής ΠΝ	
11	(Επιχείρηση) EUNAVFOR MED - SOPHIA (ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ)	Ένα (1) Υ/Β (εναλλάξ με OSG)	ΠΝ	
		Επιτελείο OHQ (Ρώμη)	Επιτελής ΠΝ	
		Επιτελείο FHQ εν πλω (Στο πλοίο Διοικήσεως)	Επιτελής ΠΝ	
		Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκεχωρημένη Βάση Υποστήριξης ΔΜ (FLS - Forward Logistic Site)		ΠΝ
		115 ΠΜ στη Σούδα ως Προκεχωρημένη Βάση Επιχειρήσεων (FOB - Forward Operations Base)		ΠΑ
	Κέντρο Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής (ΚΕΝΑΠ) για παροχή εκπαίδευσης Λιβυκή Ακτοφυλακή/Ναυτικό		ΠΝ	
12	(Επιχείρηση) UNIFIL (ΛΙΒΑΝΟΣ)	Ένα (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ	ΠΝ	
		Ένα (1) Α/Γ (κατόπιν απαίτησης)	ΠΝ	
		Επιτελείο της UNIFIL (Naqura)	Επιτελής ΠΝ	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο : ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

6 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Η έννοια της στρατηγικής σταθερότητας είναι δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια. Ωστόσο, βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της βιβλιογραφικής έρευνας για τις διεθνείς σχέσεις, τόσο στα πολυπολικά όσο και στα διπολικά συστήματα. Το ενδιαφέρον αυτό γίνεται όλο και πιο έντονο με την πάροδο του χρόνου. Σε αυτό το σημείο, πολλοί ειδικοί πιστεύουν ότι η αναζήτηση στρατηγικής σταθερότητας καθίσταται ολοένα και πιο αδύνατη, διότι τα πυρηνικά όπλα δεν μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμο αποτρεπτικό μέσο για την αντιμετώπιση των απειλών που επιβάλλουν οι βίαιοι μη κρατικοί φορείς. (Harvey, 2003)

Η έννοια της στρατηγικής σταθερότητας δεν μπορεί να γίνει απολύτως κατανοητή, καθώς δεν υπάρχει συναίνεση σχετικά με τον ορισμό της στρατηγικής σταθερότητας. Ωστόσο, η ειρωνεία είναι ότι τα έθνη διεκδικούν και υπερασπίζονται τη στρατηγική σταθερότητα και ως εκ τούτου αυξάνουν την ανάγκη προσδιορισμού της σημασίας της. (Κουσκουβέλης, 1997)

Για τους αντιπάλους του Ψυχρού Πολέμου, η στρατηγική σταθερότητα ήταν στρατιωτική λογική. Περιλάμβανε όλα όσα χρειάζονται για να επιβιώσουν από μια πυρηνική ενέργεια και όσα θα τους εξασφάλιζαν μια μετέπειτα ενέργεια αντιπάλων. Στο πλαίσιο αυτό βρίσκεται ο ορθολογισμός, η αμοιβαία εξασφαλισμένη καταστροφή και η προθυμία για την καταπολέμηση πυρηνικών πολέμων. Όμως, όπως έδειξε τόσο έντονα η ιστορία, μια τέτοια προσέγγιση προκάλεσε μεγάλη αστάθεια σε περιφερειακό επίπεδο. (Κουσκουβέλης, 1997)

Το 1990, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση όρισαν τη στρατηγική σταθερότητα, ως την απουσία κινήτρων για οποιαδήποτε χώρα να ξεκινήσει πρώτη μια πυρηνική ενέργεια. Από τότε, όμως, οι συνθήκες έχουν αλλάξει και συνεχίζουν να μεταβάλλονται με γοργούς ρυθμούς. Υπάρχουν αλλαγές σε γεωπολιτικό και τεχνολογικό επίπεδο, γεγονός που καθιστά

αναγκαία την αναθεώρηση και την προσαρμογή εννοιών αλλά και πολιτικών. (Κουσκουβέλης, 1997)

Η στρατηγική σταθερότητα περιγράφει επίσης την απουσία κινήτρων για τη δημιουργία ή χρήση πυρηνικών δυνάμεων και αποτελεί μια ιδέα που χαίρει καθολικής αναγνώρισης. Υποστηρίζεται τόσο από τα κράτη που έχουν πυρηνικά όπλα όσο και από τα κράτη που δεν διαθέτουν, από τους υποστηρικτές του πυρηνικού αφοπλισμού και από τους σκεπτικιστές. Αυτή η καθολική υποστήριξη και η επιδίωξη της στρατηγικής σταθερότητας έγινε το πιο σοβαρό εμπόδιο στο δρόμο προς τον πυρηνικό αφοπλισμό. (Κουσκουβέλης, 1997)

Η στρατηγική σταθερότητα αναφέρεται συνήθως σε μια κατάσταση στην οποία υπάρχει η πεποίθηση ότι οι πυρηνικές αποτρεπτικές δυνατότητες είναι ασφαλείς και ότι οι πυρηνικές δυνάμεις δε θα χρειαστεί να αναπτύξουν το στρατηγικό τους οπλοστάσιο. Οι χώρες πιστεύουν ότι οι αντίπαλες δυνάμεις δεν θα είναι ικανές να υπονομεύσουν την πυρηνική αποτρεπτική τους ικανότητα. Αλλά το πρόβλημα είναι ότι τα βασικά στοιχεία της έννοιας είναι τόσο κακώς καθορισμένα που δεν έχουν κανένα χρήσιμο νόημα και πρακτικά δεν έχουν καμία πρακτική αξία. (Brad, 2016, p. 123)

Θα λέγαμε, λοιπόν, ότι η στρατηγική σταθερότητα αποτελεί την καταπολέμηση των πιέσεων που ενδεχομένως μπορούν να ωθήσουν μια κρίση στο να βγει εκτός ελέγχου. Ενώ, λοιπόν, αρχικά η έννοια της στρατηγικής σταθερότητας αφορούσε τα πυρηνικά όπλα και απειλές, στη συνέχεια επεκτάθηκε σε κάθε είδους απειλή. Στρατηγική σταθερότητα, επομένως, έχουμε όταν ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες να ξεσπάσει πόλεμος και όταν εκπληρώνονται οι αποτρεπτικές βλέψεις των κρατών. (Colby, 2013, p. 51)

6.1 ΠΩΣ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ Η ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Όπως προαναφέρθηκε, όταν οι ΗΠΑ και η Σοβιετική Ένωση διατύπωσαν την έννοια της στρατηγικής σταθερότητας κοντά στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου, αυτή περιλάμβανε την απουσία των κινήτρων για κάθε πλευρά να ξεκινήσει μια πρώτη πυρηνική ενέργεια. Το σκεπτικό βασίστηκε στην άποψη ότι εάν οι χώρες δεν επιδίωκαν να έχουν στρατιωτικό και στρατηγικό πλεονέκτημα, τότε θα διασφαλιζόταν η στρατηγική σταθερότητα.

Με άλλα λόγια, η απουσία δράσης θα επιφέρει απουσία αντίδρασης, καθώς εάν δεν υπάρξει ενέργεια, δεν μπορεί να προκύψουν αντίποινα. (Miles, 2016) Αυτός ο ορισμός μπορεί να έχει μια βάση αλλά δεν είναι επαρκής. Η έννοια της πυρηνικής αποτροπής κατά τον Ψυχρό Πόλεμο βασίστηκε στην ικανότητα των μερών να επιφέρουν υλικές και ανθρώπινες ζημιές στον αντίπαλο, γεγονός που προκαλεί με τη σειρά του αρνητικές συνέπειες στην υγεία, την οικονομία και τον πολιτισμό. Στον εικοστό πρώτο αιώνα, κάθε χρήση πυρηνικών όπλων κατά μιας μεγάλης πόλης θεωρείται απαράδεκτη. (Berls & Ratz, 2015)

Ο μόνος αξιόπιστος τρόπος αντιμετώπισης κάθε απειλής για τη στρατηγική σταθερότητα είναι η οικοδόμηση ενός συστήματος σχέσεων στις οποίες οι χώρες συνειδητά αποφασίζουν να αποκλείσουν αυτές τις «απειλές» και να διασφαλίσουν την εθνική τους ασφάλεια. Φυσικά, στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει όσες χώρες διαθέτουν πυρηνικά να αλλάξουν την πολιτική τους. Όμως, αν η διεθνής κοινότητα δεσμευτεί σε ένα πιο ορθολογικό καθεστώς ασφαλείας, ο κόσμος θα μπορούσε να διασφαλίσει ένα καθεστώς στρατηγικής σταθερότητας. (Berls & Ratz, 2015)

Το σύνολο του παγκόσμιου συστήματος περνά μέσα από μια διαδικασία ριζικής μεταμόρφωσης, η οποία δεν μπορεί να ελεγχθεί ή να σταματήσει. Στον σημερινό κόσμο, τα διακρατικά τρομοκρατικά δίκτυα αποτελούν την πιο ισχυρή απειλή για την παγκόσμια ασφάλεια. Και οι τρομοκρατικές ομάδες δύσκολα λαμβάνουν ορθολογικές αποφάσεις. Πιο ανησυχητικά, το αποτρεπτικό πλαίσιο αποφυγής του ψυχρού πολέμου για αμοιβαία εξασφαλισμένη καταστροφή (MAD) δεν μπορεί να προσφέρει τη βεβαιότητα που απαιτείται για να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξει ναυτική σύγκρουση μεταξύ των διεθνών παραγόντων στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. (Berls & Ratz, 2015)

Αυτοί οι φόβοι και οι ανασφάλειες που απορρέουν από αυτό το κλίμα αβεβαιότητας, ενισχύει την άποψη ότι ο κόσμος είναι διαφορετικός και απρόβλεπτος. Σε ένα τέτοιο κλίμα, η καθολική υποστήριξη της ιδέας της στρατηγικής σταθερότητας με το τίμημα της παραμέλησης των μη παραδοσιακών προκλήσεων ασφάλειας μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο στον πυρηνικό αφοπλισμό και τον έλεγχο των εξοπλισμών. Ωστόσο, οι υποστηρικτές της στρατηγικής σταθερότητας και αποτροπής επιμένουν στην άποψή τους (Miles, 2016). Αυτή βασίζεται στην υπόθεση ότι οι προοπτικές του πολέμου θα μειωθούν εάν και οι δύο πλευρές είναι σίγουρες για τις δυνατότητες δεύτερης ενέργειάς τους. Σε μια τέτοια κατάσταση, κάθε πλευρά θα ήξερε ότι μια σκόπιμη πυρηνική επίθεση για να αφοπλίσει τους αντιπάλους μπορεί να μην επαρκεί για το τι χρειάζεται για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος (Berls and Ratz, 2015).

Δεν θα πρέπει να παραλείψει κανείς ότι ισχυρά λόμπι σε σχεδόν όλα τα κράτη που διαθέτουν πυρηνικά όπλα έχουν δαπανήσει τεράστια ποσά σε πυρηνικές δοκιμές και εγκαταστάσεις. Αυτά τα κατοχυρωμένα συμφέροντα αντιστέκονται πάντα στις προσπάθειες για τη μείωση των πυρηνικών όπλων. (Miles, 2016)

Οι μύθοι και οι παρερμηνείες που συνδέονται με την ιδέα της στρατηγικής σταθερότητας την καθιστούν μια ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη αντίληψη. Για δεκαετίες, οι θεωρητικοί και οι εμπειρογνώμονες δεν κατάφεραν να καθορίσουν σαφώς τον όρο από τους αναλυτές πολιτικής που εργάζονται στις εθνικές κυβερνήσεις. Η λογική πίσω από την ιδέα ήταν η σταθεροποίηση της διπολικής αντιπαράθεσης του ψυχρού πολέμου με την ενίσχυση των αντιτρομοκρατικών δυνατοτήτων, μειώνοντας έτσι τη δυνατότητα έκτακτης πυρηνικής επίθεσης. (Miles, 2016)

Στους κύκλους της πολιτικής, η έννοια της στρατηγικής σταθερότητας αναφέρεται είτε σε μια σκληρή ισοτιμία στον τομέα των στρατηγικών πυρηνικών όπλων ή στην απουσία δεικτών δυνητικών συγκρούσεων. Είναι, λοιπόν, η στρατηγική σταθερότητα το αποτέλεσμα της κοινής διπλωματικής κατανόησης ή της επίδρασης της πυρηνικής ισοτιμίας; (Miles, 2016).

Η ιστορία έχει δείξει ότι η ιδέα της στρατηγικής σταθερότητας είναι πολύ εύθραυστη και ότι ο φόβος μαζικών πυρηνικών αντιποίνων δεν είναι πάντοτε σε θέση να εμποδίσει τις χώρες να ακολουθήσουν την πορεία δράσης που θέλουν. Κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, η αποτροπή θα μπορούσε να λειτουργήσει μόνο σε μερικές περιπτώσεις. Αλλά μία περίπτωση αποτυχίας έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει σε πυρηνικό πόλεμο. (Berls & Ratz, 2015)

Προχωρώντας διεξοδικότερα στο θέμα, οι απειλές αποτροπής, λόγω της εγγενώς αβέβαιης φύσης τους, οδηγούν μερικές φορές τα εχθρικά έθνη να συμπεριφέρονται με τρόπους που είναι αρκετά δυσάρεστοι για την επίτευξη του στόχου αποτροπής της επιθετικότητας. Η συνεχιζόμενη ύπαρξη πυρηνικών όπλων είναι επίσης ο λόγος της σταδιακής εξάπλωσής τους. Όσο ακόμη και μια χώρα έχει πυρηνική ικανότητα, και οι υπόλοιπες χώρες θα θέλουν και θα επιδιώκουν επίσης να αποκτήσουν αυτό το καθεστώς. (Berls & Ratz, 2015)

Στη σημερινή εποχή, λοιπόν, για να διασφαλιστεί η στρατηγική σταθερότητα, θα πρέπει τα κράτη να συνεχίσουν να επενδύουν στον κόσμο και να δεσμευτούν για την αύξηση της ασφάλειας και της σταθερότητας στο εξωτερικό. Επί του παρόντος, οι υπερπόντιες στρατιωτικές και οικονομικές δεσμεύσεις εμφανίζονται σποραδικά και είναι κάπως ανεξάρτητες. Αντ' αυτού, χρειάζεται ένα γραπτό, ολοκληρωμένο στρατιωτικό, οικονομικό και κοινωνικό σχέδιο καμπάνιας για τον μετριασμό της τρομοκρατίας, των μεταναστευτικών ροών και άλλων μη κρατικών απειλών για την ασφάλεια και την ευημερία σε όλο τον κόσμο. (Colby, 2013)

Έτσι, προς αυτήν την κατεύθυνση θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι διεθνείς οργανισμοί όπως το NATO και η συμμετοχή σε αυτούς των Ενόπλων Δυνάμεων των κρατών προκειμένου να ενισχυθούν οι σχέσεις σε περιφερειακό επίπεδο. (Acton, 2013)

Μεταξύ των στοιχείων της εθνικής εξουσίας (διπλωματία, πληροφορία, στρατιωτική και οικονομική), ο στρατός θεωρείται συχνά η τελευταία λύση. Ο στρατός μπορεί να αποτελέσει βασικό παράγοντα για παράδειγμα στην εξάπλωση της δημοκρατίας, στην οικοδόμηση της δύναμης των χωρών εταίρων μέσω στρατιωτικών σχέσεων με στρατιωτικές σχέσεις (μεταξύ άλλων με τη μορφή διμερών και τριμερών ασκήσεων για τη στήριξη μόνιμων σχεδίων

επιχειρήσεων, του NATO, τα Ηνωμένα Έθνη και τη συνεργασία για την ασφάλεια των θεάτρων), ανταλλαγή προσωπικού και επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας.

Μέσω αυτών των προσπαθειών, μεταξύ άλλων, ο στρατός συμβάλλει στην πραγματοποίηση της διπλωματικής αποστολής του κράτους. Άλλωστε, η Στρατιωτική Διπλωματία ήταν αυτή που άνοιξε τον δρόμο για το NATO, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Όταν οι στρατιωτικές μονάδες συμμετέχουν σε διμερείς ή πολυμερείς ασκήσεις με άλλες χώρες, για παράδειγμα, ο σκοπός είναι πολλαπλάσιος: Η αλληλεπίδραση αυξάνει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των στρατιωτικών, προβλέπει πολιτισμική ανταλλαγή και κατανόηση και προσφέρει μια ευκαιρία για επέκταση των δυνατοτήτων κάθε έθνους, απρόβλεπτα.

Η σημασία της Στρατιωτικής Διπλωματίας σε ξένη δέσμευση είναι να οικοδομηθεί ένας διάλογος που να διευκολύνει την περαιτέρω επικοινωνία και, κατά τη διάρκεια μιας κρίσης, να αποφύγει τη σύγχυση μεταξύ των πολιτισμών. (Acton, 2013)

Η προκύπτουσα «στρατιωτική διπλωματία», που επίσης αναφέρεται ως «αμυντική διπλωματία», «μαλακή δύναμη», «στρατιωτική δημόσια διπλωματία» και «στρατηγική επικοινωνία», επιτρέπει στον στρατό να έχει άμεσο αντίκτυπο στην εξωτερική πολιτική με άλλα μέσα. Αν και δεν είναι η διπλωματία με την παραδοσιακή έννοια της αποστολής του υπουργείου Εξωτερικών, οι στρατιωτικές σχέσεις μεταξύ των χωρών δημιουργούν ένα θεμέλιο πάνω στο οποίο αναπτύσσονται περαιτέρω σχέσεις μεταξύ εθνών. (Acton, 2013)

6.2 ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Είναι ευρέως γνωστό ότι η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με κινδύνους και απειλές και για τον λόγο αυτό δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη της

αμυντικής και στρατιωτικής της διπλωματίας ώστε να είναι σε θέση να υπερασπιστεί τα κυριαρχικά της δικαιώματα, να διασφαλίσει την ειρήνη και την ευημερία του ελληνικού λαού και να επιτύχει τη διατήρηση της σταθερότητας.

Η Ελλάδα αποτελεί μία χώρα και πρωτίστως σέβεται το Διεθνές Δίκαιο και τα κυριαρχικά δικαιώματα των άλλων χωρών. Σέβεται πάντοτε τα υφιστάμενα σύνορα και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συνάπτει συμμαχίες στρατηγικής σημασίας για την προώθηση των συμφερόντων της ενώ επιδιώκει πάντοτε τη διαφύλαξη της ειρήνης και της σταθερότητας σε όλες τις περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος όπως είναι η Ευρώπη, η Ανατολική Μεσόγειος και οι λοιπές περιοχές.

Συνάπτει διμερείς και πολυμερείς συνεργασίες σε θέματα άμυνας και ασφάλειας και λειτουργεί πάντα με γνώμονα την αμοιβαία εμπιστοσύνη και την κοινή δράση ώστε να ανοίξει δρόμους επικοινωνίας με τους φορείς άσκησης της Άμυνας άλλων χωρών. Μέσα από την κοινή δράση και τη συνεργασία, η χώρα μπορεί να εξασφαλίσει τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με το ευρύτερο περιβάλλον.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας εκτός του ρόλου τους ως όργανο αντιμετώπισης κάθε εξωτερικής εχθρικής επιβουλής, καλούνται να συνεισφέρουν στην αντιμετώπιση μιας σειράς απειλών και να εξασφαλίσουν την σταθερότητα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.

Βραχυπρόθεσμα λοιπόν, οι Ένοπλες Δυνάμεις μέσω της ΑΔ της χώρας, συνεργάζονται με τις Αρχές Ασφαλείας και όλον τον κρατικό μηχανισμό όχι μόνο της ίδιας της χώρας αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η σταθερότητα και η ασφάλεια των πολιτών.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις μέσω της ηγεσίας τους επικαιροποιούν, βελτιώνουν και εκπονούν νέα σχέδια Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών. (ΥΠΕΘΑ, ΓΕΕΘΑ, ΓΕΣ, ΓΕΑ, ΓΕΝ, 2015, σ. 32) Συνακόλουθα, προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα, η χώρα μας προβαίνει στην κατάρτιση και τη χρήση Συστήματος Χειρισμού Κρίσεων και Ασύμμετρων Απειλών.

Μέσα από τις ομάδες εργασίας που απαρτίζονται από στελέχη των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, από στελέχη άλλων χωρών αλλά και από

στελέχη διεθνών οργανισμών και σχηματισμών, γίνεται παρακολούθηση των παραμέτρων της περιοχής και πραγματοποιείται πρόβλεψη νέων απειλών και δυνάμεων ισχύος.

Η Ελλάδα, αποφεύγει να εμπλέκεται σε τοπικές και περιφερειακές συγκρούσεις και πρωταρχικός της στόχος είναι η οικοδόμηση ενός περιβάλλοντος ασφαλείας. Στις περιπτώσεις που η εμπλοκή σε στρατιωτικό επίπεδο είναι αναγκαία, αυτό γίνεται μόνο στο πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών και πάντα σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Για τον λόγο αυτό, τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την αναβάθμιση του ρόλου της Ελλάδας στο πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών Ασφαλείας και την αύξηση της επιρροής της ώστε να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην λήψη αποφάσεων.

Μία άλλη παράμετρος στην οποία η Ελλάδα αποτελεί παράγοντα διασφάλισης της σταθερότητας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου είναι η προστασία της διεθνούς Ναυσιπλοΐας και η αντιμετώπιση της πειρατείας.

Μακροπρόθεσμα, η χώρα μπορεί να αναλάβει από κοινού με άλλες χώρες ή στο πλαίσιο δράσης Διεθνών οργανισμών την εκπόνηση στρατηγικών παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και προγραμμάτων ανάπτυξης σε χώρες που το έχουν ανάγκη.

Η Ελλάδα, μια δημοκρατική χώρα, μπορεί να συμβάλλει στον εκδημοκρατισμό χωρών και την εδραίωση του κράτους δικαίου ενώ μπορεί να συνεισφέρει και στην προώθηση αλλά και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Συμπερασματικά, θα λέγαμε ότι η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει φορέα στρατηγικής σταθερότητας στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Πέρα από τις κοινές δράσεις με άλλες χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς, η Ελλάδα τοποθετεί στελέχη της Άμυνας σε πρεσβείες ή μόνιμες αντιπροσωπεΐες της χώρας στο εξωτερικό ενώ πραγματοποιούνται και ανταλλαγές στρατιωτικών κλιμακίων, επισκέψεις ναυτικών και μονάδων σε ξένους λιμένες και από κοινού διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων και ασκήσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο κόσμος σήμερα, λόγω της παγκοσμιοποίησης, χαρακτηρίζεται από διεθνή συνεργασία και συνεννόηση προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ραγδαία εξελισσόμενες σύγχρονες απειλές. Η μεγιστοποίηση της παγκόσμιας εμβέλειας και επιρροής σήμερα απαιτεί νέες συνεργασίες και συνεργασίες με κυβερνήσεις και πολίτες σε όλο τον κόσμο. Επομένως, μια ισχυρή πολυμερής αμυντική πολιτική καθίσταται αναγκαία.

Μια πολυμερής αμυντική πολιτική πρέπει να καλύπτει κάθε επιμέρους πτυχή, από την παραγωγή προγραμμάτων εξοπλισμού έως την υποστήριξη πολυεθνικών οργανισμών και από την ανάπτυξη ικανοτήτων στις αναπτυσσόμενες χώρες έως την εμβάθυνση των διμερών σχέσεων. Η δημόσια διπλωματία μπορεί επίσης να συμβάλει σε αυτό το σύγχρονο οπλοστάσιο. (Bellou, 2017)

Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης και του μεγάλου αριθμού νησιών της είναι γνωστή παγκοσμίως ως μια ισχυρή ναυτική δύναμη. Το υγρό στοιχείο ταυτίζεται με την Ελλάδα τόσο σε οικονομικό όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο.

Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια μέσα από την Αμυντική και Στρατιωτική της Διπλωματία, προκειμένου να αναπτύξει σχέσεις με τις χώρες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, να οικοδομήσει κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης ώστε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις ασφαλείας στην ευρύτερη περιοχή (Bellou, 2017, σ. 109) και να καταφέρει να αποτελέσει παράγοντα σταθερότητας και ισορροπίας.

Η διαμόρφωση της στρατηγικής της χώρας μας βασίζεται στις αρχές του δικαίου και προασπίζει αξίες όπως η ισότητα, η δημοκρατία, η ισονομία και ασφάλεια. Προβαίνει, λοιπόν, σε στρατιωτικές και αμυντικές συμμαχίες στρατηγικής φύσεως στοχεύοντας να αναβαθμίσει την επιρροή της και τον ρόλο της στην ευρύτερη περιοχή και να επιτύχει την προστασία των αξιών αυτών.

Οι στόχοι της αμυντικής και της εσωτερικής πολιτικής της Ελλάδας καθίστανται αυξανόμενα αλληλεξαρτώμενοι. Αυτό που συμβαίνει σε σχεδόν

οποιαδήποτε γωνιά του πλανήτη επηρεάζει τους πάντες. Σήμερα η ευημερία, η ασφάλεια, η ελευθερία και οι εγχώριες πολιτικές ελευθερίες δεν μπορούν να διαχωριστούν από γεγονότα πέρα από τα σύνορα. Η αυξημένη αλληλεξάρτηση είναι ο κύριος μοχλός του σημερινού μετασχηματιστικού τοπίου ασφαλείας. Οι απειλές είναι κοινές και πρέπει να δοθούν λύσεις. Τα περισσότερα κράτη δεν απειλούνται πλέον από την εδαφική επέκταση άλλων κρατών, αλλά από νέες τάσεις που δεν σέβονται τα εδαφικά σύνορα, όπως για παράδειγμα τα στρώματα της ακραίας θρησκείας, της κλιματικής αλλαγής ή των νέων τεχνολογιών. (Bellou, 2017)

Η ενίσχυση των πολυμερών θεσμών είναι συνεπώς απαραίτητη καθώς η ασφάλεια της Νοτιοανατολικής Μεσογείου συνεπάγεται και την ασφάλεια της Ευρώπης. Η έλλειψη σταθερότητας σε αυτόν τον χώρο ζωτικής σημασίας μπορεί να κοστίσει στην Ευρώπη. Η μόνη χώρα που βρίσκεται στην καρδιά αυτού του συμπλόκου είναι η Ελλάδα.

Η χώρα μας έχει επενδύσει τόσο πολιτικά όσο και σε επίπεδο υποδομών και μέσων στην παροχή αξιόπιστης ασφάλειας στις διεθνείς οδούς μεταφορών μεταξύ της Ευρώπης και των διεθνών αγορών της Ασίας και της Μέσης Ανατολής που διέρχονται από περιοχές της ελληνικής κυριαρχίας.

Κομβικός είναι ο ρόλος της Κρήτης. Το ελληνικό αυτό νησί διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο καθώς βρίσκεται σε μια στρατηγική θέση ενώ διαθέτει και όλες τις απαραίτητες υποδομές ώστε να μπορεί δικαίως να χαρακτηριστεί προπύργιο ασφαλείας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Η πρόκληση που καλείται η Ελλάδα να αντιμετωπίσει είναι να ξεπεράσει τη δυσμενή οικονομική της κατάσταση και να παραμείνει παράγοντας σταθερότητας και αξιοπιστίας. Σεβόμενη το Διεθνές Δίκαιο αλλά και το Δίκαιο της ΕΕ, η Ελλάδα προβαίνει σε στρατηγικές συνεργασίες τόσο σε επίπεδο άμυνας και ασφάλειας όσο και στο επίπεδο της οικονομικής συνεργασίας.

Η περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου λόγω της μεγάλης σπουδαιότητας ως σταυροδρόμι συγκοινωνιών αλλά και λόγω του ενεργειακού της πλούτου ανέκαθεν αποτελούν το μήλον της έριδος και συνεχίζει να προσελκύει το ενδιαφέρον όλων των μεγάλων δυνάμεων που θέλουν να εδραιώσουν τα συμφέροντά τους στην περιοχή.

Στον πολιτικό και στρατηγικό τομέα, η αξία της Ελλάδας αυξάνεται ολοένα και περισσότερο στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο, λόγω της στρατηγικής σημασίας των αμερικανικών βάσεων στην Κρήτη, του ελληνικού εναέριου χώρου, της αστάθειας στη Μέση Ανατολή και τον Περσικό Κόλπο, της αναδιάρθρωσης της στρατιωτικής δομής του ΝΑΤΟ και της συγκρότησης ευρωπαϊκών χερσαίων και ναυτικών πολυεθνικών δυνάμεων.

Κατά συνέπεια, η Ελλάδα πρέπει να διεκδικήσει μια ισχυρή διεθνή θέση έτσι ώστε οι δημοκρατικές διαδικασίες με τις οποίες μπορούν να λαμβάνονται οι διεθνείς αποφάσεις να είναι πιο ευέλικτες και αντιπροσωπευτικές και ο καταμερισμός των βαρών να είναι πιο ισότιμος και να λαμβάνει υπόψη τις διεθνείς εξελίξεις. Μια πραγματική έμφαση στην πολυμερή άμυνα θα πρέπει επίσης να σημαίνει μια νέα προσέγγιση για την επίλυση των συγκρούσεων μέσω της περιφερειακής πολιτικής συμφιλίωσης.

Σήμερα η αμυντική και Στρατιωτική Διπλωματία θα πρέπει να στοχεύει στην καταπολέμηση της εχθρότητας και των συγκρούσεων, την οικοδόμηση και διατήρηση της εμπιστοσύνης και την ενίσχυση της συνεργασίας και της συνεννόησης. Παράλληλα, θα πρέπει να ενισχύεται η συνδρομή στην ανάπτυξη δημοκρατικά υπεύθυνων Ενόπλων Δυνάμεων και στρατιωτικών στρατηγικών. Η πρόληψη και η επίλυση των συγκρούσεων μπορούν να ενισχυθούν από την εγχώρια και διεθνή συναίνεση που μπορεί να προκύψει από τη μεγαλύτερη και αποτελεσματικότερη δέσμευση. Οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής και οι διπλωμάτες αλλά και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων θα πρέπει να συνεργαστούν με ένα ευρύτερο φάσμα περιφερειών πέραν της κυβέρνησης, να στραφούν προς έναν πιο ανοικτό και συνεκτικό τρόπο χάραξης πολιτικής και εφαρμογής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Acton, J. (2013). Reclaiming Strategic Stability. Στο E. Colby, *Strategic Stability: Competing Interpretations* (σσ. 117-146). Strategic Studies Institute and US Army War College Press.
- Andrikopoulos, M., & al., e. (2012). *Transformation of EU and Eastern Mediterranean Energy Networks*. Deventer: Claeys & Casteels Law Publishers.
- Baldino, D., & Carr, A. (2016). Defense Diplomacy and the Australian defense force: Smokescreen or strategy? *Australian Journal of International Affairs*, 139-158.
- Barston, R. (2006). *Modern Diplomacy*. Essex: Pearson Education.
- Bellou, F. (2017). The impact of the financial crisis on Greece's defence diplomacy. Στο J. Marangos, *The Internal Impact and External Influence of the Greek Financial Crisis* (σσ. 101-123). Palgrave Macmillan.
- Berls, R., & Ratz, L. (2015). Rising Nuclear Dangers: Assessing the Risk of Nuclear Use in the Euro-Atlantic Region. *Nuclear Threat Initiative paper*.
- Brad, R. (2016). *The Case for the US Nuclear Weapons in the 21st Century*. Calif: Stanford University Press.
- Burns, E. (2006). *Ευρωπαϊκή Ιστορία, ο Δυτικός πολιτισμός, νεότεροι χρόνοι*. Θεσσαλονίκη: εκδόσεις ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ.
- Campana, C. (2017). Operation Sea Guardian The NATO Maritime Security Operation in the Mediterranean Sea. *Maritime Interdiction Operations Journal*, 6-8.
- Capie, D., & Taylor, B. (2010). The Shangri-La Dialogue and the institutionalization of defence diplomacy in Asia. *The Pacific Review*, 359-376.
- Casier, T. (2011). The rise of energy to the top of the EU-Russia agenda: from interdependence to dependence. *Geopolitics*, 536-552.
- Ciuta, F. (2010). Conceptual Notes on Energy Security: Total of Banal Security? *Security Dialogue*, 123-144.
- Colby, E. (2013). Defining Strategic Stability: Reconciling Stability and Deterrence. Στο E. Colby, & M. Gerson, *Strategic Stability: Contending Interpretations* (σσ. 47-84). Strategic Studies Institute and US Army War College Press.
- Commission, E. (2019, Δεκεμβρίου 5). *EU Operations in the Mediterranean Sea*. Ανάκτηση από https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/securing-eu-borders/factsheets/docs/20161006/eu_operations_in_the_mediterranean_sea_en.pdf
- Cottey, A., & Forstey, A. (2004). *Reshaping Defense Diplomacy: New Role for Military Cooperation Assistance*. Oxford: Oxford University Press for the International Institute for Strategic Studies.

- Drab, L. (2018). Defence Diplomacy- An important tool for the implementation of Foreign Policy and Security of the State. *Security and Defence Quarterly*, 20(3), 57-71.
- Dumont, G. (2001). Mediterranean geopolitics, yesterday and tomorrow. *Geostrategics*, 22-28.
- Dursun-Ozkanca, O. (2019). *Turkey-West Relations: The Politics of Intra-alliance Opposition*. Cambridge University Press.
- El Ayouty, M. (1985). Natural Gas Development in Egypt. *Elsevier*, 227-230.
- Evriviades, M. (1998). The Turkish-Israeli Axis: Alliances and in the Middle East. *Orient 39 Jahrgang*.
- Fabra, N., & Moraga, J. (2015). Energy security, sustainability and the Internal Market: what role for gas in Europe. *Centre on Regulation in Europe*.
- Harvey, F. (2003). The Future of Strategic Stability and Nuclear Deterrence. *Sage Publications Ltd*, 321-346.
- Hegazy, K. (2015). *Egypt's Energy Sector: Regional Cooperation Outlook and Prospects of Furthering Engagement with the Energy Charter*. Belgium: Energy Charter Secretariat Knowledge Centre.
- Heywood, A. (2000). *Εισαγωγή στην πολιτική*. Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ.
- John Baylis, S. S. (2013). *Η παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής, μια εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα: εκδόσεις ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ.
- Leahy, P. (2014). Military Diplomacy. Στο B. Taylor, J. Blaxland, H. White, N. Bisley, P. Leahy, & S. Seng Tan, *Defence Diplomacy. Is the game worth the candle?* (σσ. 15-17). Australian National University.
- Lerch, M. (2019). *Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Ανάκτηση από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/165/human-rights>
- Mathioulakis, M., & Bellou, F. (2018). Energy Related Security Dilemmas in the Eastern Mediterranean: Changing Dynamics in the Regional Balance of Power. Στο L. Hancher, A. Metaxas, & e. al, *Transformation of EU and Eastern Mediterranean Energy Networks: Legal, Regulatory and Political Challenges* (σσ. 59-89). Claeys & Casteels.
- Matsuda, Y. (2006). An essay on China's military diplomacy: examination of intentions in foreign strateg. *NIDS Security Reports*.
- McIntosh, A., & Pantius, J. (2017). *Science and the Global Environment*. Elsevier.
- Miles, A. (2016). The dynamics of strategic stability and instability. *Comparative Strategy*, 423-437.
- Mogherini, F. (2019, Δεκέμβριος 12). *EUNAVFOR MED Operation SOPHIA*. Ανάκτηση από <https://www.operationsophia.eu/>

- Nugent, N. (2003). *Government and Politics of the European Union*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Pedi, R., & Kouskouvelis, I. (2019). Cyprus in the Eastern Mediterranean: A Small State Seeking for Status. *Springer International Publishing AG*, 151-167.
- Pemunta, N., & Tabenyang, T. (2016). The paradox of petrodollar development: Chad's military diplomacy in regional and global security. *South African Journal of International Affairs*, 297-322.
- Sachar, B. (2004). Military diplomacy through arms transfers: A case study of China. *Strategic Analysis*, 290-310.
- Stavris, G. (2012). The New Energy Triangle of Cyprus-Greece-Israel: Casting A Net for Turkey? *Turkish Policy Quarterly*.
- Wheeler, N., & Booth, K. (1992). The Security Dilemma. Στο J. Baylis, & N. Rengger, *Dilemmas of World Politics*. Oxford: Clarendon Press.
- Wolford, S., & Ritter, E. (2016). National Leaders, Political Security and the Formation of Military Coalitions. *International Studies Quarterly*, 540-551.
- ΓΕΕΘΑ. (2019, Δεκεμβρίου 5). Ανάκτηση από http://www.geetha.mil.gr/media/EIRINEYTIKES_DRASTIRIOTITES/pdf/pinakas/eirhneutikes-apostoles.pdf
- Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της ΕΕ. (2009). *Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας. Μια ασφαλής Ευρώπη σ' έναν καλύτερο κόσμο*. Βρυξέλλες: Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας, Τ. Ε. (n.d.). Επιχειρησιακό Έργο Ενόπλων Δυνάμεων.
- Ηλιοπούλος, Η. (2012). *Εθνικό Συμφέρον και Πολιτική Εθνικής Ασφαλείας-Θεμελιώδεις έννοιες στο σύγχρονο περιβάλλον*. Αθήνα: Σχολή Εθνικής Άμυνας.
- Ήφαιστος, Π. (2009). *Οι διεθνείς σχέσεις ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό*. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.
- Θεοφάνους, Α. (2000). *Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο Νέο Διεθνές Περιβάλλον*. Εκδόσεις Σιδέρης.
- Καθημερινή, Η. (2019). Αίγυπτος: «Η ενίσχυση της συνεργασίας στόχος της τριμερούς με Ελλάδα και Κύπρο». *Η Καθημερινή*.
- Κέντας, Γ. (2005). *Ευρωπαϊκή και Κυπριακή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας*. Power Publishing.
- Κουλουμπής, Θ. (1995). *Διεθνείς Σχέσεις-Εξουσία και Δικαιοσύνη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Κουσκουβέλης, Η. (1997). Η έννοια της σταθερότητας στη θεωρία διεθνούς πολιτικής. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*.
- Μάζης, Ι. (2006). *Γεωπολιτική Προσέγγιση για ένα Νέο Ελληνικό Αμυντικό Δόγμα*. Αθήνα: Παπαζήσης.

- Μούσης, Ν. (2013). *Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο, οικονομία, πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Μπλαβέρης, Λ. (2017, Σεπτεμβρίου 23). *Ολοκληρώθηκε με επιτυχία η παρουσία του υποβρυχίου "ΑΜΦΙΤΡΙΤΗ"*. Ανάκτηση από Παραπολιτικά: <https://www.prapolitika.gr/ellada/article/279586/oloklirothike-me-epitichia-parousia-tou-iponrichiou-amfitriti/>
- Ντόκος, Θ. (2002). *Εγχειρίδιο Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής*. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.
- Ντόκος, Θ. (2011). Ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο: Το γεωπολιτικό "Τετράγωνο" Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Τουρκίας. *Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής*.
- Ο Ρόλος της Άμυνας στη Νέα Εποχή. (2001). Στο Ε. Υπουργού, *Αμυντική Στρατηγική Αναθεώρηση* (σσ. 57-90). Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Άμυνας,.
- Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ)*. (2019, Νοέμβριος). Ανάκτηση από Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stous-diethneis-organismous/nato.html>
- Πολλάτος, Σ. (2017, Απριλίου 30). *Ολοκλήρωση της συμμετοχής του Πολεμικού Ναυτικού στην Επιχείρηση "Sea Guardian"*. Ανάκτηση από Πολεμικό Ναυτικό: <http://www.hellenicnavy.gr/el/enimerosi/deltia-tyrou/item/8165-oloklirosi-tis-symmetoxis-tou-polemikoy-naftikoy-stin-epixeirisi-sea-guardian.html>
- Ραγιές, Ι. (2014). *Δημόσια Διπλωματία και Στρατηγική Επικοινωνία σε Πολυεθνικές Στρατιωτικές Επιχειρήσεις Διαχείρισης Κρίσεων*. Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.
- Σοφοκλέους, Σ. (2007). *Τόσο κοντά και τόσο μακριά. Μελέτη για τις σχέσεις Ισραήλ Ελλάδας*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Διεθνούς Πολιτικής Θεσσαλονίκης.
- Σοφοκλέους, Σ. (2007). *Τόσο κοντά και τόσο μακριά. Μελέτη για τις σχέσεις Ισραήλ-Ελλάδα*. Κέντρο Διεθνούς Πολιτικής Θεσσαλονίκης.
- Τα Ηνωμένα Έθνη*. (2019). Ανάκτηση από Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών: https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=10
- ΥΠΕΘΑ,ΓΕΕΘΑ,ΓΕΣ,ΓΕΑ,ΓΕΝ. (2015). *Λευκή Βίβλος*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.
- Χριστογιάννης, Γ. (2002). *Ελληνική Πολιτιστική Διπλωματία*. Αθήνα: Σιδέρης Ι.